

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 14 frt, 1/2 évre 7 frt, 1/4 évre 3 frt 50 krajcár,
egy hónapra 1 frt 20 krajcár.
Egyes szám Budapesten 4 kr., vidéken 5 kr.

Támadás a magyar államjog ellen.

Írta: dr. Balogh Arthur egyetemi m. tanár.

Budapest, szeptember 6.

Ausztriának aggodalmas politikai viszonyai mellett, melyek már-már a közös ügyeknek a 67-iki törvényekben elírt intézését kezdik kérdésessé tenni, nem kerülhetik el figyelmünket az osztrák közszellemnek ama nyilvánulásai sem, melyek — ha már a 67-es alapon változtatni nincsen módjukban — rendszeres hadjáratot folytatnak ellenünk hirlapokban, publicisztikus művekben, egyfelől a 67 előtti magyar államjog összezsugorítására törekedve, másfelől azzal vádolván bennünket, hogy a kiegyezést követő újabb fejleményekben a közügyes alapot és kapcsolatot önkényesen lazítani akarjuk. Valóban azt kell hinnünk, a törhetetlen alkotmányos érzületünkkel, jogilag soha meg nem semmisített közszabadságunkkal, szabad örendelkezésünkkel szemben jelentkező irigy settenkedés diktálja e támadásokat. Mert a magyar alkotmánynak az a páratlanul ritka, becses jellemvonása, hogy történeti átalakulásainak egyes fázisain át folyton megtartotta a törvényes alapot; a nemzet kiüríthatatlan alkotmányos szelleme, mely még erős alkotmány-sértések hosszú sorozata után is elvégre ki tudta vivni az alkotmány megszakadt láncolatának összekapcsolását és törvényes alapon való továbbfejlesztését; a százados magyar közjogi felfogás, mely a szuverén hatalmat soha se engedte akár a király, akár az uralkodó osztályok kizárólagos patrimoniumává lenni; s mindezeknél fogva az idők folyamán a közszabadságnak intézményes garanciái, melyekből a nemzet magát kimozdíttatni soha sem engedte: — mindezek oly kincset érnek, mely méltó irigység tárgya olyanoknak, kik elé, saját nemzeti életüket nézve, a multban csak az abszolút hatalom nyomására való hangtalan rezignáció, a jelenben csak a közállapotok siralmas zürzavara táru.

A legutóbbi időkben a bécsi egyetem egyik magántanára, Tezner Frigyes igyekszik magának hirnevet szerezni a magyar államjog degradálásával. Imént megjelent német munkája *Az osztrák császári címről, a magyar államjogról és a magyar publicisztikáról* érdekes példája annak a szívós kitarásnak, melylyel a lajthántuli publicisták időnkint megújuló támadásaikat rendezik államjogunk ellen. A fensőséges lenézésről, melylyel a csalhatatlanságában megtámadott s e miatt felhabrodott osztrák publicista a magyar publicisztikát és tudományt illeti, épp oly kevésbé akarok szólni, amint nem feszegetem a gyakran durva, féktelen hangját, bár minden vitaközönségnek az előkelő illem elsőrendű feltetele.

Tezner ur nem kevesebbre vállalkozott, mint hogy kimutassa annak a Deák 1865-iki polemikus műve nyomán kelt felfogásnak a helytelenségét, mintha a 67-iki kiegyezésben Magyarország csak az 1848 előtti állapotok visszaállítását kapta volna meg, sőt a delegáció intézményében még áldozatot is hozott volna a másik állammal való kapcsolat javára. Hogy Tezner ezt a célját elérhesse, természetesen le kell tagadnia az 1867 előtti magyar államjognak a magyar államiságra nézve leglényegesebb elemeit. Csak következetes

tehát, midőn kimutatni véli, hogy a régebbi magyar államjogi helyzet szerint a nemzet a szuverén hatalomnak, nevezetesen a törvényhozásnak a király mellett nem volt önálló, nem azzal egyenjogú részese s azonkívül, hogy hiányzott a nemzetnek a törvényhozás tekintetében való függetlensége, sőt hogy még kormányzatára nézve sem volt független, mert a bécsi központi kormányhatóságok nemcsak tényleg gyakorolták a kormányzati jogokat Magyarországon is, hanem ezt az állapotot az ország maga is elismerte. Vagyis Magyarország — szerinte — az osztrák öszszbirodalomnak csak része, az önálló államiság minden tényleges és jogi attribútuma nélkül, amint hogy az osztrák császári cím felvétele is nemcsak az osztrák örökös tartományokra vonatkoztatva, hanem Magyarországot is beleértve, szándékoltatott. A Habsburgok — mondja — a magyar közigazgatási szervezetet a bécsi, az öszszbirodalomra kiterjedő hatáskörű centralisztikus hatóságokkal helyettesítették s ezek a központi kormányhatóságok a magyar rendek beleegyezésével látták el a magyar közigazgatást is. Deák Ferenc az 1867-iki törvény alkotásakor kiharcolta azt a körülményt, hogy ezeket a központi főhatóságokat csak mint a fejedelem személyes tanácsadóit tüntette elő, miket (már mint az udvari hadi tanácsot, a bécsi udvari kamarát és az államtanácsot) a magyar államjog soha el nem ismert. De az 1867-iki alkotásnak leglényegesebb — mert következményeiben az egységes államot, az öszszbirodalmat leromboló — újító hatása szerinte abban jelentkezik, hogy az országgyűlés hatáskörébe nemcsak azok a jogok utaltattak, melyek a rendi országgyűléseknek is hatáskörébe tartoztak, hanem közreműködésre felhatalmaztattak ama teendőknél is, melyek előbb kizárólag a korona és az ő igazgató organumai által láttattak el és pedig centralisztikus irányban. „Az 1867. évben — mondja Tezner polemikus fejtegetései végkövetkeztetéseiül — azt a kapcsolatot, mely a monarchiát egybetartotta, teljesen meglazították és a közös terhek viselésének hiányos szabályozása által, a gazdasági téren való különválás lehetőségének megengedése által és a honvédelemre vonatkozó törvényhozásnak mindkét állam önálló törvényhozási körébe való utalásával teljesen ingatag alapokra helyezték.“ Magyarország 1867-ben, amint Tezner kimutathatni véli, nem a régi jogállapotot nyerte vissza, hanem egy egészen új, olyan szeparatistikus állást sikerült kivívnia (miután a politikai helyzet javára alakult), aminővel azelőtt soha se rendelkezett.

Tezner ur állításainak súlyos horderejét senki se tagadhatja. Mert ha ezek az állítások valók, ha a 67-es kiegyezés nem *restitutio in integrum*, nem jogfolytonossági jellegű, hanem *jogteremtő*; ha Magyarország a 67-es törvényben nemcsak olyan jogelisméréseket vitt keresztül, melyek alapja megvolt a *pragmatica sanctio* előtt és után alkotott, de tényleg a fejedelmi hatalom által sokszor nem respektált törvényekben, hanem ha soha nem létezett, egészen új jogokat vívott ki, akkor 1848. nem egy közszabadságaiban, alkotmányos létében megtámadott nemzet szabadságharca volt, hanem közön-séges zendülés, lázadás a fejedelmi hatalom jogszerű gyakorlása ellenében. Ezért méltán kíváncsiak lehetünk, legalább nagyjában meg-

ismerni, vajjon minemű érvekre, adatokra építi Tezner ezeket az állításait.

Az első, amit Tezner kimutathatni vél, az, hogy Magyarország 1867, illetve 1848 előtt nem volt alkotmányos ország. Nem pedig azért, mert a hatalmi körök király és nemzet közt nem voltak elválasztva; mert a rendek közreműködése a törvényhozásnál nem volt szorosan meghatározva; mert a rendek csak kérnek, esedeznek a királyhoz, aláztos előterjesztéseket tesznek, miket, ha neki tetszik, meghallgat a fejedelem, ha nem, hát elutasít; — mert a törvények formájukra is mint királyi végzemények jelentkeznek és — teszi hozzá igazi német jogász-konstruktóri módon, — mert nincs semmi látható jogi határvonal törvényjavaslat és rendi petíció között. Nem volt alkotmányos állam végül Magyarország Tezner szerint azért sem, mert *rendi állam* volt, és Deák Ferencnek is nagyon felőrjja, hogy a rendi Magyarországot alkotmányos állammak tekinthette, mert szerinte a rendi alkotmány — egyáltalán nem alkotmány.

Hogy Tezner a magyar közjog szellemébe való behatolástól távol áll, hogy nem tudta megérteni a Corpus Juris bármily szorgos átkutatása mellett sem, hogy a magyar közjog nem absztrakt tantételeken épült fel, s annak, Macaulayval szólva: „megvan a maga sajátos nyelvezet, és pedig különleges idiomával bíró nyelvezet, nagyjelentőségű reánk nézve, de idegenre nézve alig érthető“ — ezt meg tudjuk neki bocsátani. Megbocsátjuk neki, hogy fogalma sincs a magyar szuverénfőhatalomnak király és nemzet közt bizonyos fokig szerződéses jellegéről; de fogalma sincs különösen arról a magasztos tanról, mit a magyar közjog „a magyar szent korona tana“ neve alatt ismer. Pedig erről, mint magyar államjogi dolgokkal foglalkozónak, csakugyan tudomást kellett volna vennie. Mert ez nem kevesebbet fejez ki, mint a „szabad nemzet egy testbe foglalásának gondolatát“ (ahogy Kölcsey mondá), mely testnek tagjai király és nép egyaránt. Ezt a tant vallja a magyar közjogi felfogás *sok század óta*, míg az európai kontinens többi népei *csak ma* jutottak el oda, hogy a szuverén hatalom sem a fejedelemé, sem a népé *külön*, hanem az államé! Persze ebben némi dicsőség rejlik a magyar közfelfogásra s közjogra; ezt pedig bajos lett volna a mi vitaközönségnek elismernie.

Tezner mindezt, a főhatalomnak király és nép közt megosztott voltát nem látja vagy nem akarja látni. Miután pedig az általa oly szorgalmasan átböngészett Corpus Jurisnek azokat a lapjait, melyek a nemzetnek törvényhozási rendelkezési jogát újból meg újból biztosítják, egyszerűen ki nem tépheti, hát mit tesz? Azt, hogy a magyar államjognak ezeket a sarkalatos határozmányait egyszerűen degradálni igyekszik jelentőségükben, s elég balga azt hinni, hogy ez neki sikerül is. Szerinte az országgyűlés adómegszavazási joga nem állandó alkotmányos intézmény; a nemzetnek mind törvényhozási, mind kormányzati függetlenségét biztosító sarkalatos törvényekre ráfogja, hogy *függetlenség* alatt csak a nemesség adómentessége értetett stb. Ilyen hazafiatlannak, sivár önzésének még valóban senki fel nem tüntette a magyar nemességet, mint ahogy ez a ráfogás feltünteti. Tezner felfedezéseiben csak az az egy igaz, hogy a fejedeimeknél a Habsburg-korszak

alatt nem ritkán hiányzik a törvényes alap sérthetlenségének tudata.

De vannak Teznernek ehhez teljesen hasonló egyéb felfedezései is. Abból, hogy a bécsi központi kormányhatóságok, melyeknek szemében a törvényes magyar kormányzások természetesen megannyi szálla volt, ez utóbbiak rovására kiterjeszteni iparkodtak hatáskörüket s hogy tényleg (de nem jogilag!) a magyar igazgatási szervezetet orgánnumai hátterbe szorították, ebből azt a következtetést vonja le, hogy Magyarország e tekintetben is csak az osztrák össz állam provinciájaként szerepelt s a központi főhatóságoknak ingerenciája a magyar ügyekre hallgatagon magyar részről is elismertetett.

Dicsérettel, elismeréssel adózunk a rendi szervezetnek az alkotmány, a nemzeti szabadságok védelmében kifejtett lankadatlan működéséért. De ha van okunk a rendi korszakot valamiben megrovással illetni, ez kétségtelenül ama nemtörődomség miatt érheti a rendeket, mit a közigazgatás vitelével szemben tanusítottak. A hadügyi, pénzügyi, gazdasági, közművelődési igazgatás kérdései nem érdekelték a rendeket se az országgyűlésen, se a megyében s fáztak minden reformtól, mert szabadságaikat féltették. Az országnak kormányzati szempontból is függetlenségét, szabadságát ismételtlen látjuk törvényeinkben megerősítve, de azért a közigazgatásban akirályi hatalomkör tágulását, az alkotmány által nem ismert főhatóságok terjeszkedését is tényleg látjuk, a nélkül, hogy ez — a fentérintett alkotmány-szerű biztosításokon túl — a rendi társadalmat az igazgatás kérdései iránt való közönyéből felrázta volna. A tényleges hatalmi terjeszkedés azonban még akkor se állapított volna meg *jogot* a közigazgatás ilyeszerű berendezése tekintetében, ha elmaradnak a sürű biztosítások, melyek szerint az ország igazgatása tekintetében se vonható az osztrák ház más tartományaival egyforma elbánás alá. Meg kell különben is jegyeznünk, hogy épp ez a korszak mindenütt egész Európában a központosításra törekvő királyi kormányzás erősödésének időszaka.

Nem a magyar alkotmány gyöngeségét jelzi tehát a bécsi központi hatóságok működése, amint Tezner állítja, hanem legfeljebb a magyar rendiség különben érthető ama közönyét az állami igazgatás feladataival szemben, mely mindent megnyertnek hitt, ha a nemzeti főszabadságokat alkotmány-szerűleg biztosítva látta s a megye-

rendszerben különben is az alkotmányos szabadságnak egy állandó védbástyájával rendelkezett.

Tévedve és tévesztve igyekeznek kimutatni Tezner azt is, hogy az osztrák császári címnek felvétele Magyarországra nézve is értelet. A törvényes biztosítás, mit a fejedelem adott, hogy ez által „Magyarország jogainak, törvényeinek és alkotmányának épségbentartása” nem érintetik, előtte szintén jelentőség nélkül való. És végül ugyancsak tévedve és tévesztve akarva vádol meg minket az osztrák publicista a 67-es alap lazításával. Az ismert újabb fejlemények objektív szemügyrevétele megcáfolja ezt. Mert Magyarország itt is csak a törvényhez ragaszkodik, annak megtartását, pontos teljesítését követeli, hogy Deák kifejezésével éljék: „a jognak és igazságnak minden fegyverével”.

Szilágyi Dezső mondta 1891. február 23-án: „Nem abban a betűben, ami az alkotmányban van megírva, van az igazi és legfontosabb biztosítéka egy nemzet önállóságának és függetlenségének, hanem abban az erőben és alkotmányos szellemben, amely a törvényben megírt függetlenséget és az abban biztosított jogokat és szabadságot érvényesíteni is tudja.” Ez az erő és alkotmányos szellem tudta kivívni, olykor nehéz küzdelmek után, a mi közszabadságunk, állami önállóságunk fenntartását. A Tezner-féle publicisták ezt nem látják, vagy nem akarják látni, ami érthető az ő álláspontjukról.

De az e fajta támadásoknak, azt hiszem, mulhatlanul lesz egy jó eredményük mi ránk nézve is. Ideje már belátnunk annak az állapotnak tarthatatlanságát, hogy a Tezner-féle művek révén Európa egész publicisztikája, tudományos világa megtévesztetik a magyar közállapotok, a magyar állami viszonyok tekintetében, holott ugyancsak az európai publicisztikának és tudományos világnak nincs módjában egy hozzáférhető, nyelven megírt, modern, rendszeres magyar államjogi mű révén megismerkedni a viszonyokkal. Egy ilyen műnek megírása és kiadása a magyar tudományosság, de még a praktikus politika szempontjából is lényeges hiányt pótolna, és mint állami viszonyaink helyes megítélésének eszköze a külföld kezében, nem volna éppen utolsója közfeladatainknak.

BELFÖLD.

Függő kérdések.

Budapest, szeptember 6.

Politikai köreinkben feszült érdeklődéssel várják a pillanatot, mikor a fátyol lehullhat azoknak a tanácskozásoknak a titkáról, amelyek az utóbbi napokban Széll Kálmán miniszterelnök közbenjöttével Bécsben folytak. A tárgyalások anyagát s a bekövetkezett döntésnek tartalmát sűrű homály fedi. Csupán annyit sejtethetni, hogy a monarchia mindkét államára nézve nagyfontosságú s messzire kiható kérdések szolgáltak a megbeszélések alapjául. Bizonyos csak az az egy, hogy a delegáció kérdése volt az aktuális kiindulópont. Ausztriának mai állapotában nincs kilátás arra, hogy a Reichsrath az idén delegációt válaszson.

Ennélfogva a bécsi tárgyalások nyilván két kérdés körül forogtak. Az első az lehetett, vajjon létesíthető-e a Lajtán túl olyan politikai fordulat, mely helyreállítja a parlament munkaképességét és ezzel megteremtí a delegációs intézmény továbbműködésének feltételét. A másik kérdés nyilván az volt, hogy mi módon intéztesseken ezental a közös ügyek, ha ilyen fordulat nem volna létrehozható. Báró Chlumeckynek szereplése, aki tudvalevőleg Ischleben kihallgatáson volt a felségnél, s aztán Rátótra utazott, arra vall, hogy az osztrák körök még mindig reménykednek a Lajtán túli államválság békés megoldásának lehetőségében. De kétségtelen, hogy ilyen megoldás csak a Thun-kabinet feláldozásának árán érhető el, ha ugyan egyáltalában elérhető. Chlumecky eljárásának sikeréről még semmit sem hallani; jellemző azonban, hogy éppen német részről mutatkozik ez iránt a legnagyobb szkepszis.

A német-katolikus néppárt, mely a Thun többségéhez tartozik, azt hieszteli ma sajtójában, hogy ha egyáltalában lesz delegáció, akkor csakis október utolsó harmadában fog egybeihvatni. Ez azt jelentené, hogy az addig rendelkezésre álló időt a Thun-kabinet még felhasználná egy utolsó egyezkedési kísérletre a csehek és németek közt, hogy rendezett örökséget adhasson át utódjának. Am a hirhedt német nemzeti krakéler, Wolff azt jelentette ki, tegnap egy beszédében, hogy pártja Chlumeckyt csak abban az esetben fogadná békésen, ha előbb feltétlenül visszavonnák a nyelvrendeleteket s biztosítanák a német nyelvnek, mint államnyelvnek, teljes érvényesülését. Másfelől pedig tudvalevő az, hogy a csehek semmi szín alatt nem nyugodnának bele a nyelv-

T Á R C A.

Idő és pénz.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irta: Feszl Géza.

Gondolatban sokszor ismételtük, beszédközben hajtogatjuk, bordalokban énekeljük, hogy rövid az élet, örök a sír. A mámoros bölcsesség azzal a tanáccsal is kedveskedik az ember fiának, hogy: élvezd a jelent!

A nélkül, hogy a mámormentes gondolkodás nevében letagadni vagy megesorbitani akar-nók ezt a praktikusknak látszó életbölcséséget: egy glosszát fűzünk hozzá. A jelen nemcsak rövid, de töredékes is. A jelen: hiányos, nem teljes, nem egész; egy szóval *fragmentum*.

A divatos, de felületes fölfogás szerint az időnek, (ennek a gondolkozási formának) három birodalma közül csak az egyik *igazság*, a másik kettő agyrem, ábránd, hitegetés, hazugság. Egyedül a Jelen *igaz*. Elődjé már nem az. Utódja még nem az.

Ha azonban ezt a számtani igazságot szembeállítjuk a pszichológiai igazsággal, akkor arról győződünk meg, hogy a számtan — hazudik. Hazudik pedig azért, mert nem mér meg és durva mérlegén nem is képes megmérni sem az árnyékat, sem a napsugarat, sem a szív bánatát, sem annak örömet. Már pedig árnyak és napsugarak verődnek a multból és a jövőből a jelenbe s éppen ezért *mult*, *jelen* és *jövő* csakis mint fogalmak választhatók el egymástól, de elkülönítés nélkül egygyé olvadnak az emberi szívben. A mámor önfelédert perceit kivéve. az ember egész életidőjébe

belejátszik az, ami még nincsen, vagy az, ami már nincsen.

Kizárólag a jelennek élni nem is könnyelműség, hanem valóságos képtelenség, más szóval abszurdum. A Tegnap és a Holnapból szűrődik egyjűvé a Mának hangulata.

Mikor az embernek multja nincsen, csak jelene van, akkor ujszülött; az ujszülött pedig igazában alig ember, inkább embernek induló bekezdés, valami középfaj röpködő pillangó és fejlődő rózsabimbó között. Az ujszülött félig pille, félig növény: mult kell hozzá, hogy emberré legyen!

És az emberré fejlődésnek minden stádiumán keresztül uralkodó hatással van reánk a pénz, ez a világot és embert kormányzó hatalom. Gyakorolja hatását mindaddig, míg a jelent élvezzük és a jövőbe tekintünk. Amde megtörik a pénz varázsereje abban a pillanatban, amint előáll a szükségértezté annak, hogy a multból merítsük a vizsgálatát, az enyhületet, a szórakoztató vagy lélekemelő gondolatokat.

Erre azonban azt mondja a divatos vélekedés, hogy ez roppantul sovány kompenzáció, kétségbeeséssel gyöngye ellenérték — és ha igazán csak a mult az, amin a pénz hatalma megtörik: akkor a pénz *mindenható*, a mult pedig értéktelen semmiség.

És a pénz mindenhatóságát tényleg nem is korlátozza más, mint a mult. Jelent is, jövőt is lehet vásárolni pénzen, föltétlenül szebbet, mint a pénz nélkül való. Csakis a mult az, amely-lyel szemben a milliók hatalma zérussa törpül. A lenézett és kiesinyelt és minduntalan hitvány-nak deklarált mult, ez az egyetlen győztes ellen-lábas a lelkeket rázó és világokat kormányzó legnagyobb hatalomnak — a pénznek.

Amde mit ér az, ami már elmult? Van-e annak értéke, ami már megszűnt? Van-e annak becsé, ami már nincsen?...

Mit ér az elsürgült levél? Mit ér az elhervadt rózsá? Mit ér az események temetője: a mult? És mit ér az a hazajáró lélek, a multak sirjából kiemelkedő gondolat, amelyik időnként az élő jelenbe visszatér? Mit ér ez a tárgyatlan semmiség, e visszafelé fordított ábrándozás, ez a megfordított reménykedés: — az emlékezet?

Mit ér? — Megér egy hangulatot!

És mit ér a hangulat?

Gyakran fölér az egész élettel!

És mit ér az élet?

Fölér a mindenséggel, mert nem egy, hanem annyi mindenség van ezen a földtekén, a hány szempár az univerzumba belenéz.

És mit ér ez a megsokszorozott mindenség az egyes Én-re nézve?

Egy-egy kedélyvilágot, néhány lélekbeli vibrációt, egy-egy individualitás bújának és örömének egymásba olvadt harmóniáját éri meg, — vagyis a hangulatot.

Aki a hangulatot sohasem érezte és soha nem nélkülözte annak hiányát, az elhibázta a fogantatás pillanatát, mert vegetációra született.

Évek óta porlad egy poéta a temetőben, ma már a csontjait is elemészette a mulandóság. De amíg sarköve áll és állni fog, mindaddig visszarezg sirja látogatónak szívében, amit nyugvóhelye fölé ő maga iratott föl: A világ csak egy hangulat. És ha majd sarkövét is megörölte az idő — vagy pedig *elemelte* azt a praktikus gondolkodás, — akkor felirat nélkül is érvényesülni fog ez a pszichológiai igazság. Hangulatok és fizikai érzések: ebből áll az élet.

A jelentől és jövőtől megvásárolhatjuk a

rendeletek visszavonásába mindaddig, amíg nem lép helyükbe a németek megegyezésével létrejött olyan új nyelvtörvény, mely nagyban fenntartja a nyelvrendeletekben foglalt elvíványokat. Minden más esetben a csehek visszavonulnak a többségből s az esetleg megszelídült németek helyett ők veszik fel az obstrukció szerepét.

Ebben a desperátus helyzetben bizony lehetetlen, hogy a bécsi tárgyalások során szóba kerüljön a másik eshetőség is: az, hogy nem áll helyre a parlament munkaképessége és nem lesz delegáció. Ha idejutnak a dolgok, az ország válság megdagad a monarchia válságává, mert törvény szerint Magyarországon lehetetlenné válik a közös ügyek intézésének addigi módja s obszolettá lesz a delegáció, a közös kormány és a kvóta intézménye. Ebből kiveszik, mennyire komoly dolgokról van szó. A közjogi kiegyezés léte, vagy nemléte forog kockán, s a politikai valóságosságok dominiumában nyomul az 1867. XII. törvényeik revíziójának elkerülhetetlensége.

Széll Kálmán miniszterelnök ma reggel óta semmért Budapesten van. Ma este szokatlanul sokáig tartó minisztertanács volt, amelyen a miniszterelnök a kabinetnek jelentést tett bécsi tapasztalásairól. Noha még három hét múlva is csak össze a parlament, a többség oszlopos emberei közül ma már számosan voltak a szabadelvű pártkörben, ahol sok szó esett a legközelebbi jövő esélyeiről. A párt tagjai nem ismerik félre a helyzet komolyságát, de megbiznak rendületlenül! Széll Kálmán okosságában, elvszilárdságában és abban a bizalomban, amelylyel ő felsége a miniszterelnököt kitiinteti. Az általános benyomás az, hogy mind a Széll-kabinet, mind az ország közjoga nemcsak teljes épességben, hanem megedzve fog a bonyodalmak helyzetéből kibontakozni.

KÜLFÖLD.

A Dreyfus-pör végtárgyalása.

(Huszonhatodik nap.)

— A Budapesti Napló kiküldött tudósítójától. —

Budapest, szeptember 6.

Vilmos császár és Umberto király megkapta már Labori táviratát s most a két uralkodó elharozásától függ, vajjon megjelenik-e Rennesben a haditörvényszék előtt Schwarzkoppen és Panizzardi, hogy ők ketten teljes világosságot derítsenek a Dreyfus-afférra. A német császár Strassburgban,

kellemes hangulatot pénzzel. De az a hangulat, amelyik a Multból keletkezik: nem eladó.

A multból tekint reánk az önérték joga, a jogok ki nem aknázásának és a kötelességek bevételeinek önmaguk által átrevideált végeredménye. A multból piroslik felénk a kiontott vér és a bevádoló könny. Innen ragyogtatja felénk soha be nem váltott és soha meg nem cáfolt ábrándjait az eljátszott szerelem. A jelennek minden fázisán keresztül az emberi lélek nem más, mint a multnak pompásan kifejtett vagy elsatnyult plántája: illatot áraszt, vagy bűzhödté teszi a környező levegőt a meghaladott fejlődési procedurák minősége szerint.

A mult hatalmi körében ver gyökeret az a kegyeletes érzés is, mely a kulturális fejlődéssel egyenes arányban kopik: a patriotizmus. Az aranykalászal ékes rónaság, melynek fölött a délibáb enyelgve üzi tündérvjátékait, a síkság és a kútgem, a rengő vetés és a vadvirágos rét, a pusztaság és a vándordaru, a gulya és az „a ménes, amelyik ott delelget valahol egy csárda mellett, az a szingazdag és hallgatagon is beszédes természet állandó nyomokkal védődik be az agyba és a szívbe. Az élet kezdetének letétbe helyezett és soha el nem kallódó hagyatéka az! És aki hosszú távollét után a gyermekremények tanyájára visszatér, nem hótakarta bércokkal, nem daltelt mezőkkel, nem romantikus tájakkal, hanem egy darab személyesített természettel: a perszonifikált szülőfölddel áll szemben. Valami rej-

az olasz király Turinban vette át Dreyfus védőjének sürgönyét.

A német fővárosban azt tartják, hogy Schwarzkoppennek meg kell jelennie Rennesben, mert az affér egy előbbi stádiumában a kormány félig-moddig kötelező ígéretet tett abban az esetben, ha a francia kormány Németországra hivatkoznék.

Az olasz katonai attasét már visszarendelték Rómába a hadgyakorlatokról. Panizzardi állítólag legjobban szeretne személyesen megjelenni a haditörvényszék előtt, de a kormány valószínűleg csak arra fogja felhatalmazni, hogy egy delegált olasz bíró előtt tisztázhassa Dreyfust.

Ha a német kormány nem enged meg Schwarzkoppennek, hogy vallomást tehessen, akkor Panizzardi sem kap rá felhatalmazást.

A tárgyalásról és a mai eseményekről a következőket jelentik tudósítóink:

A tárgyalás.

Rennes, szeptember 6.

(Titkos ülés.)

Réggel 7 órakor nyitotta meg Jouaust elnök a titkos ülést, amelyről tegnap azt hitték, hogy csak egy-két percig fog tartani, minthogy Cernuschitól csak annak az idegen diplomatának a nevét fogják megkérdezni, aki őt állítólag informálta. Az ülés azonban félkilencig tartott; Cernuschi mindössze husz percig maradt benn s hir szerint több kérdést intéztek hozzá, azután pedig elbocsátották s vizsgálat alá vették a kormánybiztos által előterjesztett további titkos aktákat, amelyeknek megismertetését Labori legutóbb követelte.

A közönséget ezalatt a katonai kordon mögött tartották s csak a titkos ülés végeztével bocsátották be a liceum épületébe. A terem nyomban zsúfolásig megtelt. Ekkora közönség sohasem volt még jelen. Rendkívüli érdeklődéssel vártak ugyanis Cernuschi további kihallgatását és a tegnapi újabb fejleményeit. E részben azonban csalódás érte a közönséget.

(Trarieux a Picquart-ügyről.)

Jouaust elnök 8 óra 45 perckor nyitotta meg a nyilvános ülést.

Demange védő először is azt kívánja Roget tábornoktól, hogy terjeszse elő az 1894. augusztusi rendeletet, mely a hadgyakorlatokra vonatkozik s mely a vezérkarhoz beosztott tisztek részvétele dolgában intézkedik.

Roget látható zavarodottsággal azt feleli, hogy ő ezt a rendeletet nem említette ugyan, de azt sem mondhatja, hogy nem létezik. Arról a jegyzékről van szó, amelyben meg vannak nevezve azok az ezredek, amelyeket a beosztott tisztek szolgálatuk teljesítésére kiszemeltek maguknak.

Elnök megjegyzi, hogy Roget tábornok augusztus haváról csakis mint arról a dátumról

télyes érzés drágává és szentté avatja itt a környéket, a falu határát, a zegzugos völgyet, az ismerős hegyet, a terebélyes vén diófát és a sudár jegenyét. Itt értjük igazán a természet szavát, mert itt a természet a saját lelkünk multját meséli el. A merengés hallucinációja: mintha nem is mi emlékeznénk a gyermekévek otthonára, hanem maga a nagy természet emlékeznék vissza reánk. A szülőföld a hazatérőnek a multakról mesél és mintha a hosszú barangolás miatt neheztelne, itt-ott komorú, borúsá válik. Mikor pedig a visszatérő önmagába elmerülten és némán beszámol a sok csalódásról, mely őt az idegenben érte... a vén diófa bozontos koronája megremeg, mintha szemrehányóan süsogná: miért szakadtál innen el?...

Vannak az emberi léleknek olyan drágaságai, melyek a közforgalomból ki vannak zárva, mert az egyetlen birtokos kivéve, mindenkire nézve értéktelenek. A mult időnek, a már lezajlott egyéni élettörténetnek drágaságai ezek.

Radikális hatalom a jelen. Lázasan épít és bont — és a jövőnek szemhatárt szegő függönyére merészen és megnagyított méreteken rajzol. Konzervatív hatalom a mult, mely lényegének jellemző vonásaihoz hiven táplálja, ami belőle keletkezett: az individualitást. A jelent megaranyozhatja a pénz és úgy ahogy kibérelheti a jövőnek alakulásait is, de a multtal szemben hatalma megtörik.

beszélt, amikor a beosztott tisztek tudták, hogy nem mennek a hadgyakorlatokra.

Carrière kormánybiztos azt hiszi, hogy Roget csak az augusztus 28-iki szóbeli jegyzéket akarta említeni.

Ez az incidens ezzel befejeződött.

Labori most azt kérdezi Trarieuxtól, vajjon tud-e valamit Savignauról, Picquart legényéről, aki azt állította, hogy Picquarttól leveleket vitt Scheurer-Kestnernek és másoknak.

Trarieux: Ez évi márciusban fölvilágosítást kértem a hadügyminisztertől Savignauról. Tudatam vele, hogy Labori értesítése szerint a negyedik vadászrezdben két Savignau szolgál, holott Cheselles tábornok szerint csak egy Savignau van ott és hogy Picquart legénye Roques káplár volt. Levelet írtam a hadügyminiszteriumnak s megjegyeztem, hogy Roques rossz minősítése tulajdonképpen Savignaura vonatkozik. A miniszter elküldte hozzám titkárját, aki megmutatta nekem a Savignaura vonatkozó iratcsomót, amelyből kiténik, hogy Cheselles tábornoknak rossz minősítése csakugyan Savignaura vonatkozik. Ebből kitént, hogy a negyedik vadászrezdben csak egy Savignau van és hogy a rossz minősítés is erre vonatkozik. A miniszter titkárja még azt is mondta nekem, hogy mielőtt Savignaut a Picquart elleni vizsgálat folyamán kihallgatták volna, két tiszt elment hozzá megtudakolni, hogy mit akar vallani. Az egyik köztiútt Junck százados volt. Mind a két tisztet azonban Cavaignac parancsa fedezte. Valóban meg vagyok botránkozva — mondja Trarieux — hogy itt egy hamis tanu és család hazug kijelentéseit figyelme mellátják.

Savignau előlép és fenntartja azt az állítást, hogy ő Picquartnak több levelet vitte Scheurer-Kestnerhez.

Picquart szót kér.

Az elnök figyelmezteti, hogy maradjon a tárgyalásnál.

Picquart elmondja, hogy Savignaut rossz viselkedése miatt a zene-csapatból, melynek tagja volt, elbocsátották.

— En — folytatja — megkönyörültem rajta és szolgálatomba vettem. Tiszta hazugság, ha azt mondja, hogy Scheurer-Kestnernek leveleket küldtem vele.

Savignau megmarad állításánál és kijelenti, hogy ő mindenkor jó katona volt.

(A petit bleu.)

Labori most azt kérdezi Trarieuxtól, adhatna-e felvilágosításokat a petit bleurol?

Trarieux: Mulasztást követtem volna el, ha ezzel az ügygel nem foglalkoztam volna behatóan. Figyelmemet különösen az a körülmény keltette fel, hogy Lauth őrnagy Picquarttal való összeköttetését hat hónappal a denunciació után is fönntartotta, jóllehet, különösen ő gyanúsította a petit bleuvel és főrsze volt a Picquart ellen irányuló makhinációkban.

A petit bleu hitelességét már az is bizonyítja, hogy minő célra használta fel Picquart. Azzal a váddal illeték Picquart-t, hogy ő gyártotta a petit bleut, még pedig pusztán azért, hogy Esterházy ellen bizonyoságot kovácsoljon. Ha ilyen célja lett volna Picquartnak, a petit bleunek akkor egészen más tartalmat adott volna. Az a vád sem bizonyult valósnak, hogy Picquart a címben vakart vagy törölt valamit. A petit bleu fotográfáján, amelyet Lauth készítet, semminemű törlésnek se látszik nyoma. Szóval a gyanu, amelylyel Picquart-t illeték, sokkal súlyosabb természetű volt, semhogy a „könnyelműséget“ enyhítő körülményként elfogathatónk. Bizonyos ellenben, hogy a petit bleut mások hamisították meg.

Lauth azt mondja, hogy neki nem volt mit válaszolnia, mikor főnöke utasította, hogy a szakadás nyomát eltüntesse. Ebből látta, mire akarták használni a petit bleut.

Zurlinden tábornok Picquart eljárását ismerteti. Du Paty megzavarta őt és azért felvilágosítást akart szerezni Picquart magatartásáról, aki ellen a vezérkarban lévő tisztek panaszkodtak. Zurlinden kijelenti, hogy Picquart-t meg akarta szabadítani a hamisítás vádja alól, de az igazságügyminiszter azt kívánta, hogy Picquart-t a hamisítás miatt katonai bíróság elé állítsa. Kijelenti továbbá, hogy ő a petit bleun lévő vakarást jelentéktelennek tartotta. Csak Taverniernek a vakarásról való véleménye adott jelentőséget a dolognak.

Trarieux azt mondja, hogy Zurlinden előadása nem gyöngíti az ő állításait. Szemére veti Zurlindennek, hogy Picquart ellen preventív fogást rendelt el.

Labori kérdést akar intézni a tanuhoz a petit bleun való vakarásra vonatkozólag.

A MACK család CSOMORI SZŐLLEJEBEN termelt kitűnő asztali bor palackozásával és elárúsításával csemege kereskedését, Budapest, Múzeum-körút 21., bízta meg. Borainak kitűnő minőségéért, hamisítatlanságáért felelősséget vállalok. Ára literenként 55 kr. Üres üvegek 5 kr-ért vétetnek vissza.

Mack Ferenc.

Az elnök ellenzi ezt, még pedig a következő szavakkal:

— Ne feledje, hogy a Dreyfus-ügy fölött itélünk és nem a Picquart-ügy fölött.

Labori tiltakozik az elnök szavai ellen és ezt mondja:

— Olyan iratról van szó, amelyben mi Esterházy áruháznak bizonyítékát látjuk. Ez pedig összefügg a Dreyfus-üggyel.

Elnök: Kérem, tegye föl a kérdését; de ne argumentáljon.

(Zurlinden fakgatása.)

Zurlinden, akit az elnök most előszólít, azt mondja, hogy a Picquart ellen való vizsgálattól nem lehetett elállani. Mikor ő a vizsgálatot elrendelte, akkor a petit bleu tett vakarás még nem volt konstatacióval s ez nem is volt a vádpontok közt.

— Utódom, *Chanoine* tábornok rendelte el Picquart letartóztatását.

Trarieux azt feleli, hogy ő Freycinet-től mint hadügyminisztertől kapta az adatait. Ma különben is be van már bizonyítva Picquartnak az ártatlansága, aki ok nélkül szenvedett el tíz havi vizsgálati fogságot.

Labori, miután felolvastatja az igazságügyminiszter levelét, amelyben csak az van, hogy Picquart-t nem lehetett a polgári bíróság előtt perbe fogni, azt mondja:

— Figyelmeztetem Zurlinden tábornokot, hogy neki igenis tudnia kellett arról a vakarásról, mert egy jegyzékben szó van róla.

Zurlinden: Igaz, de én a dolognak nem tulajdonítottam fontosságot.

Labori: Tudja-e, hogy sem az első, sem az utolsó kliséken nyoma sincs a vakarásnak és nem látja-e, hogy ez a vakarás csak a Picquart eltávolítása után való időben keletkezhetett és e szerint csak makinháció lehet?

Zurlinden: Haboznom kellene a válaszal, de úgy vélem, hogy a vakarás akkor csak ugyan nem volt meg. A vakarás tehát nem róható föl Picquartnak.

(Schwarzkoppen és Esterházy.)

Labori: Nem lenne szíves Paléologue ur felvilágosítást adni arról a jegyzékről, melyben egy gróf Münster és Delcassé külügyminiszter között lefolyt beszélgetésről van szó s amely szerint maga Schwarzkoppen kijelentette, hogy több táviratot intézett Esterházyhoz.

Paléologue: Az illető jegyzék nincsen nálam, de erősíthetem, hogy az csakugyan benne van az illető iratesomban. (Mozgás.) Hozzáteszem, hogy Schwarzkoppen ezredes különösen a petit bleure vonatkozólag hozzáintézett kérdésre kijelentette, hogy nem erősítheti ugyan, hogy ő maga írta, de nagyon valószínű, hogy ő küldte el. (Nagy mozgás.)

(Az elnök erőszakoskodásai.)

Labori azt kérdezi Trarieux-tól, mi igaz abból a fantasztikus vádból, hogy Picquart-t egy idegen tiszttel karonfogva látták sétálni?

Trarieux azt feleli, hogy erről a vádról maga is hallott, sőt azt is mondták, hogy fénykép is van arról a jelenetről.

Labori ez iránt Bertulushöz is akar kérdést intézni, de mivel az elnök ezt nem engedte meg, eláll tőle.

Labori most azt kérdezi Trarieux-tól, hogy mit tud az Esterházy ellen indított pórról.

Trarieux elmondja az Esterházy-affaire lefolyását, és hosszasan védelmezi Picquart-t az ellen a vád ellen, hogy a Dreyfus-családnak ügynöke, akinek az a hivatása, hogy a bűnös Dreyfus helyére az ártatlan Esterházyt juttassa. (Hosszan tartó mozgás.) Trarieux felolvassa azután azt a levelét, amelyet ebben az ügyben Billotnak írt s amelyben ez ellen a hazugság ellen tiltakozott. Billot nem válaszolt neki és vizsgálatot sem indított. A bírakat, akik Esterházy fölött törvényt ültek, félrevezették. Esterházyt nem itélték el. Fölmentették, de törvényt nem ültek fölötté. A bíróság minden hazugságát készpénznek vette.

Elnök tiltakozik az ellen, hogy bírakat ilyen módon belevonjanak a vitába.

Trarieux azt mondja, hogy ő csakis egy itéletileg eldöntött dolgot kritizált.

Elnök megjegyzi, hogy ez nem tanuvallomás, hanem plaidoyer.

Trarieux sajnálja, hogy az elnök ilyen kifogásokkal él és azt mondja, hogy ő csak a hozzáintézett kérdésre válaszolt.

Billot tábornok látható felindulással lép a tanuk korlátja elé, hogy Trarieux nyilatkozataira válaszoljon. Azt mondja, hogy Trarieux vallomása védőbeszéd Dreyfus és Picquart mellett és védőbeszéd a volt miniszterek ellen. Trarieux olyan dolgokról beszél, amelyekről jobb lett volna hallgatni. (Mozgás.) Arra nézve, amit Trarieux a bírakról mondott, csatlakozik az elnök tiltakozásához és kijelenti, hogy azért, amit miniszterkorában tett, elvállalja a felelősséget. Konstatálja, hogy Picquart érdemes tiszt volt ugyan, de

nem tudta megtartani a beléje vetett bizalmat. Kijelenti, hogy ő mindig a lelkiismerete szavára hallgat és erőlesen védte a res judicatum. Rosszszalja Trarieux szerepét és felolvassa Mjillardnak egy levelét, amelyben ez csodálkozik Trarieux magatartásán.

Végül megjegyzi, hogy nem lett volna a kormánytól illő dolog, hogy Sausser tábornokot befolyásolja.

Labori (Billothoz): Hogyan jutott a mentőokirat a hadügyminisztériumba s elvállalja-e tábornok ur a felelősséget annak az okmányoknak az átvételéért?

Billot: Naponta ezrivel érkeznek a levelek a hadügyminisztériumba s azoknak átvételéért engem terhelt a felelősség.

Labori: Az átvételt Thaurer tábornok igazolta. Magára vállalja-e tábornok ur ezért a felelősséget?

Billot: Mondtam már, hogy ezrivel érkeznek a levelek a kadügyminisztériumba s azoknak az átvételéért én vagyok felelős. Egyébként úgy látom, hogy itt ismét szóvá teszik az Esterházy-affért, tekintet nélkül arra, hogy őt fölmentette a haditörvényszék. Még egyszer kijelentem tehát, hogyha Esterházy bűnös is, ez nem bizonyíték a mellett, hogy Dreyfus ártatlan. Gyakran több bűnös is van. (Mozgás.)

Labori: Ha a tanu azzal gyanúsítja Dreyfust, hogy bűntársa volt Esterházynek, akkor követelem, hogy bizonyítsa be.

Dreyfus: Tiltakozom az ilyen aljas gyanúsítás ellen.

Labori: Billot tábornok kijelentése után...

Elnök: Billot tábornok megmondta, ami mondanivalója volt, ön pedig minduntalan ugyanazt kérdezi!

Labori: Szó sincs róla! Engedjen meg az elnök ur, most először hangzott el az a gyanúsítás, hogy Dreyfus bűntársa volt Esterházynek. Tudunk kell, vajjon erre alapítják-e a vádat Dreyfus ellen. Mert ha igen, akkor bizonyítani is kell a gyanúsításokat.

Elnök: Labori mester, kérem, mérsékelje magát!

Labori: Azt teszem. Hisz egy sértő szót sem mondtam!

Elnök: Mérsékelje a hangját is!

Labori: A hangomnak nem tudok parancsolni, mikor a felindulás erőt vesz rajtam!

Elnök: Kell, hogy türtöztesse magát!

Labori: Szavaimra vigyázok, de a hangomért nem állok jót.

Elnök: Akkor meg fogom öntől vonni a szót.

Labori: Azt lehet, de...

Elnök: Megvonom a szót!

Labori: Meghajlok előtte, kénytelen vagyok mégis kijelenteni...

Elnök: Már nem beszélhet, megvontam öntől a szót.

Labori: Igen, tudom. De konstatación, hogy mindig megvonják tőlem a szót, ha olyan pontozs érek, amelymel a vád alaptalansága kiderül. (Nagy zaj.)

Elnök: Csönd legyen, mert kiűritetem a termet!

Billot: Nem mondtam, hogy Dreyfus Esterházynek bűntársa volt. Csak annyit mondtam, hogy Picquart-t megbíztam annak a kutatásával, nem voltak-e cinkostársak, akik Esterházy bűnösségével együtt Dreyfus bűnösségéről is bizonyítékot szolgáltatathatnának.

Elnök: Labori mester, van még valami kérdése?

Labori: Csak azt akarom megjegyezni, hogy lehetetlen annak rendje és módja szerint föltennem előre megállapított kérdéseimet, ha folytatást megakadályoznak s azért óvatst jelentek be a védő jogának csorbítása ellen.

Elnök: Üljön le!

Labori: Leülök, de nem az ön parancsára!

(Nagy zaj. A terem egyik oldalán a hallgatóság zajong, a másik oldalon tapsolnak. Trarieux és Billot távoznak a teremről.)

(Más tanuk.)

A kínos incidens után Gallopin tüzérbíró nagy kihallgatása következik. Gallopin azt mondja, hogy Dreyfus soha sem kért tőle felvilágosítást. Ő soha sem találkozott Dreyfus-szal, mikor ez a mozgósításra vonatkozó titkos aktákat vitt a katonai földrajzi osztályba.

Elnök (Dreyfushöz): Tehát mégis vitt magával ilyen iratokat?

Dreyfus: Nem hiszem.

Elnök: Vitt magával autografikus lapokat vagy sem?

Dreyfus: Nem emlékszem rá.

Azután Hirschauer hadmérnök-örnagyt hallgatják ki, aki 1891-ben abban a hadgyakorlati osztályban volt, amelyhez Dreyfus be volt osztva. Egész határozottan emlékszik rá, hogy Dreyfus azt az éppenséggel nem teljesíthető kívánságot fejezte ki, hogy elmeheessen a hadgyakorlatokra, de nem emlékszik rá, hogy az mikor volt. Határozottan emlékszik arra is, hogy

Dreyfusnak szándéka volt a vezérkarral részt venni a hadgyakorlatokban.

Labori kérdésére a tanu kijelenti, hogy 1894 előtt lehetetlen volt, hogy a beosztott tisztek a vezérkar hadgyakorlataira menjenek, mert a csapatostékekkel kellett menniük.

Elnök kérdi Laboritól, hogy van-e még kérdeznivalója.

Labori: Van, de egyelőre nem teszem fel a kérdéseket. (Mozgás.)

Dreyfus kijelenti, hogy lehetséges, hogy ő sajnálatát fejezte ki a felől, hogy nem lehet jelen a hadgyakorlatokon, de az összes beosztott tisztek tudták, hogy nem fognak részt vehetni a hadgyakorlatokban.

Hirschauer fenntartja vallomását és hozzáteszi, hogy Picquart valószínűleg felvilágosítást adhat a dologról.

Picquart kijelenti, hogy Dreyfus soha sem kérte őt, hogy résztvehessen a hadgyakorlatokban.

(A bordereau kelte.)

Coupois jegyző azután felolvassa a 158. gyalogsorezred ezredesének levelét, melyben ez kijelenti, hogy megállapíthatja a bordereau kelte az abban felsorolt okmányok jellege, nevezetesen a Madagaskárról szóló jegyzék alapján. A levél elmondja továbbá, hogy Du Paty, továbbá a levél írója, a gyarmatügyi minisztérium védelmi osztályának főnöke és több más tiszt 1894. július 13-án Hanolauz által egybehivatott annak a kérdésnek a tárgyalására, hogy mily áldozatokat követelne egy esetleges háború. Az erre vonatkozó jelentésnek augusztus 6-án kellett a minisztériumba érkezni. Ha tehát a bordereauról a jegyzékről beszél, akkor az augusztusban keletkezett. A jelentés átadták a harmadik osztálynak. Az ezredes még arra figyelmeztet, hogy a Madagaskárról szóló jegyzék Németországra nézve, tekintettel birtokainak fekvésére, fontossággal bírt.

(Du Paty vallomása.)

Coupois jegyző felolvassa Du Paty vallomását. Du Paty első sorban az ellene intézett támadásokra válaszol és panaszkodik ama rágalmak miatt, melyeknek ő áldozata volt és melyeket Cuignet nem tudott bebonyolítani. A rágalmazói által követett cél az, hogy egy tisztet sujtssanak, aki 1894-ben mintegy a bírósági rendőrség tisztje volt.

Du Paty azt állítja, hogy Henryval nem volt semmiféle összeköttetésben és az Eclair cikkétől, valamint az ugynevezett mentőokmányok Esterházy részére történt átadásától teljesen távol áll. Ismétli a semmitőszék előtt Esterházyhoz való viszonyáról tett vallomását és azt állítja, hogy ő távol állott a bordereau feltételezésétől. Kényszerítették őt, hogy a rendőrszti funkciókat átvégye.

Gonse tábornok megbízta az ügyre vonatkozó jelentés elkészítésével.

Felsorolja azután azokat a ténymegállapításokat, melyeket a május óta eltűnt jegyzékben leírt. E jegyzéket Boisdeffre és Gonse látták. Hangsúlyozza, hogy a Dreyfus letartóztatására vonatkozó parancsot a diktálási jelenet előtt adták ki, azután leírja magát ezt a jelenetet és kiemeli Dreyfusnak ekkor tapasztalt zavarát, aki panaszkodott, hogy ujjai fáznak, miközben fogai idegesen vacogtak.

Du Paty kijelenti, hogy Dreyfusnéval a legkíméletesebben bánt és elvállalta, hogy átadja neki a terheltnék egy levelét.

A bordereau kelte Du Paty az augusztus 15. és 30-ika közti időre teszi. Foglalkozik azután a Panizzardi táviratát illetőleg neki tulajdonított összes nyilatkozatokkal. Elmondja a titkos kommentár elkészítésének történetét, amit ő és Sandherr végeztek és amelynek célja az volt, hogy az áruló a vezérkarnak egyik tisztje, még pedig egy kapitány. A kommentárhoz csatolt iratok egyike sem vonatkozott Panizzardi táviratára vagy granátok előállítására.

A titkos okiratoknak az 1894. évi haditörvényszékkel történt közlése körül ő csak a közvetítő szerepét játszotta, aki ez okmányokat átnyújtotta. Dreyfus sohasem mondta előtte e szavakat: „Ártatlan vagyok, a miniszter tudja ezt”. Épp oly kevéssé beszélt Dreyfus arról, hogy csak okmányokat elhalasztani szándékozott volna, hanem csak azt mondta, hogy nem akar enyhítő körülményekre apellálni, védeje megígérte neki, hogy három, talán öt vagy hat év múlva ártatlansága ki fog derülni. Dreyfus továbbá azt mondta neki, hogy tudja, hogy Du Paty becsületes ember, keresse ki a bűnösöket.

Du Paty megerősíti az eddigi különböző vallomásaiban foglalt adatokat és végül idézi Dreyfusnénak egy levelét, melyben ez a vele szemben tanúsított udvariasságról tesz tanúságot.

Az ülés ezzel véget ért. A legközelebbi ülés holnap reggel fél 7 órakor lesz.

(Du Paty de Clam vallomása.)

Rennes, szeptember 6.

Du Paty de Clam vallomásának felolvasása semmi újat sem hozott felszínre. A legérdekesebb és a legfontosabb a vallomásnak az a része, amelyben el van mondva, hogy az emlékezetes beszélgetéskor Dreyfusnek ezek voltak Du Paty de Clamhoz utolsó szavai:

— *Ártatlan vagyok! Ha árulás történt, kutassák. Az egekre kérem, keressék tovább az árulót, még ha három, vagy akár hat évig tartana is!*

(Az elárult okiratok.)

Rennes, szeptember 6.

Beszélik, hogy a védőknek sikerült megszerelniük ama okiratok fényképeit, amelyeket Esterházy Németországnak kiszolgáltattott.

A védelem abban bizik, hogy Paléologue-nak mai nyilatkozata következtében, amely szerint Schwarzkoppen és Panizzardi között a csöpsötön levélváltás volt, elhárít egy nagy akadály az attasék kihallgatásának az utjából, mert hiszen hivatalos részről nyilvános ülésen történt említés erről a diplomáciai érintkezéséről.

(A főbérlet hamis tanu.)

Páris, szeptember 6.

Cernuschi-Hudecek kijelenti az *Éclair*-ben, hogy a nála levő iratok szerint tisztességesen vált ki az osztrák-magyar hadseregből.

Clemenceau az *Aurore*-ben a következőket írja róla:

Abban a szerencsében részesültem, hogy Cernuschi Passyan szomszédom; a rue Claude 11. számú házában, Quesnay de Beaurepaire tőrszomszédságában lakott. A városrészből jól ismerték s alig volt kereskedő, vagy iparos, akinek adása ne maradt volna.

Véletlenül kettőnknek egy tejárúsítónk volt. Ez a teljes ember tisztességes derék ember, akire senki sem mondhatott rosszat. Ez az ember ma reggel eljött hozzám és száztiz frankról kiállított váltót mutatott nekem, amelyet Cernuschi a tőle vásárolt tejről állított ki. A váltó 1899. június 15-ikén kelt és Cernuschi-Lazarovics Eugen aláírással van ellátva. A tejkereskedő elmondta, hogy Cernuschi egy garni-szállóba költözött s hogy semmi reménye sincs, hogy pénzhez jusson.

Cernuschinak volt egy szolgálója, akinek három havi bérével adása maradt. Ez a szolgáló figyelmeztette a kereskedőket, hogy ne hitelezzenek a gazdájának s egy foltisztítóknak azt mondta, hogy addig ne adja át a ruhát, amíg pénzt még nem kapta. Cernuschi pékjének is százharminc frankkal tartozik s ez az ember is váltót kapott erről az összegről. Méltán kérdezhetem tehát, hogy kinek a költségén utazott Cernuschi Rennesbe és ki fizeti a rennesi szálló borsos számláit?

Páris, szeptember 6.

A Párisban élő szerbek a *Figaro*-ban tiltakozást tesznek közzé, amelyben azt mondják, hogy Cernuschi Szerbiában ismeretlen s hogy a Lázár cártól való leszármazása már azért is hihetetlen, mert Lázár családja kétszáz évvel ezelőtt kihalt.

Dr. Zsiradinovics ugyanebben a lapban kijelenti, hogy Cernuschi esküvőjén egy szerb tisztnek a kivánságára volt jelen mint tanu. Cernuschi nem volt neki gyanus, de nem vette komolyan, mert látta rajta, hogy üldözési mániában szenved.

Páris, szeptember 6.

Cernuschi 1898 július közepétől 1899 január végéig Rue de la Lune 31. a *d'Alsace* szállóban lakott. A lakók, naggyobbára facér pincérek és markórok nagy tiszteletben tartották uras föllépése miatt; de különösen nagyra voltak barátságával a szálló tulajdonosa Limosin ur, egy titkos royalista társaság tagja, és még inkább — Limosin ur felesége. Cernuschi sűrűn hangoztatta, hogy valamikor katonatiszt volt az osztrák-magyar hadseregben és ha pénze volt, gyakran 40—50 frank ára pezsgőt itatott meg barátaival. Kétféle névjegyet használt; az egyiket nemasi korona ékeskedett, alatta csak annyit: *Edler v. Lazarovich*, a másikon pedig mint *Lazarovich cigányzenekar-impreszárió* szerepelt. Minthogy mindonütt híresztelte, hogy nagy örökség várakozik reá és állítását költségeivel valószínűvé is tette, bő-

ven akadtak áldozatok, akiket kizsákmányolt. Ezenfelül a hazardjáték fedezte kiadásait.

Rennes, szeptember 6.

Beszélik, hogy a tábornokok már régen ki akarták eszközölni Cernuschi megidézését, de Mercier ellenkezett. Szombaton azonban Rogét tábornok mégis keresztülvitte ezt a tervet, még pedig úgy, hogy a haditörvényszéknek egyik *antise-mita tagját megnyerte annak*. Hiába figyelmeztették Rogét-t a tábornokok, hogy egy külföldi tanu vallomása, még ha terhelő is, csak fedező lehet Dreyfusre nézve, de az illető katonai bírót azt mondta, hogy száz külföldi tanu sem használ már Dreyfusnek, mert bevégzett dolog, hogy el fogják itélni.

Bécs, szeptember 6.

Belgrádi jelentések szerint Cernuschi anyját, mikor Belgrádban járt, hogy a szerb trónra való állítólagos jogát érvényesítse, elfogták és a határra szállították. Zimonyban magyar csendőrök vették át az asszonyt és Budapestre vitték. Ott megvizsgálták és a vizsgálat után a lipótzmezei örültek házába szállították. A szerencsétlen asszony ott is halt meg 1887-ben.

Hivatalos részről Belgrádban megerősítik, hogy Cernuschi-Hudecek Jenő nem származik szerb családból s hogy soha semmiféle politikai ügyben nem szerepelt. Az az állítása, hogy anyja Lázár cártól származott, valótlanság.

Grác, szeptember 6.

A *Grazer Tagespost* egy levelezője jó barátja volt a Hudecek családnak (akkoriban még nem volt nemességük) és éveken át bejáratos is volt a házukhoz. Hudecek atyja akkoriban százados volt a Nobili-ezredben és jóra való, de gyenge elméjű ember hírében állott. Felesége roppant gőgös asszony volt és fiának minden vásottságát elnézte. A fiatal Hudecek tréfiái gyakran nagy port vertek fel a városban. Többek közt egyszer puskaporral légből akarta röpténi atyja házát. Beteges agyműködésnek még több ízben adta ilyenmü példáját. Öccsö öt éves korában *hätgerinckajban* halt meg. A nemességet csak a család fő nyugdíjaztatása után kapták. A Hudecekné királyi származásáról szóló mesét mindig mosolyogva tárgyalták.

(Az attasék megidézése.)

Páris, szeptember 6.

A lapok egybehangzóan jelentik, hogy Labori távirati kérelemmel fordult Vilmos császárhoz és Umberto királyhoz, hogy az emberiség nevében engedjék meg Schwarzkoppennek, illetőleg Panizzardinak, hogy vagy maguk utazzanak el Rennesbe vallomástétel végett, vagy országukban bírósági bizottsággal hallgattassák ki magukat s hogy egyuttal a bordereauban említett iratokról is nyilatkozzanak.

Az *Écho de Paris* és a *Gaulois* szerint Demange nem járult hozzá Laborinak a lépéséhez.

A *Figaro* értesülése szerint Panizzardi ezredes azt táviratozta Rennesben tartózkodó orvosának, hogy szívesen odautazik, ha hatósága megparancsolja neki.

Berlin, szeptember 6.

Illetékes helyen még semmi bizonyosat sem tudnak Vilmos császárnak Schwarzkoppen kihallgatása ügyében való elhatározásáról, de általánosan azt hiszik, hogy a császárnak nem lesz kifogása az ellen, ha Schwarzkoppent egy bizottság kihallgatja. Ezt már azért is meg lehet tenni, mert Schwarzkoppen semmiféle lépést sem tett a végett, hogy kihallgassák s mert a francia kormány hallgatag beleegyezésével kívánják az ő tanuvallomását. A német kormány e kérdés eldöntése előtt távirat útján jegezőket vált az olasz kormánnyal, minthogy mind a két kormány egyformán akar eljárni ebben az ügyben. Gróf Bülów ma reggel a császárhoz utazott.

Berlin, szeptember 6.

Késő este hire futott annak, hogy Labori táviratban fordult a császárhoz engedelemért, hogy Schwarzkoppen vallomást tessen a haditörvényszék előtt. A császár Strassburgban vette át a telegramot. A döntés teljesen a császártól függ.

Itt általában azt hiszik, hogy Schwarzkoppen semmiesetre sem fog engedelmet kapni a haditörvényszék előtt való személyes vallomástételre, mert a kormány ki akar kerülni minden keblemetlen összejövetélre, melyet a volt katonai attasé személyes megjelenése előidézhethet. Minthogy azonban most a francia kormány egyenesen a német kormányhoz fordult, valószínű, hogy Schwarzkoppen egy itteni bíróság előtt fog vallomást tenni.

A német kormánynak eddig az volt az álláspontja, hogy egyáltalán nem kíván befolyást gyakorolni az ügy fejleményeire. Az affér egy előbbi stádiumában azonban Németország párisi

képviselője kijelentette, hogy ha Franciaország esetleg appellálna Németországra, akkor a német kormány hajlandó az igazság kiderítését elősegíteni. Csak néhány nap előtt történt, hogy a francia kormány ideküldött két bizalmi férfit, hogy Németországban csak a francia kormány egyenes felszólítására hajlandó felhagyni hallgatásával és tartózkodó álláspontjával. Ha most a francia kormány támogatja a rennesi haditörvényszék idézését, akkor Schwarzkoppen kétségtelenül megkapja a felhatalmazást az igazság elmondására s ki fogja jelenteni, hogy Dreyfusszal egyáltalán nem érintkezett. A császár elhatározásától függ, vajon Németország elmege-odáig, hogy Esterházyt kiszolgáltatta és árulást leleplezi; jóllehet sokat nyom az a körülmény, hogy maga Esterházy is beismerte a bordereau szerzőségét és teljes biztosságban érezheti magát a külföldön.

Az itt időző bizalmi férfiak a francia kormánynak sejtették, hogy főképpen a bordereauban felsorolt okmányoknak a kiszolgáltatásáról van szó és azután olyan akbtól kér a francia kormány, amelyet Esterházy Dreyfusnek elűlése után között Schwarzkoppennel.

Ebben a pillanatban még kérdéses, vajon a német kormány hajlandó lesz-e ily messze menni, vagy pedig csak a Dreyfus tisztázására vonatkozó kijelentést fogja-e megtenni.

Berlin, szeptember 6.

A kormányhoz közel álló körökben azt tartják, hogy Schwarzkoppen nem fog megjelenhetni a haditörvényszék előtt, mert a kormány óvakodik attól, hogy a francia-német viszonyt feszültté tegye. Remélik, hogy Laborinak elhamarkodott és szerencsétlen lépése nem fog Dreyfusnek ártani. Maga a távirat fogalmazása és tartalma is elhibázott. Eltekintve attól, hogy Németország tanuskodását még esetleg bizonyítéknak is tartanák Dreyfus bűnössége mellett, mindenesetre meg kellett volna okolniok a védőknek kérésüket.

Berlin, szeptember 6.

A *Lokalanzeiger* egyik tudósítója ma meginterviewolta Schwarzkoppent.

— Elutazik-e Rennesbe, ezredes ur? — kérdezte a hírlapíró.

— Nem! — válaszolt Schwarzkoppen nagy határozottsággal.

A hírlapíró: Mit gondol, ezredes ur, meg fogja-e engedni a kormány, hogy itt tessen ön vallomást a nagykövetségen?

Schwarzkoppen: Nem hiszem!

A hírlapíró: Miért?

Schwarzkoppen: Hiszen mi már határozottan, világosan megmondottunk mindent. Nem jelentettük-e ki párisi nagykövetség útján, hogy az egész ügyhöz semmi közünk? Bülów a birodalomgyűlésen féltreéthetetlenül kinyilatkozta ugyanezt. Most sem mondhatánk mást. De minek ismételnék újra meg újra, hiszen megint csak az volna az eredménye, ami volt, hogy tudniillik semmibe se vennék szavunkat.

Róma, szeptember 6.

A király Turinban van az egész kormánnyal a Viktor Emánuel-szobor leleplezése ünnepe. Itt fog eldőlni, vajon Panizzardi megjelenjék-e Rennesben.

Ma táviratilag visszahívták Panizzardit Nepiből, a hadgyakorlatokról. Holnap már ideérkezik az ezredes.

A külügyi államtitkár tegnap tanácskozott Németországgal Ausztria-Magyarország diplomáciai ügyvivőivel. Panizzardi személyesen akar megjelenni a haditörvényszék előtt, a kormány azonban azt fogja neki ajánlani, hogy Rómában delegált olasz bíró előtt tegyen vallomást. Panizzardi mindössze csak annyit mondhat, hogy Dreyfusszel még közvetve sem érintkezett, nem ismerte őt, sőt még a nevet is csak azután hallotta először említeni, amikor már árulás címén letartóztatták. Panizzardi erre esküt fog tenni. Azt is meg fogja vallani, hogy Esterházy volt az a tiszt, akivel valamennyi attasé összeköttetésben állott.

Döntő vallomást csak Schwarzkoppen tehetne, Berlinben azonban állítólag húszóznak ettől s akkor Panizzardi sem fog felhatalmazást kapni, ha ugyan a kormány ellent fog állani a közvéleménynek és a sajtónak, amely követeli, hogy végre mondjon meg mindent az olasz kormány.

Róma, szeptember 6.

A félhivatalos Stefani-ügynökség jelenti: Minthogy Umberto király, a miniszterelnök, továbbá a hadügy- és külügyminiszterek Turinban vannak, Panizzardi tanuvallomására

nézve ott fognak határozni és pedig azt hiszik, csak azután; miután Berlinnel megegyezésre jutottak. A *Fanfulla*, *Tribuna* és *Messagero* című lapok azt hiszik, hogy Panizzardinak meg fogják engedni, hogy Rómában olasz bíró előtt vallomást tegyen.

Róma, szeptember 6.

Panizzardi éjszaka ide érkezett. Azonnal a külügyminisztériumba ment, ahol hosszas konferencia volt. Róma és Berlin között a hivatalos táviratok egész éjszaka egymást váltották föl.

Az olasz kormány kívánja, hogy az attasék Rennesben személyesen tegyenek vallomást a haditörvényszék előtt.

Holnap lesz a döntés ebben a kérdésben.

Páris, szeptember 6.

A Havas-ügynökségnek jelentik Rennesből: *Labori* még nem kapott választ a Vilmos császárhoz és Umberto királyhoz intézett táviratokra. *Labori* illendőségi okokból nem akarja a távirat tartalmát a sajtóval közölni. Bár *Labori* egymaga írta alá a táviratot, közte és Demange között teljes az egyetértés.

Berlin, szeptember 6.

A *Berliner Tageblatt*nak jelenti rennesi tudósítója, hogy *Labori* már megkapta a választ a német császártól és az olasz királytól. *Labori* nem közölte senkivel a táviratok tartalmát, de azért annyit sejtetett, hogy a felelet nem kedvezőtlen.

Bécs, szeptember 6.

Jól értesült körökben azt hiszik, hogy sem *Schwarzkoppen*, sem *Panizzardi* nem fog megjelenni a haditörvényszék előtt, sőt még csak nem is fogják az attasékat kihallgathatni.

(Az összeesküvők.)

Páris, szeptember 6.

Galli, a *Drapeau* című lap szerkesztője, aki szintén részes az összeesküvésben, mielőtt letartóztatták volna, megszökött. Galli Rennesben tartózkodott s automobilon ment ki a városból, mintha csak kirándulást akart volna tenni. Rennesből egyenesen Svájcba kocsiházzal, ahonnan táviratozott, hogy szerencsésen megérkezett.

Brüsszel, szeptember 6.

A royalisták csapatostul érkeznek ide. Ma reggel *Luyens* herceg, *Dondeauville* herceg, gróf *Sabran*, gróf *Beaunivart* és báró *Vaux* érkeztek Brüsszelbe.

(Az operett-háború.)

Páris, szeptember 6.

A rue Chabrolban nem változott a helyzet. Az éjszaka nyugodtan telt el. *Guérin*ék közül senki sem mutatkozott. Azt a tervet, hogy a házat fecskendőkkel támadják meg, eljuttették, mert a mérnökök féltik a szomszédházat, amelynek alapja rozoga. Most azzal a tervvel foglalkoznak, hogy a háznak a rue d'Hauteville felé eső falában rést törnek.

Trarieux vallomása.

— Szeptember 5-én. —

A rennesi tárgyalás egyik legérdekesebb és legfontosabb vallomása volt *Trarieux* szenátoré és volt igazságügyminiszteré, aki tudvalevőleg *Dreyfus* ártatlanságának egyik legerélyesebb és legmelegebb szószólója. Vallomása, tartalma, stílusa és megragadó előadása folytán igazi remekmű és csak így érthető, ha *Laborin*ak nevezetes indítványai mellett is megragadta a hallgatóság és a bírák feszült figyelmét. Beszédének lényegét már mai számunkban közöltük, de nem lesz felesleges itt újra visszatérni rá.

Miután *Trarieux* szenátor elbeszélte *Teyssonnier* irászakértővel való összeköttetését, ráért arra, hogy *Teyssonnier* ismételtén meg akarta őt győzni *Dreyfus* bűnösségéről. *Teyssonnier*, szót *Trarieux*, demonstrálta előttem tudományát. De az én szememben a bordereau írása annyira elűtött *Dreyfus* irásától, hogy anyagilag és erkölcsileg lehetetlenné vált előttem, hogy a bordereau *Dreyfus*tól származik. Erre következtek a beavatkozások, *Scheurer-Kestner* lépései, aztán az utalatos üzemek, amelyekkel Ester-

házy megmentését célozták. Megindító szavakkal magasztalta *Scheurer-Kestner* fáradozásait, dicseri meggyőződésének nyílt hangzatát. Szívem minden dobbanásával csatlakozom az ősz szenátor kötelességtudásához, amely szintén élesztette bennem azt a gondolatot, hogy talán egy ártatlan véres könyveket sir. (*Dreyfus* rendkívül meghatótnak látszott e megrendítő szavak benyomása alatt.) *Trarieux* folytatja beszédét és beszél *Piquarról* és *Gonse* tábornokkal való levelezéséről, akitől az felvilágosítást kért az Esterházy-pürről. Sajnálom, — ugymond, — hogy ellentétbe kerültem az igen tisztelt tábornok urral, aki az utolsó pillanatig ellenezte a revíziót, de logice teljesen lehetetlen különválasztani e két egymástól elválaszthatatlan összeforrt ügyet. Aztán emlékeztet a hamisított *Weyler-féle* levélre, a *Matin* közlésére, Esterházy irásának a bordereau irásával való hasonlatosságára, a vádakra, amelyek Esterházy ellen felhangzottak és arra, hogy a győztes kar mily sokáig hallgatott *Dreyfus* állítólagos beismeréséről. Bizonyossá vált bennem, hogy Esterházy a bordereau-szerző. Mi volt tehát a kötelességem? Azt mondják talán: Miért keveredett bele ebbe az ügybe? Ezeknek azt válaszolom: Mert polgár vagyok és egy előkelő gyűlekezetben a nemzet képviselője s talán azért is, mert az a megtiszteltetés ért, hogy hazámnak egykor igazságügyminisztere lehettem. Aztán a közjő is kockán forgott. Ezek után nem habozhattam és beálltam azok közé, akik világgosságot akartak gyujtani e szerencsétlen ember ügyében. Személyes érdekeimre nézve talán jobb lett volna, ha csöndesen meghúzodom az árnyékban.

A véletlen úgy akarta, folytatja *Trarieux*, hogy mint igazságügyminiszter hivatalos érintkezésünk folytán megismerkedtem gróf *Tornielli* olasz nagykövettel; rendkívül loyális jelleme annyira lebilincsel, hogy mondhatom, bizonyos bensőség fejlődött ki közöttünk. Minthogy a *Dreyfus*-ügyben az olasz katonai attasé nevét is emlegették, 1898. márciusban fölkerestem *Tornielli* grófot és kérdeztem tőle, nem adhatna-e nekem felvilágosítást oly dolgokban, amelyek lelkiismeretemet annyira foglalkoztatják és nem ajánlja-e, hogy tegyek további lépéseket. *Tornielli* így válaszolt:

— Ön valóban nem csalódott, ha azt hiszi, hogy egy ártatlan embert ítéltek el. Ön a helyes uton van, de kormánya hamis uton jár. *Dreyfus* sohasem volt összeköttetésben velünk.

— Egészen bizonyos ön ebben? kérdeztem tovább.

— Szilárd meggyőződésem ez; itt a bizonyíték: *Dreyfus* elítélése után az összes olasz csapat-testeknél vizsgálatot indítottak. Negatív eredményt értek el; semmit sem találtak és kitűnt, hogy *Dreyfus* egyetlen olasz katonatiszt sem ismerte. A nagykövet hozzátette, hogy látta A. (*Schwarzkoppen*) ügynök levelet, amelyben B. ügynököt (*Panizzardit*) arról értesíti, hogy Esterházy a bűnös és hogy ő Esterházytól számos okiratot kapott, gyakran egészen jelentéktelenekeket is. Minthogy a hadbírósg tárgyalása zárt ajtók mögött folyt le, *Schwarzkoppen* és *Panizzardi* nem tudhatták, hogy mi a tulajdonképeni vád *Dreyfus* ellen és miért ítéltek el. Mind a ketten azt hitték, hogy egy más nagyhatalom javára követte el az árulást. Ekkor 1896. novemberében megjelent a *Matin*ban a bordereau és az *Eclair*ben a „Ce canaille de D...” Igy értesült a két attasé, hogy *Dreyfus* bírói tévedésnek lett áldozata, mert az utóbbit tényleg az egyik attasé írta a másiknak. *Schwarzkoppen*nek volt egy polgári foglalkozásu embere, aki *Dubois* álnév alatt kémkedéssel foglalkozott. Utóbb ez a *Dubois* már oly követelősen lépett föl, hogy ezen való felháborodásában írta *Schwarzkoppen* azt a levelet *Panizzardinak*.

Ami a bordereauban felsorolt okmányokat illet, azokat tényleg kiszolgáltatták a német katonai attaséknak, de nem *Dreyfus*, hanem egy másik tiszt és a bordereau is az a másik tiszt írta. Az összehasonlítás nem volt nehéz, mert a német attasé egész csomó levelet kapott attól a tisztől, de *Tornielli* nagykövetnek anyagi bizonyítékai is voltak elbeszélésének hitelességére; mert *Panizzardi* levelet kapott a már Berlinben tartózkodó *Schwarzkoppen*től, amelyben tisztán és világosan olvasható, hogy *Schwarzkoppen* nem is ismerte *Dreyfus*t és hogy

Esterházy követte el az árulást, amelyért 1894-ben *Dreyfus* ítéltek el.

Trarieux elbeszélte Esterháznak *Schwarzkoppen*nél tett látogatását is, amidőn Esterházy annak a kijelentésére kérte *Schwarzkoppen*t, hogy ő ártatlan és amidőn *Dreyfus* pisztolyt rántott ki zsebéből és öngyilkossággal fenyegetőzött. Csak nagynehezen sikerült a német attaséknak Esterházyt feltűnés nélkül kitzukolni házából. Néhány nappal később Esterházy újra meglátogatta *Schwarzkoppen*t és most már jókedvűen tudatta vele, hogy többé semmitől sem kell tartania, mert magas állásu személyiségek tudatták vele, hogy teljes erejükkel megvédik őt és ha pürre kerülne a dolog, kijátszzák a bíróságot.

Trarieux erre *Cavaignac* nyilatkozatára tér és lerontja azt az érvelését, hogy a hadbírósg tárgyalásán meg nem engedhető a külföldi tanuskodása. Hát, így szól a szenátor, ez *Cavaignac* ur nézete. Tudom, hogy nehezen bírám őt meggyőzni, de talán szabad válaszolnom. *Cavaignac* ur véleményét sem jogi, sem tárgyi érvek nem támogatják. Jogilag nincs megakolva, mert felettünk a törvény urakodik. De kizárja-e a törvény az idegenek tanuskodását? Igen, kizárja oly tanuk meghallgatását, akik a jogosult gyűlölködés bélyegét hordják magukon. De ezek közt a tanuk közt nincsenek idegenek. Franciaországban az igazságszolgáltatás mindig helyet adtak a külföldiek tanuskodásának. Bölcsen rendeli ezt a törvény. A törvény mindenekelőtt azt kívánja, hogy igazságot szolgáltatassanak, nem főtévesek, valószínűségek, hanem tények alapján. A törvény nem korlátozza a teret, amelyen a bíró lelkiismeretének megszilárdítása végett alkalmas bizonyítékok után kutat. A törvény azt mondja a bírónak, midőn arra az ítélőhatalom nehéz kötelessége vár: Láss, kitass és keresd mindenütt a világgosságot. Nem igaz tehát, hogy az idegen tanuskodása elől a tárgyaló terem ajtaja becsukódik. De a tárgyi érvelés is a külföldiek tanuskodása mellett szól. Akárhányszor előfordult, hogy idegenek tanuskodtak francia bíróságok előtt, oly pürökben is, amelyek a mostanihoz sok tekintetben hasonlóak. Hisz uraim, egy példa a közel multból. 1893-ban a marseillei bíróság az ugynevezett *Chaput*-ügyet tárgyalta. A francia kormány ez ügyben *Panizzardi* őrnagyot hívta meg tanúnak, aki a tárgyaláson megjelent, hogy megállapítsák: igaz-e, hogy *Chaput* megvetelre kínálta neki a korzikai partvédelem titkait és más fontos okmányokat. Nem önszántából, a vádlott kérésére, aki ugy védekezik, ahogy tud, a kormány kívánságára jelent meg *Panizzardi* a marseillei bíróság előtt.

Ne vezessék, kérem, félre az ország közvéleményét, ne téveszzék meg az országot, amely elég bátor és büszke arra, hogy a világgosság felderítéséről, bárhonnán jöjjön is, ne rettegjen. Istenem, ha példákat keresnék, találnék egy igen jellemzőt a legközelebbi időből, világosan bizonyítva, hogy az idegeneket nem zárják ki rendszeresen a tanuskodásból. Hát nem jelent meg itt a tegnapi tárgyaláson egy idegen, talán kinosan váratlanul, mondhatnám, visszatartóan — nincs jogom véleményem mondani, ez a bíróság dolga — egy szerb nemzetiségű ember, mint mondják, az osztrák hadsereg volt tiszteje és e bíróság előtt oly vallomást tett, amely állítólag idegen szuverének ajkairól hangzott el? Hazafiatlanul oselekedném és a kozmopolitizmus bizonyos nemét követném el, ha itt e bíróság előtt elmondanám, miről beszélgettem azzal a loyális férfival, azzal a talpig becsületes emberrel, aki egy napon megtanított arra, hogy mi a kötelességem és megmutatta számomra az utat. Hát, uraim, magam volnék az, aki a bíróság elé hozta a külföld képviselővel folytatott beszélgetés visszhangját. Van egy másik példa is és ne tessék nevetni, ha fölemlítem. A hadsereg főnökeinek, a vitéz és híres katonáknak, *Galliffet* tábornoknak példája ez. Tanuvallomását uraim, ott találják az anketén. És mit mondott *Galliffet* tábornok. Ugy-e, ő sem riadt vissza attól, hogy egy külföldi tanunk tanuvallomását a bíróság elé vigye. Vallomásából idézem a következő részt:

1898. május havában Egyiptomból visszajövet meglátogattam *Thalbot* angol tábornok, aki hat éven át katonai attasé volt Párisban és akivel régóta összeköttetésben vagyok. Így szólt hozzám:

— Tábornok ur! Én nem ismerem a

LODEN	Iskola-öltöny	3.50
LODEN	Fiu-mencsikoff	7.—
LODEN	Férfi-köpeny	12.—
LODEN	Kocsis-köpeny	10.—
LODEN	Havelok	8.—
LODEN	Rövid kabát	8.—
LODEN	Vadász-öltöny	16.—
LODEN	Turista-öltöny	14.—

Sacco vattával bélelve	6.—
Szörme-sacco	10.—
Vadász-sacco	9.—
Vadász-bunda	18.—
Kocsis-bunda	20.—
Utazó-bunda	35.—
Szörme-mencsikoff	40.—
Vadászati bunda	16.—

REN DELJENEK CK

a „TIROLI“-nál

JUSTITZ LEOPOLD

speciálista loden-öltönyökben

Bécs, IX., Währingerstrasse 48,

Mintákat és képes árjegyzéket ingyen és bérmentve.

LODEN
LODEN
LODEN
LODEN
LODEN
LODEN
LODEN
LODEN

Dreyfus-ügy egyetlen részletét sem. Az egész idő alatt, míg Franciaországban voltam, nem ismertem még nevéről sem Dreyfust, de csodálkozom azon, hogy Esterházy szabadlábán van, mert a párisi összes katonai attasék tudták, hogy Esterházy pénzért kiszolgáltatta nekik mindazt, amit a miniszteriumban meg nem kaphattak.

Cavaignac ur emlékezhetik arra a levélre, amelyet 1898. augusztus havában intéztem hozzá, nem sokára azután, hogy feltűnést kellő beszédét elmondta, amelyet 36.000 francia községben kifüggesztettek — röviddel Henry ezredes öngyilkossága előtt. Abban a levélben elmondtam neki, hogy miért kell hamisítványnak lennie annak az okiratnak, amelynek valódiságát a szószéken hangoztatta. Hozzátettem: De gondoljon a felelősségre, amelyet ön magára vállal. Nem ellenséges értelemben figyelmeztetem, hanem régi barátságunkra hivatkozva. Azt mondtam neki: Mint a kormány tagja felvilágosítást szerezhet magának. Menjen a forráshoz és hallgassa meg, mit mondanak ott. Azok, akik nem akarják megtudni, egy napon borzasztóan csalódnak fognak és a lelkiismereti furdalás iszonyu kínjait fogják átszenvedni. Valóban, uraim, az angol történet egy nagy példájára emlékeztettem. A múlt század végén pörbefogták Buig tengernagyot, hogy abban a tengeri csatában, amely megszerezte nekünk Majorca szigetét, elárulta Angolországot. Ekkor előállt Richelieu tábornok azzal az igazi francia szellemmel, melyről azt szeretném, hogy soha nem fájna el honfitársaim szívében és így szól:

— Nem igaz, tévedés, Buig tengernagy nem árulta el hazáját. De a vak jingoismus nem hallotta szavát. Buigot elitelték és kivégezték. És néhány évvel később elismerték ott Buig ártatlanságát. Vértelt ez Anglia történetén. (Hosszantartó mozgás.) Tévedhetet az első hadbíró is, a második is. Nem is vádolom a bírák lojalitását, nem, soha. De talán vádolható azoknak az okiratok lojalitása, amelyeket a bírák elé terjesztettek. Önök nem tudták, önöket félrevezették. De hozzáteszem, hogy végül mégis lesz világosság és győzelmesen kitör majd az igazság. Ébred a katonák lelkiismerete és felelőssége makacs akarata előtt is az igazságot juttatja diadalra. Ezt mondtam Cavaignac urnak és ebben az órában ismétlem. Nem, nem szegyenem itt emlékezetbe idézni meggyőződésnek egy elemét. Hát lehetséges volna, hogy én az ő helyében félrevezetem volna barátomat? Nem: Én legalább nem volnék képes reá. Ocsmány lélek az, amely ilyet oselekszik, gonosztevő teheti csak azt, amivel a megfontoltság nagy hiányával egy tiszteletreméltó nagykövetet gyanúsítanak, akinek nevét, itt e sorompónál még egyszer kimondani nem akarom. (Hosszantartó mozgás.)

Trarieux így végezte beszédét: Azt hiszem, most már befejezhetem mondani valómát. A midőn ide jöttem, hogy mindent elmondok önöknek, amit tudok, kötelességem volt úgy beszélni, amit beszéltem, azzal a meggyőződéssel, azzal a határozottsággal. Tudom, hogy ez a nyilatkozatom a szenvedélyek új viharát zudítja majd ellenem, de ezzel vajmi keveset törődöm. Meggyőződésem, hogy kötelességet teljesítettem, és ha lelkiismeretem nyugodt, bátran szembe fogok nézni minden gyanúsítással. De itt nem is az én személyes érdekeim forog kockán. A kifogások, a szivességek és gyengeségek pillanata elmúlt. Útött az óra, amidőn kezünket szívünkre téve meg kell mondanunk az igazságot, az egész igazságot és csak az igazságot. Itt a pillanat, amidőn gyűlölet nélkül, félelem nélkül, nem rettegve semmiféle szemrehányástól, mindenkinek beszélnie kell. Néhány nap előtt az én kitűnő barátom, Freyoinet ur, azt mondotta itt: Útött az óra, amidőn készülnünk kell a nemzeti kiengesztelődésre, hogy biztosítsuk a hadsereg jó hírnevét és megvédjük a hadseregben az annyira szükséges foglyomat. Teljesen egyetérték vele, ez az én óhajtamom is. De első sorban és mindenek fölött itt az ideje, hogy kiderüljön az igazság, nem törődve semmiféle más tekintettel, önönmagáért, hogy mindenkinek adassék meg az ő joga, a kicsinynek úgy, mint a nagyoknak, származására, nemre és személyre való különbség nélkül. Jus suum cuique.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Augusztus 31-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

HIREK.

Sub umbra alarum.

A strassburgi császári palotában adott tegnapi diszebeden Vilmos császár pohárköszöntőt mondott:

— Tisztelem a régi nemzedékek érzelmeit, amelyeknek nehezére esett az új állapotokhoz alkalmazkodni. A birodalmi tartományok jólétére írtam poharamat, melyek sub umbra alarum biztosítva vannak bármi ellen, ami jöhet.

Igy beszélt tegnap Strassburgban — hozsánna! — a császár. A császár, aki annak a Hohenzollern családnak az ivadéka, melynek minden glóriája elzászi vérből és elzászi napsugárból van összeszöve, annak a másik császárnak az unokája, aki alatt a gravelotti hallottak nyöszörgése még visszhangzott a lelkekben s aki alatt Manteuffel generális egyre küldte a bánatos jelentéseket a berlini udvarba, hogy:

— A nép sehogysem akar beleszokni, felség!

S most a császár végig kommandirozza a katonáit a meghódolt országokon s mialatt a határon túl nap-mellett lefoszlik egy-egy darab az ellenség katonáinak a becsületéből, a nagyapai örökségbe ült fiatal császár minden uralkodási elméletek legokosabbik elvével — a gavallér felfogással — szelidíti meg a népeket s így beszél a legyőzöttekhez:

— Tisztelem a régi nemzedékek érzelmeit!

Tudni kell, hogy miféle érzelmeiről van szó! Olyanokról, hogy aminek kezébe volt Elzászban, az mind a császár ellen ágált vele s ha a jámbor elzászi asszony a gyereket csitította s rá akart ijeszteni, azt mondta neki, amit erre mifélek is mondtak valamikor, hogy:

— Csitt! Jön a burkus!

A burkus, amely idegen kulturát, idegen életnézetet, idegen szokást jelent, amely azt parancsolja, hogy a gloire helyett most már az „Einheit“ legyen a jelszó s amely nem készíti izgalmas katonai stikliket, hanem gyárat alapít, földet műveltet s ezernyi ágyuval védelmezi a béke áldásait.

„Sub umbra alarum buzgó, serény munkát, előretörő fejlődést és messzemenő lendületet látok.“

Eddig tart az ember beszéde. Ami még ezután van, azt a császár mondta. Alighanem kiagyenesedett, kidüllesztette a mellét s erős kézzel fogta meg a poharat, amikor a beszédje végét mondta:

— Amit tehetek, hogy országomat békeesen fönntartsam, az meg fog történni, hogy pedig abból haszna legyen az országnak, azt bízzák csak én rám.

A cézár beszéde ez. A hatalmas, a mindenható cézáré, aki elébb emberi hangon tudott beszélni s a hagyományok tisztelete által felséges ember volt s most nemes ön-hittségében emberiesen felséges lett!

S most így élnek az elzásziak sub umbra alarum!

G—A.

Budapest, szeptember 6.

— Személyi hírek. Szógyény-Marich László nagykövet ma Budapestre érkezett és pár napig a fővárosban marad. — Lathóczy Imre, a közigazgatási bíróság alelnöke Budapestre érkezett és elfoglalta hivatalát. — Szalay Imre miniszteri tanácsos, a Nemzeti Múzeum igazgatója nyári szabadságáról visszaérkezett a fővárosba és átvette hivatala vezetését.

— A király a hadgyakorlaton. Bécsből táviratozzák: A király ma reggel hat órakor a második hadtest záró hadgyakorlataira Hölzelsdorffba utazott, ahonnan visszatér Schönbrunnba.

— Klotild főhercegnő Budapesten. Klotild főhercegnő, József főherceg felesége ma Alesuthról a fővárosba érkezett és budavári palotájába szállt. A főhercegnő Libits Adolf uradalmi kormányzó és Unterauer udvari tanácsos társaságában megtekintette a belvárosban most épülő új palotát.

— A trónörökös hadgyakorlaton. Ferenc Ferdinánd főherceg lovassági tábornok ma reggel szárnysegédével, lovag Krausz-Elislagó Henrik őrnaggyal és parancsértisztjével, Burker Antal századossal Budapestre érkezett. A pályaudvaron herceg Lobkowitz hadtestparancsnok üdvözölte a főherceget, aki a legközelebbi vonattal Taksonyba utazott a negyedik hadtest gyakorlataira. Taksonyból táviratozzák, hogy Ferenc Ferdinánd főherceg megérkezése után azonnal a Korhany-hegyre ment, ahol a 63. és 64. gyalogdandárok kölesönös támadást intéztek egymás ellen. A gyakorlat befejeztével a főherceg vezette a gyakorlat megvitatását és azután a lovassággal és tüzérséggel megerősített egész 32-ik gyaloghadosztály díszmenetben vonult el előtte. A főherceg azután ismét visszatért Taksonyba, ahonnan Sárbogárdon át Sár-Szent-Miklós felé utazott. Itt tölti a főherceg az éjjelt, holnap reggel pedig a 31. gyaloghadosztály gyakorlatait tekinti meg.

— Lajos Szalvátor főherceg Söjtörön. Söjtörönről írja tudósítónk: Nagy vendége volt a napokban Söjtörnek, Zalavármegye e kis falujának. Lajos Szalvátor főherceg ugyanis 5-ikén meglátogatta Festetics Mária grófnét, a királyné volt udvarhölgyét.

— A királyné emlékezete. Lugosról táviratozzák: Radu Demeter görög-keleti püspök pásztorlevelet bocsátott ki, amelyben a papságot utasítja, hogy a királyné halála napján gyászmisét tartsanak.

— Risztios temetése. Belgrádból táviratozza tudósítónk: Risztios volt regent ma délután csaknem királyi végtisztelességgel temették el. A gyászmenetben volt Milán király a polgári és katonai hatóságok fejeivel, valamint az összes fegyvernemek ezredei. Óriási néptömeg hullámozott az utcákon. A házakon, melyek mellett a gyászmenet elvonult, fekete lobogók lengtek. A székesegyházban Georgevics metropolita és Milán király beszéltek. A metropolita az elhunyt politikai pályáját vázolta és kiemelte, hogy ez az érdemekben gazdag szerb államférfi végül minden pártszinezetről lemondott, hogy Sándor király pártatlan kormányzatát támogassa. Hasonló módon emlékezett meg Milán király beszédében az elhunyt államférfiről. A székesegyházban a diplomáciai kar teljes számban egybegyűlt. Milán király a kar főenyéjének Sándor király nevében kifejezte köszönetét a tanúsított részvételért. Ágyudörgés közt indult el a gyászmenet a székesegyházból a temetőbe.

Sándor király és Milán király részvétlívratot intéztek Risztios özvegyéhez, amelyben halájuknak adnak kifejezést azokért a szolgálatokért, melyeket az elhunyt a király kiskorúságának ideje alatt mint regens és mint miniszterelnök tett.

— Hadgyakorlatok Nagy-Igmándon. Ott főherceg e hónap 9-ikén Bécsből Komáromba érkezik és innen kocsin Nagy-Igmándra utazik, hogy a király parancsára az ott felállított lovashadosztály felett átvége a parancsnokságot. A nagy lovassági hadgyakorlatokon, amelyek Nagy-Igmánd vidékén 16-ikán érnek véget, négy lovassági dandár vesz részt.

— A szívós öregek. Szatmárban ugyan csak van ereje az asszonyépnek s erős halálnak kell lenni annak, amelyik érték jön. Két öreg asszony van ott most, amelyeknek csodájára járhatna a fél világ. Az egyiket Szilágyi Julisnak hívják s szákét esztendő terheit hordja a vállán. A másik Tóth Bálintné, aki éppen kerek száz éves. Szilágyi Juliért tegnap jött el a halál, ellenben Tóth Bálintné megbirkózott vele derekasan. Az öreg asszonyt a kórházba vitték, ott lefektették a vas-ágyba, hogy most már tessék várni, amíg jön a kaszás. A vén asszony azonban mást gondolt s a halál elől — megszökött a kórházból. Alig tudták visszavinni, folyton azt hajtogatta, hogy azért, mert a kocsit elgázolja az embert, még nem mészárj ágyba fekdüni.

— Evangélikusok közgyűlése. Kőszegről táviratozzák, hogy a dunántúli ágostai evangélikus egyházkerület évi közgyűlése ma kezdődött meg. A közgyűlést megelőzőleg gyászistentisztelet volt Radó Kálmán kerületi felügyelő emlékére. Az isteni tiszteleten Zeilinszky Mihály államtitkár, Gyurácz püspök, Vasvármegye küldöttsége Reissig Ede főispán vezetésével, Purgly Sándor és Szabély Gyula országgyűlési képviselők is jelen voltak. Radó Kálmán utódjával Thász földbirtokost, Schreiner ügyvédet, nemkülönbön Györy Elek országgyűlési képviselőt is emlegetik. A felügyelőválasztásra a szavazatok október 15-éig adandók be.

— Hadihajók a Dunán. A fővárosban a várkert-köpart előtt ismét megjelentek a hadihajók a Dunán. Ercsi alól, ahol a hadgyakorlatokat tartották, ma jöttek meg a Körös, Szamos, Lajtha és Maros monitorok s kikötöttek a budai parton. A monitoroknak, amelyek pár napig maradnak a fővárosban, sok nézőjük akad.

— Halálhírek. Brunner Károly zádorlakai lelkész, a csanádi egyházmegye egyik legkiválóbb papja ma 65 éves korában meghalt.

— **Oktober hatodika.** Október hatodikának megünneplése tárgyában ma este értekezet volt a Sasok-házának téli kertjében, ahol a fővárosi bizottsági tagok közül megjelentek: Véry Károly, dr. Eulenbergr Salamon, dr. Szalay Mihály és Steinhart Antal, továbbá Gracza György, Gara József és Dienes Márton lapszerkesztők, dr. Molnár Jenő, lovag Tichl Ferenc, dr. Schweighoffer Ferenc. Az értekezet megállapodott abban, hogy október hatodikán a budapesti vértanúk emlékére nagy ünnepélyt rendez, amely október 6-án az összes templomokban tartandó gyászistentiszteletből s vasárnap rendezendő nagy gyászmenetből fog állani. Az ünnepelésbe belevonják a főváros összes köreit s a részleteket a kedden este tartandó nagy értekezleten beszélik meg. A rendező bizottság végleges megalakulásáig az elnöki tisztet Gracza György tölti be, a jegyzői teendőket pedig Gara József szerkesztő viszi.

— **Percentre dolgozó tengernagyok.** Az Egyesült-Államok haditengerészetében tengernagyok és más tengerésztisztek bizonyos percent jutalékot kapnak a háború idején elfogott idegen hadihajók értéke után. Igy Simpson és Schley admirálisok tetemes summákat zsebeltek már be a kubai vizeken elfogott spanyol hajók után. Dewey tengernagy még nem kapta meg azt a részt, amely megilleti; a Washingtonban működő számvonó-bizottság számításai szerint 1,630.765 koronára van joga. Dewey tengernagy azonban nincs megelégedve ezzel az összeggel. Követel ezenfelül még 2,125.000 koronát az elsüllyesztett, de utóbb használhatóvá tett spanyol hadihajók után is. Szóval, téved az, aki azt hiszi, hogy Amerikában a hősiesség nem jövedelmező foglalkozás...

— **Finn tudós Budapest.** Almberg-Jalava Antal, jeles finn író, a Kisfaludy-Társaság tagja, pár nap óta ismét hazánkban időzik. Ezuttal a finn országos kormány megbízásából jött ide, hogy magyar nyelvészeti tanulmányokat folytasson. Vele van felöltött leánya, Ilona is, aki egész esztendőt fog itt tölteni s a magyar női párral kíván alaposan megismerkedni. Almberg a napokban dr. Sinnyey József egyetemi professzorral Parád-fürdőre megy üdülni, azután pedig a Balaton vidékét látogatja meg.

— **Gyógyszerészyakornokok vizsgálata.** A gyógyszerészyakornokok vizsgálata a napokban ért véget. Hatvankét gyakornok állt a vizsgálat bizottság elé. A vizsgálat kitűnően sikerült, amennyiben a hatvankét jelentkező közül tizenegyen kitüntetéssel, negyvenkilencen elégséges eredménnyel vizsgáztak, egy jelentkezőt két hónapra, egyet pedig hat hónapra vetettek vissza.

— **Gyermekvédők kongresszusa.** A nemzetközi gyermekvédők kongresszusa tudvalevőleg hónap 12-én nyílik meg s 17-ig tart. A megnyitó ülés 12-én délután 5 órakor lesz a Nemzeti Múzeum dísztermében. Másnap megkezdődnek a tanácskozásk a képviselőház bizottsági termében. Szeptember 13-án délelőtt 10 órakor nyitják meg a kongresszussal kapcsolatos gyermekvédők kiállítását, amelynek rendezésén Kovács Gyula királyi tanácsos fáradozik. Szeptember 16-án leplezik le a Brunzvik Teréz emléktáblát, másnap pedig a múzeumban megtartják a kongresszus záróülését. A kongresszus után kirándulások lesznek Visegrádra, Nagy-Marosra, Zebegénybe, Vácra s Cirkvenicára. Ez utóbbi helyen a kongresszus tagjai megtekintik a László gyermekotthont. A kongresszusra eddig 354-en jelentkeztek, köztük sokan a külföldi férfi- és nő orvosok közül.

— **A pénzügyi tisztviselők adóssága.** Még Kerkápoly adott ki egy rendeletet, hogy a pénzügyi szolgálóban alkalmazott tisztviselőknek adósságokat nem szabad csinálni, mert így nem szolgálhatják korrektil a kincstár érdekeit és meghagyja ez a rendelet, hogy a könnyelmű adósságcsináló tisztviselőket hivatalukból el kell bocsájtani. Mivel pedig ezt a rendeletet a pénzügyminisztérium alantasi hivatalai nem vették szigoruan, a pénzügyminiszter elővette a rendeletet és megküldte valamennyi pénzügyi hivatalnak azzal az utasítással, hogy a rendelet intézkedéseit a vezetők saját felelősségük mellett szigoruan érvényesítsék és hajtsák végre. — Ez mind szép és helyes. Ennek így kell lenni. De egy kis fizetésemelés, istenem, egy kis fizetésemelés mennyivel szebb és helyesebb volna?

— **Érettségi vizsgálatok.** A IX. kerületi felső kereskedelmi iskolában a pót-és javító érettségi vizsgálatok szeptember 7-ikén kezdődnek. Holnap lesznek az írásbeli vizsgálatok, amelyek e hónap 17-ikéig tartanak. A szóbeli érettségi vizsgálatokat szeptember 24-ikén és 25-ikén tartják meg.

— **Astor vagyona.** William Waldorf Astor, a híres amerikai milliommos nemrégiben angol állampolgárrá lett, honfitársai nagy megbotránkozására. Most alkudozik egy angol szindikátussal, amely hajlandó amerikai birtokait hetszázötven millió frankért megvásárolni.

— **Amerikai Dreyfus.** Kartar, amerikai kapitányt azzal vádolták, hogy a hadügyi kincstárt másfél millióval megkárosította. A hadbíró-ság, amár nem francia katonatisztekkel állott, Kartart el is ítélte, de azt a záradékot tette az ítélethez, hogy azért a kapitány szabadon járhat New-York utcáin. Az újságok természetesen lármát csaptak, ami arra indította Kartart, hogy nyilatkozzék s a következő feltűnést keltő nyilatkozatot tegye. Őt csak azért hagyják — ugymond — szabadlábban, mert attól tartanak, hogy leplezi az igazi bűnösöket. Most új vizsgálat lesz ebben az ügyben — revízió Amerikában.

— **A Kreutzbruck-affér.** Balás Soma, az alagi versenytéren inzultált sporttudósító, Kenedy Géza és Dienes Márton szerkesztőkkel provokáltatta ma Kreutzbruck Zdenko főhadnagyot. Megbizottai a dél-eltő folyamán Alagra címzett express-levélben tudatták Kreutzbruck főhadnaggyal a kihívást, mint-hogy azonban a segédek később illetékes helyről arról értesültek, hogy a főhadnagy ezredhez Sopsonba vonult be, az elégtételkérését táviratilag is megismételték. Azonban a soproni táviróhivatal tudatta a megbizottakkal, hogy Kreutzbruck ezredével a most folyó hadgyakorlatokra vonult be. Mint halljuk, a segédek mindazonáltal további lépéseket tesznek, hogy Kreutzbrucknak a kihívást tudomására hozhassák.

— **Cigány leány.** A messzeség a hazája, ég a takarója... Száz legényt is szeret s ha az egyik elhagyja, eljön a másik. Aligha akadt még köztük olyan, aki gyufaoldatot ivott volna, mert ez a kultúra vivmánya. Banyi Róza azonban, amint-hogy a szerelmében is elűtött az ősi hagyományoktól, azonképpen a halál módjában is valami extrát produkált. Valami úri fiuba volt szerelmes s mi sem természetesebb, hogy az úri fiu elhagyta. Banyi Róza pedig nem mondta azt, hogy: gombház, ha leszakad lesz más, hanem megitta az előkelőbb körökhöz illő halált — a gyufaoldatot.

— **Magyarok.** A szerb tulzó pártiak szájában ez a szó valami iszonyatos rosszat jelent. Azt a szerb nemzetiségű embert „bélyegezik“ meg ezzel a szóval, aki szívből-lelekből magyar. Ilyen férfiú Popovity Pászto, a bács-petrovoszellői görög-keleti szerb plébános. Magyar érzésű minden adandó alkalommal nyíltan demonstrálta, persze, hogy a szerb tulzó pártiak szemében az ő hazafisága vörös posztó volt. Mindenféle hihetetlen vádakot kovácsoltak ellene, a legutóbbi vád alól ő felsége mentette föl a méltatlannul meghurcolt lelkéset. A király szava nem fegyverezte le Popovity ellenségeit. A szerb tulzó párt emberei Markovics György és Szépcsevics Timó, bács-petrovoszellői görög-keleti szerb tanító Popovity Pászto-t az újvidéki Zastavában s a szabadkai Bacraninban még ezután is rágalmazták. Popovity a rágalmozók ellen a törvénynél keresett oltalmat. Szeptember 14-ikén és október 23-ikán lesz Szereden az esküdtzéki tárgyalás ebben az ügyben.

— **Az ellenőrzési szemlék.** Az ellenőrzési szemlék a jövő hónap 8-án kezdődnek meg egy a közös hadsereghez, mint a honvédséghez tartozó tartalékosokkal. A főváros katonai ügyosztálya a hadkiegészítő parancsnoksággal egyetemben már megállapította a szemlék sorrendjét s az erre vonatkozó felhívás a jövő héten jelenik meg.

— **A brunóc oloda.** Vágujhelyről táviratozzák: Langhammer Vince, a járás főszolgabírája ma utazott el Brunócra, hogy a Mednyánszky-kastélyban holnap reggel megkezdje a vizsgálatot a kísértet-járási hírebe keveredett kortéslakban. Előszőr helyszíni szemlét tart az épületben s környékén, azután pedig megkezd a kihallgatásokat. A tanukat a törvényrendeletre szerint kellő időben megidézte és eskü alatt fogja őket kihallgatni.

— **Leszállás a vonatokról.** Az államvasutak igazgatósága elrendelte, hogy olyan állomásokon, melyeken egyes vonatok csak felszálló utasok részére állanak meg, leszállni csak olyan menetigazolványokkal szabad, melyek legalább is az ily állomásokon tülfevő állomásra szólnak. Ellenben csupán az illető állomásra szóló jegyekkel leszállani nem szabad, a minthogy ilyen vonatokhoz az illető állomásra jegyet sem szabad kiadni.

— **Az erdő titke.** Ma délután azt jelentették a főkapitányság ügyeletes tisztviselőjének, hogy a rákospalotai erdőnek Megyer felé eső részében egy férfi s egy nő fekszik holtan. A rendőrség kiküldöttjei azonnal kimentek a helyszínére, ahol tényleg ott találtak egy 28-30 éves iparosnak látszó férfit, akinek jobb halántékán s jobb mellén lösebb volt, mellette revolver. Tőle pár lépésmnyire egy 20-22 évesnek látszó leány, akinek jobb oldalán volt két seb. Mint a rendőrorvos megállapította, a halál már a déli órákban mind a ketőnél bekövetkezett. Az illetőknél semmiféle okmányt nem találtak, levelet sem hagytak hátra, a környéken senki nem ismeri őket s így személyazonosságukat megállapítani nem lehetett.

— **Nyomorral küzdő tehetséges magyar költők fölségelésére** díjakat szed valami albumkiállítás alkalmából egy *Előkelő Világ* című, bizonyára felette előkelő hotilap. Nem szeretjük, amikor hivatalnok avatkoznak be olyan ügyekbe, amelyeket kár kompromitálni. Nyomorral küzdő tehetséges magyar költők nincsenek; legföljebb, ha egyeseket kinevez ny. k. t. m. költőknek az *Előkelő Világ*. Csak azért emlékszünk meg erről, hogy a közönség azt ne higgye, hogy a magyar litteraturának van valami köze ilyen pénzekhez. Nincs és nem is lesz.

— **A csendőrök egyenruhája.** A csendőrök mostani egyenruhája meglehetősen alkalmatlan a szolgálóban s azért a honvédelmi minisztériumban tervezik, hogy némi változtatásokkal javítsanak a csendőr egyenruháján. Igy nyárra mosható, világos nadrágot kapnának, a kalapon is változtatnának, továbbá nem köteleznék a csendőröket, hogy meleg nyári napokon is magukkal vinnék a köpönyeget, ami igen súlyos holmi. Azonkívül volnának még egyes apróbb változtatások is, amelyek előnyösebb tennék az egyenruhát. Mihelyt a tervezett változtatásokat a minisztériumban megvitták, nyomban életbe léptetik.

— **Életunt fiatal leány.** Ma este Kerucz Irma szülőinek a Rottenbiller-utca 56-ik számú ház második emeletén levő lakásából legugrott az udvarra. Mire a mentők odaértek, a szerencsétlen leány meghalt.

— **A nyomor.** A Vámház mellett ma délután a Dunába ugrott Thieselsz Manó úgnök, de kifogták a vízből és bevitték a Rókus-kórházba. A kórházban aztán az elmeháborodottság jelei mutatkoztak rajta. Kiderült, hogy a szerencsétlen embert, aki valaha jobb napokat látott, pár hónapja nagy csapás érte, megőrült a felesége. Hat gyermekével egy szobában húzódtott meg a szerencsétlen családapa, aki alig tudta megkeresni már a mindennapi kenyeret is. Nem bírta nézni gyermekei kínlását, ezért akart meghalni. Kiviszik a megfigyelő osztályba, ahonnan aztán az élő halottak közé kerül majd.

— **Tengeren.** A Drót nevű norvég hajó léket kapott. A legények tutajon menekültek a nyílt tengerre s aztán azt tették, amit a tengeri történetekben senki sem szeret elhinni. Sorsolást rendeztek s az egyik pajtásukat megölték s kiszopták a vért.

Nagy állat az ember, ha éhes...
— **Öt ember tűshalála.** Basel egyik külvárosában rettenetes katasztrófa történt. A Bottminger-utcában van egy kis háromemeletes ház, melyben több család, összesen huszonöt ember lakott. A felső emeletre egyetlen falépcsőn lehetett feljutni, mely a ház hátulján, kívül volt. A lépcső alatt széna és hasábfu volt elhelyezve. A szénába valaki tüzet dobott; a lépcső meggyuladt s az emeleti lakosok már nem tudtak elmenekülni. Kivált a másodemeleti lakosoknak utját vágta el a füst és a láng. Az első emeletről kiugráltak az utcára, a harmadik emeleten lakók a háztetőre másztak, ahonnan leszedték őket a tűzoltók; a második emeletiek azonban megfuladtak a füstben. Odaveszett két négy éves gyermek, egy tizenhat éves fiu és két munkás. Ezenkívül többen megebebesültek.

— **Összevagdalt felvigyázó.** Aradról jelenti tudósítónk: Tegnap éjjel, miután a piskii állomás fűtőházi felvigyázója Holló inspekcioit tartott, késő éjjel az irodában elnyomta az álmom. Amig aludt, valaki bement az irodába és fojszéval összevagdalta a szerencsétlen embert. Csak másnap reggel akadt rá egy vasuti értesítő-kihordó a szobában. A legközelebbi gyorsvonattal bevitték Dávára s ott kezelés alá vették, az orvosok azonban nem bíznak a felgyógyulásában. A gyilkos elmenekült.

— **Dreyfus sorsa** iránt napról-napra lázasabban érdeklődik a közvélemény. A Magyar Körkép Társaság óriási angol veitő készülekével a rennesi pőről a Hódoló dicsfelvonulás látogatóinak a helyszínen készült több eredeti rendkívül érdekes felvételt is mutat be. E felvételek, melyek bemutatása a világ körülül utazással kapcsolatban délután 5 és 6 órakor történik, a nézők szeméi elé állítják a rennesi tárgyaló terem körül folyó 14-ike estig lesz hozzáférhető, a körkép levelete és az épület lebontása visszavonhatatlanul 15-én megkezdődik.

— **A Dreyfus-ügy** rennesi végtárgyalásáról a *Telefon Hírmondó* — távirati jelentések alapján — naponta már a délutáni és esti órákban részletes tudósítást olvaszt fel. E felolvasások kezdetét mindig a *háromszoros riadó* jel tárdtja a publikummal.

(X) **Ha öszül a haja,** vegyen Hair-regenerátort 1 forintért Zoltán B. gyógyszerárban (Budapest, Nagykorona-utca 23.), ettől a haj eredeti színét visszanyeri.

(x) **Katonazene és cigánymuzsika a Hírmondó-ban.** A *Telefon Hírmondó* holnap (csütörtökön) este 8 órától 11 óráig felváltva katonazenét és cigánymuzsikát közvetít hallgatói szórakoztatására.

A szegedi kiállítás.

— A *Budapesti Napló* tudósítójától. —

Budapest, szeptember 6.

A szegedi kiállítást napról-napra többen látogatják. A város külső képén is meglátszik a kiállítás látogatottsága, a kongresszusi tagokon kívül tömérék idegen van Szegeden. Nagy várakozással vannak egyébiránt a pénteki nap iránt. Pénteken reggel ugyanis *Székely Kálmán* miniszterelnök, *Darányi Ignác*, *Hegedűs Sándor* és *Plósz Sándor* miniszterek együtt a kiállítást megtekintésére Szegedre érkeznek. A miniszterelnök ünnepies fogadására a városi hatóság nagy előkészületeket tett. *Székely Kálmán* megérkezésekor a pályaudvaron *Kállay Albert* főispán üdvözlő beszéddel fogadja, a városi hatóság küldöttségének élén pedig *Pálffy Ferenc* polgármester intéz hozzá beszédet. A fogadtatás után a miniszterelnök és *Darányi Ignác* a fogadásukra megjelentekkel egyenesen a kiállítás területére hajtatnak, ahol a kiállítás igazgatósága a miniszterelnököt ünnepies fogadtatásban részesíti. Ezután az illusztris vendégek a kiállítást, utóbb a kulturpalotában rendezett képzőművészeti kiállítást tekintik meg.

A szegedi kiállítás látogatottsága fényesen mondható. Egyre nagyobb csoportok érkeznek a kiállításra, így legutóbb a csanádmezei gazdasági egyesület részéről *Kristóffy József* országgyűlési képviselő vezetésével érkezett nagyobb csoport; holnap *Félegyházáról* ötven tanintézetű növendék érkezik. A kiállítást naponként nyolc-tízezeren látogatják.

Egy fővárosi lapnak azzal a hírével szemben, hogy a szegedi kiállítás egyes ügynökök zsarolásokat követnek el, a kiállítás igazgatósága kijelenti, hogy ilyen esetről eddig tudomása nincs, de felkéri a közönséget, hogy ha bárki ily esetről tudna, azt haladéktalanul közölje akár a kiállítás igazgatóságával, akár a rendőrkapitánysággal.

A kiállítási sorsjáték 50.000 koronás főnyereményének tárgya az eredetileg tervbe vett tanyai gazdaság helyett a legmagasabb díjjal kitüntetett hét hektoliteres mezőgazdasági szeszgyár-berendezés lesz.

Az első országos halászati kongresszus, mely a szegedi mezőgazdasági kiállítással kapcsolatosan szeptember 6-ikára volt kitűzve, tévedés folytán elmaradt. A lapokban és a kiállítási programban ugyanis tévesen szeptember 5-ikére volt jelezve a kongresszus. E napon egybe is gyűltek a kongresszus tagjai az előadó kivételével, aki a szeptember 6-iki dátumhoz tartva magát, csak a kongresszus után jelent meg, amikor az egybegyűlte már egy bizottságra ruházták a teendő lépéseket. A kiállítás igazgatósága a kongresszus kezdeményezőjének, *Mészleányi Benecének* igazolásul felkéri lapunkat annak kijelentésére, hogy a tévedés nem Mészleányit terheli, mint hogy ő a helyesen kitűzött időben megjelent, a lapok téves közlését nem vette észre és így nem rektifikálhatta.

Az országos méhészeti kongresszuson *Bodor László* kolozsvári törvényszéki bírónak a méhészeti védőtörvényről tartott előadása közben jelent meg *Darányi Ignác* földmívelési miniszter, akit *Wekerle Sándor*, a kongresszus védnöke üdvözlő ékes szavakban, köszönetet mondva azért az erkölcsi és anyagi támogatásért, amelyben a méhészet ügyét részesítette és hangsúlyozva, hogy *Darányi* miniszter ténykedéséhez fűződik a hazai méhészet ügyének felvirágzása.

Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter erre tartalmas beszédben válaszolt. Kiváló örömeinek adott kifejezést a felett, hogy a kongresszus oly fényesen sikerült és a gazdák ezen oly nagy számban jelentek meg.

Kiváló örömmel értesültem — ugymond — arról, hogy sikerült önöknek a kongresszus díszelnökül *Wekerle Sándor* ó nagyméltóságát megnyerni, aki országos teendői és bokros elfoglaltsága közepette ráér arra, hogy a magyar méhészet iránt ne csak érzéket tanúsítson, hanem annak előmozdításában gyakorlatilag is közreműködjen. (Élénk éljenzés.) És különösen felkarolja a mezőgazdaság azon ágazatát, amely a kisembert, a szegény embert a legnagyobb mértékben érdekli. És azt találom, hogy azon körülmény, hogy ő excellenciája a mai kongresszuson az elnöki tisztet elvállalni méltóztatott, biztosíték arra, hogy az ügy mind nagyobb arányokban fejlődni fog. A kongresszus tagjainak és tisztviselőinek működését a legszivesebben látom és kiváló örömmel szolgál, hogy a méhészet ügye bár *Ambrózy Béla* irányítása mellett, kinek annyi érdeme van ez ügy körül, oly szépen fejlődik Magyarországon.

A kongresszus második napján *Wekerle Sándor* más irányú elfoglaltsága miatt *Ambrózy Béla* báró vezette a tanácskozást. Dr. *Wekerle Sándor* védnöknek a kongresszus nagy lelkesedéssel köszönetet szavazott. Az első előadó *Linder Iván* országos méhészegyesületi titkár volt. *Ludvig Edó* *Hogyan méhészkedjünk az Alföldön* címmel tartott értekezést, majd *Bálint Sándor* dr. kolozsvári tanár előadása következett. Ezután a kongresszus köszönetet szavazott a méhészeti kiállítás és a kongresszus rendezése körül érdemeket szerzett méhészeknek. Délután pürgető, viaszfőző és mülép-préselő verseny volt.

A kongresszus végeztével a méhészeti kongresszus tagjai kirándulást tettek *Benke Ferenc* törvényszéki bíró szatymazi méhészetébe, aki méhészetének bemutatása után fényesen megvendégelte a kongresszus tagjait.

A reklám örültje.

— *Paprika-Schlesinger* megörült. —

Budapest, szeptember 6.

Aligha akad párja a pályáján *Schlesinger Róbert*nek, akinek hírét-nevét *Lajtán* innen és túl mindenki ismeri. Hirdetési nagyság, dugszagdaggyul telt s a szegedi születésű szegény kereskedősegből, aki évekkal ezelőtt gyalog és elrongyolva érkezett a császárvárosba, milliomos lett. A monarchia minden nagyobb városában van üzlete, de különösen a külföldön nagyon keresett az árúja: a cipő meg a szegedi paprika. Ebből a két áruból árulta össze hatalmas vagyonát, amely gondtalan, nyugodt, uri életet biztosított neki.

De *Schlesinger Róbert* nem tudott nyugodni. Folyton újabb tervekkel, üzletének nagyobbításával foglalkozott s minden kínálkozó alkalmat felhasználta, hogy üzletének hírét emelje.

A reklámért élt-halt, mert ismerte annak csodátevő hatását. Annak köszönhető mindenét. E téren kifogyhatlan is volt a leleményessége. Saját külön poétát tartott, aki ékes rigmusokban zengte el *Paprika-Schlesinger* dicsőségét, aki eljött messziről, a nagy magyar *Alföldről*, a csikósok, gulyások és kanászok hazájából kocsagtollas kalppal, sújtásos nadrágban, bárszón attilájára a vállán panyókára vetve s aki hirt, dicsőséget szerzett a *Schlesinger* névnek.

És szegény *Schlesinger Róbert* lassankint maga is elhitte mindazt, amit udvari reklámköltői róla írtak s amit nyomtatásban olvasott naponta a világlapok hirdetési hasábjain. Hitte, hogy ő egy rendkívüli lény, aminőt csak ritka századok teremnek. Szánalmas, vézna külsejét a legdrágább és legkülönösebb ruhákkal ékesítette. A nyarat rendszerint *Marienburgban* töltötte, ahol szintén van két üzlete. Hőfehér ruhában sétált naponta; fejét büszkén, magasan hordta. Ha önmagáról beszélt, arca átszellemült.

— Ki nem ismer engem? — szokta mondani. Engem, akiről költők dalolnak, s akinek áruit fejedelmek hordják szét a világra!

A világfürdőkben elszórt üzleteiből aggódva leste a telegramokat, hogy mikor értesítik egy-egy fejedelmi látogatásról.

S a táviratokkal szelvére rohant a táviróhivatalba, hogy hírül adja a látogatás minden irányában a *Paprika-Schlesinger-Etablissement* újabb diadalát. Délutánonként meg kikocsizott; gummikerekű, pompás kocsijában, amelynek párja nem akadt a világfürdőben, úgy ült, mint a cipő- és paprika-ipar *Lohengrinje*, akit két tüzös orosz paripája röpített messze, ismeretlen tájak felé...

Mindent elkövetett, hogy a *Paprika-Schlesinger* nevet minél nagyobb és dicsőbb glóriával öveze. Beteges buzgalommal annyira ment, hogy egy ízben, mikor a bécsi csillagában egy új bolygót felezték föl, tízezer forintot ajánlott föl az esetre, ha az új bolygót *Paprika-Schlesingernek* nevezik el. A bolygó más nevet kapott, de a tízezer forintot azóta többszörösen elköltötte reklámcélokra. Plakátpályázatot hirdetett nagy jutalmakkal. Természetesen sok pályázó akadt. A nyertes kép a Szent István templomábrázolja, amelynek tornyáról *Schlesingernek* pompásan sikerült arcképe mosolygott le, amint egyik kezével cipőt, a másikkal csöves paprikát dobál az alatt nyüzsgő tömeg közé. E kép miatt konfliktusba keveredett az államügyességgel is, bár Bécsben azt rebesgették, hogy önmagát jelentette föl csak azért, hogy ügyét a lapok — különösen az antisemita irányzatúak — tárgyalhassák s neki a vizsgálat minden stádiumában megirt hírekkel tudtukon és akaratukon kívül reklámot csinálhassanak.

És *Schlesinger Róbert* most elérkezett oda, ahová tulfeszített idegzele és nagyzási hőbortja juttatta. Bécsből táviratozza tudósítónk, hogy *Schlesinger Róbert* tegnap beszállították a *tullni* örültek házába. A *Ferenc-József* vasút pályaházában akarták vasútra ültetni s a váróteremben kínos látványosságot idézett

elő a szerencsétlen dühöngő örült, aki kézzel-lábbal tiltakozott az elszállíttatása ellen.

Délutánra járt az idő, mikor egy magánfogató állt meg a pályaudvar előtt, amelyben egy ur és egy hölgy ült. Közvetlenül ezután egy bércosi robogott a pályaudvar elé s ebből öt férfi szállt ki, akik körülfogták az előbbi kocsi és látszott, hogy a bennülő urat rá akarják bírni valamire. Az ur azonban, aki *Schlesinger Róbert* volt, hevesen ellenkezett. Felelége is kérlete, hogy a kocsi hagyja el. De minden rábeszélés hiábavalónak bizonyult.

Schlesinger ordítottni kezdett.

— Megcsaltak, — kiáltotta; azt mondták, hogy látogatába megyünk s kihozták a pályaudvarra. Mit akartok velem?

Az idő már későre járt, mert a vonat indulásáig alig volt pár pernyi idő. Ekkor előállt az öt férfi, kiknek egyike a tullni tébolyda orvosa, a másik négy pedig ápolója volt s megragadták *Schlesinger*-t. Mikor ez látta a szándékukat, a kocsi padlójára vetette magát s az ápolókat rugta, harapta. Szörnyű küzdelem keletkezett a dühöngő örült és az ápolók közt, amely azonban alig tartott néhány percig. Hármán a lábait, egy a fejét kapta meg s így cipelték be egy elsőosztályú kocsiába, közvetlenül a vasút elindulása előtt. A rémes jelenetnek sok nézője is akadt, akik szívszorogva nézték az örült embernek szánalmas vergődését.

Néhány hónap előtt a bécsi Landesgericht egy havi fogházra ítélte *Schlesinger Róbert*-et vallás ellen való kihágásért. Egyik reklámpoétája ugyanis elvetette a sulykot s a bécsi bíróság az evangélium profanizálását látta a költeményben. *Schlesinger* az egy hónapot leülte és közelebbi ismerősei úgy mondják, hogy idegbeja azóta megkéttszerződött. A napokban végre dühöngeni kezdett és felesége, híres elmeorvosok egyhangú véleménye alapján kénytelen volt az örültek házába szállíttatni.

Ez a tragédiája *Schlesinger Róbert*nek, aki valóságilag örültje lett a saját képzelt nagyságának. Ha csak holnapra ép észsel ki nem kerül a tébolydából és szabadulását meg nem iratja poétáival, mint a *Paprika-Schlesinger-Etablissement* legújabb diadalát?!

— s.

Az orvos és a sorsharag.

— Jelenet. —

A kerületi betegsegélyző pénztár, miután az orvosi látogatások árát 40 krajcáról 18 krajcárra szállította le, most kétszáz orvosát elcsapta.

A betegsegélyző pénztár igazgatója (reggel): Doktor ur, már megint nem pucolta ki a cipőmet!

Orvos: Dehogy nem, nagyságos igazgató ur. Csak a suviksz rossz.

Igazgató: Persze, mindennek a suviksz az oka! Egy-kettő, kefélje ki a kalapomat!

Orvos: Igenis, nagyságos igazgató ur!

Igazgató: Általában nem vagyok önnel megelégedve. A szobában nincs letörülgetve.

Orvos (szerényen): Én...

Igazgató: Fogja be a száját, ha én beszélek! Az ablakokat nem mosta egy hét óta! A kis gyereket az éjszaka nem tette tisztába! Az udvart gyülelesen söpörte! Micsoda orvos maga?

Orvos: Bocssásson meg, most az egyszer, nagyságos igazgató ur!

Igazgató: Semmi kedvem sincs a megbocsátásra. Maga nagyon lusta. Tíz forintot kap egy hónapra, s ezért nagyon rosszul szolgál. El fogom csapni. Kapok én nyolc forintért különb orvost!

Orvos: Nem tehetek róla... az egyetemen ezt nem tanultam...

Igazgató: Egyetem? Lárifári! Persze, aztán még azt akarják, hogy az ember tisztességesen bánják velük. (A mosdóhoz megy): Tessék. Már nyolc óra, és még mindig nincs mosdóvíz!

Orvos: Azonnal hozok...

Igazgató (miután megmosdott): Most pedig fogja be magát a kocsiába, megyünk egy kicsit kocsiházi a Svábhegyre...

Orvos: De kérem, én nem bírom egyedül... azt a nehéz landauert... tessék talán még egy orvost belefogni...

Igazgató: Még egy orvost belefogni? Barátom, maga azt hiszi, hogy én milliomos vagyok! Hisz az legalább is tízenyolc krajcárba kerülne!

(Kocsiba ül, az orvos szomorúan húzza a kocsi a Lánchíd felé.)

— o. —

FŐVÁROS.

(*) Budapest a párisi kiállításon. A párisi kiállítás bizottság több tagja ment ki tegnap az Eperkert-utcában levő műtermekhez s ott megismerléte azoknak a művészeti tárgyakkal a mintáit, amelyek a főváros részéről kiállítandó szalon-berendezéshez tartoznak: ilyenek: a kandallóra való villamos-lámpa és óra-állvány, valamint az egész terem padlózatát beborító pompás szőnyeg. A bizottság a bemutatott mintákat általában sikerülteknek találta s fölhiatta a művészeket, hogy a végleges elkészítésről gondoskodjanak. A műtárgyakat december elejére a fővárosnak készen kell beszállítani.

(*) A közlekedési és közgazdasági bizottság ma délután ülést tartott. Marich Géza tanácsjegyző elnökölte alatt. Az ügyosztály, dr. Schermann Adolf tiszti főorvosnak régebbi javaslata alapján, azt az előterjesztést teszi, hogy a közbiztonság hűsítő készüléket szereljenek föl. Az elnök előadta az ügyosztály részéről, hogy az ilyen készülék beszerzése régóta érzett hiányt fog pótolni. Most ugyanis a beteg, de nem ragályos bajban levő állat húsát teljesen megsemmisítik, holott kellő készülékkel azt teljesen ártalmatlanná lehetne tenni. Dr. Schermann Adolf tiszti főorvosnak pártoló felszólalása után Kubinyi fővárosi mérnök ismertette a különböző rendszerű hűsítő készülékeket. Ezeknél a bus sulya, a párolás után, 31—47 százalékos veszteség körül váltakozik. A berendezés mintegy 15.000 forintba kerül, de a fővárosnak bőven meghozná a befektetett összeg kamatait. A bizottság, elismerve azt, hogy az ilyen készülék alkalmazása nagy közegészségügyi, közgazdasági és társadalmi fontosságú, melegen pártolja az ügyosztály s illetőleg a tiszti főorvos előterjesztését. Az ügy, amelyre holnap a pénzügyi bizottság is foglalkozik, már a 12-ikén tartandó közgyűlés elé kerül.

(*) Pályázat. A polgármester a fővárosnál újabb szervezett 28 egészségügyi állásra pályázatot hirdetett. Az egészségügyet az előjárásához fogják beosztani, az altszti létszámhoz tartoznak s évi fizetésük 540 forint és 200 forint lakáspénz. Ezenkívül természetben kapnak ruhát és öt évenként 50—50 forint korpótlékban részesülnek három ízben, mely pótlék, mint a fizetés kiegészítő része a nyugdíjnal is figyelembe jön. A pályázati kérvényeket szeptember 30-án déli 12 óráig kell benyújtani a polgármesteri hivatalban. (IV. Régi városház.) A folyamodásokat a polgármesterhez kell címezni s hozzá hatósági orvosi bizonyítványt, keresztlevelet, iskolai bizonyítványokat szükséges csatolni. Nem magyar állampolgárok s 18. évnél fiatalabb emberek egyáltalán nem pályázhatnak, a főváros szolgálatán kívül állók pedig az esetben, ha 40. életévüket már betöltötték, korengedélyt tartoznak mellékelni.

(*) A Vérmező gyakorlóter maradt. A budaiak régi és méltányos óhajta, hogy a Vérmezőt a katonai kincstár engedje át a fővárosnak és ez aztán a roppant térséget befásítsa, aligha fog teljesezni. A hadtestparancsnokság most választotta a fővárosnak erre vonatkozó átiratára, és cserében annyi ingatlant kér a főváros határában, hogy az amugy is pénzügyi bajokkal küzdő főváros nem teljesítheti e kívánalmát. Nem kevesebb mint öt gyakorlóteret kell a városnak átadni. Kettőt a Pasaréten, egyet a Kelenföldön, egyet a Lóversenyter-dűlőn és az ösödöket a Felső-bikaréten. A tanács az átiratot véleményezés végett a mérnöki hivatalnak adta át, amely kijelenti, hogy a főváros ily ajánlat után nem is gondolhat a cserére, mert csak a Lóversenyter-dűlő a fővárosé, a többi magántulajdon, amelyet előbb meg kellene szerezni. Ettől eltekintve a Vérmező mindössze 38.081 négyszögöl, míg a cserébe kért területek nagysága 603.200 négyszögöl, amelyekért a fővárosnak 6 millió forintot kellene fizetnie, míg a Vérmező értéke csak az összegnek felére rug.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** Vígsház. A Vígsházban ma este mutatkozott be a színház új tagja, Csorny Berta, A férj vadászni jár című Feydeau-féle bohózat Leontine szerepében. A bemutatkozó művésznő ezzel nehéz feladatra vállalkozott, mert ebben a szerepben megszoktuk Lánzy Ilkának szubtilisan finom és diskrét pikantiériát duzzadó alakítását. De hát nem is az volt a feladata, hogy ezt a kiváló elődjét ebben a szerepben tulszárnyalja, ami alig is sikerülhetett volna, hanem az, hogy bizonyosságot adjon saját tehetségéről s arról, vajjon beleillik-e a Vígsház művészi ensemblejába? S ebben a tekintetben már mai első fellépésével teljesen megnyugtató feleletet adott. A Vígsház új művésznője elegáns megjelenésű és rokonszenves egyéniségű színésznő, akinek nemcsak a teljes routineja van meg, hanem nagy érzéke az alakítás finomabb részletezése iránt is. Ha nem is találja meg mindenkor a helyesét, de sohasem jár ettől messze s mindig finom jellemzésre

törekszik. Eszközeiben, ami nagy dicséretére szolgál, egyszerű és természetes s épp ez a tulajdonsága az, ami remélni enged, hogy a Vígsház ensemblesében meg fogja állani helyét. Beszélő organuma kellemes s nincs hiájával a melegségnek, úgy hogy az erősebb drámai akcentusokra is nagyon alkalmas. A Vígsház, a mai debut után itélve, jelentős erőt nyert a művésznőben, akit a közönség is a legmelegebben fogadott. A mulatságos bohózat különben ma is erősen megkacagatta az elég szépen megtelt házat, amely a bemutatkozó művésznőn kívül sokat tapsolt még Nikó Linának, Hegedűsnek, Góthnak és Szeréminnek. (M—s.)

** Pálmay Ilka Amerikában. Pálmay Ilka, aki már több meghívást kapott amerikai színpadokra, mégis csak átvitorlázik a tengeren. A diva, mint nekünk írják, az utóbbi napokban ajánlatot kapott egy newyorki színház igazgatójától, amelyben százezer márkát ajánl neki hatvan estére. A diva az ajánlatot minden valószínűség szerint elfogadja s legjobb operett szerepeiben fogja magát az amerikai közönségnek bemutatni.

** L. Komáromi Mariska fellépte. L. Komáromi Mariska állandó rekedtsége miatt a Bolond-nak holnapra hirdetett előadása elmarad és helyette a Gyurkovics idnyok kerül színre. A művésznő szombaton, e hó 9-én fog e szomban először föllépni a Gésák Művésza szerepében.

** A horvát Bánk bán. Zágrábból írják nekünk: Az itteni Nemzeti Színház: a napokban nyitották meg egy Bánk bán tragédiával. A horvát Benko Bot, amelynek Markovics a szerzője, erősen eltér Katona drámájától. A horvát Bánk már öreg ember, akinek a feleségét könnyű szerrel csábítja el a királyné öcsöce. Gertrud királyné hatalomra vágyó asszony, aki halálös ellensége Bánknak, mert a bán igen nagy befolyást gyakorol a királyra, sőt attól is tart, hogy Bánk a királyi családot alkalomatán elűzi az országból. Hatalmát minden áron meg akarja törni s a feleségét, Jelenát, ezért csábította el öcsöcsével, a meráni herceggel. Jelenának tetszik is a herceg, mert férjét, az öreg Bánkot nem szereti, csak tiszteli. Bánk az elégedetlen horvát főurakkal szövöttek s mikor megtudja, hogy terveit elárulták, a feleségére és a királynéra gyanakszik s a királynét meggyilkolja. Jelena megmezezi magát. A király Henrik meráni herceget gyanúsítja a királyné meggyilkolásával s ki akarja végeztetni. Bánk ekkor bűnbánóan jelentkezik a királyi táborban, aki azonban megboosát neki.

** Viad Gizella távozása. Viad Gizella, a Magyar Színház primadonnája, akinek három éves szerződése most telik le, mint értesülünk, október elsejével válik meg a Magyar Színházról. A művésznő egyelőre sehozá sem szerződik.

** Saint-Saens Berlinben. Saint-Saens, a hírneves francia zeneszerző, mint berlini újságok írják, jelen lesz Samson és Delila című dalművének a berlini udvari operánál való bemutatás előadásán.

** Műkedvelők színi előadása. Az upjesti Obocinam nagytermében 1899. szeptember 8-ikán jótékony színi előadást rendeznek az upjesti műkedvelők. Színe kerül Szigeti József 3 felvonásos vígjátéka a Julusziak. A tiszta jövedelem egyrészt E. Koröcs Gyula szoboralapja javára fordítják.

** Dalos Színház. Az Eszter című bibliai melodramára nagyszabású előkészületek folynak. Holnap, csütörtökön a színház zárva lesz. A jelműzés főpróbát pénteken este 1/8 órakor tartják meghívott vendégek előtt. Az első előadás szombaton este 1/2 órakor lesz, amelyre az igazgatóság a következő helyarákat állapította meg: Pályozások s tanácsok 1 forint, zártszék 70 krajcar, a többi sor 50 krajcar, számozatlan ülőhely 30 krajcar, állóhely 20 krajcar. Az előadásra előjegyzéseket a mai naptól elfogad a Dalos Színház pénztára minden díj nélkül.

** Kerner István maradása. Kerner István, a Magyar Királyi Opera karmestere, akiről a múlt évad végén az hírlét, hogy megválnak az intézettől, megmarad az Opera kötelékében. Kerner már aláírta új szerződését.

** A temesvári magyar színház. Makó Lajos, a temesvári színház igazgatója, mint nekünk táviratozzák, ma oda érkezett és Telbisz polgármesterrel megállapodott az első állandó magyar színházi évad megnyitása tárgyában. A színházát október hatodikán nyitják meg.

** Az ingyen színelőadások Ós-Budavárában közkeveltségnek örvendenek. Legújabbban „A tanfelügyelő” című vígjátékot adják rendkívüli sikerrel. Bokody, Bokodyné, Takács Mariska, Erneyi és Szatmáryval a főbb szerepekben. A 10 órai variétében Camille Ober, Lios Alfa stb. oly vonzóerőt gyakorolnak, hogy naponta szülfőség megtelik a nézőter.

VIDÉK.

— (Egyházmegyei közgyűlés.) Az arad-békési ág. ev. esperesség Zsilinszky Endre dr. felügyelő és Koren Pal esperes közös elnökölte alatt rendkívüli közgyűlést tartott. Az ülésen elfogadták az egyházközségek vagyonkezelési szabályait. Koren Pal esperes irásban olvasta fel ezután esperesi tisztéről

való lemondó levelét. Lemondásának oka az, hogy nem szerethetett érvényt az egyházmegyei határozatnak, nem pedig az, hogy hazafiságot meggyanúsították. Miután Jeszenszky Károly lelkész boosánatot kért tőle, amiért hírlapilag megtámadta és a közgyűlés bizalmat mondott Korennek, Zsilinszky felügyelő kérelmére tovább is megtartja esperesi tisztét.

— (Békésmegyei közgyűlés.) Békéscsábáról táviratozzák, hogy a vármegye törvényhatósága Lukács György főispán elnökölte által tartott közgyűlésen jóváhagyta Csaba város birtokvételét. A közgyűlés elhatározta, hogy Osabának Jamina nevű külvárosát, az ottani lakosság kérésére, Erzsébet királyné emlékére Erzsébethegynek nevezi el.

SPORT.

** Az angol St. Leger. Ma dőlt el Doncasterben Anglia leghíresebb versenye a Derby után: a St. Leger, mely hetek óta központja az egész angol turfivilág érdeklődésének. Roppant nagy favoritja volt már a Derby óta Flyng Fox ennek a versenynek is, s a bookmakerek ez idei fátuma újra katasztrófát hozott rájuk, mert Flyng Fox, a Two Thousand Guineas, a Derby s az Eclipse stakes nyertője megnyerte ma a Legert is. Olyan rekordot ért el ezzel a westminsteri herceg lova, hogy messzire kellene visszamenni az angol turf évtáplajain, hogy hasonlóra akadjunk. A mai verseny eredményéről a következő táviratunk számol:

Doncaster, szeptember 6.

St. Leger. Westminsteri herceg Flyng Foxa (M. Cannon) első, Lord Beresford Caimanja (T. Sloan) második. Futottak még Dominié (E. Martin), mely harmadik lett, továbbá Skopos és Victoria May. Az utolsó fogadások a versenyre így álltak: 3 reá Flyng Fox. 7:2 Caiman, 10 a többi.

EGYESÜLETEK.

(A nemzetközi gyermekvédő kongresszus) előkészítő bizottsága ma délután öt órakor ülést tartott dr. Katona Béla elnökölte alatt, a bizottsági tagok élénk érdeklődése mellett. Elfogadták elvbén az elnökönek azt az indítványát, hogy vegyék fel programba az aszódai javítóintézet megtekintését is. Bejelentette a titkár, hogy a szakosztályok üléseire az országház három termet engedett át, míg másik két szakosztály a főrendiház helyiségeiben fogja üléseit tartani. — Azután a kongresszus elnöki tisztére egyhangulag Rakovszky Istvánt jelölték. Végül Csiklái Lajos, a kongresszus tartama alatt kiadandó napilap szerkesztője, bejelentette a bizottságnak, hogy az első szám szeptember 8-án fog megjelenni. — A kongresszus ünnepélyes megnyitása 13-án délelőtt lesz, s ugyane napon délben nyitják meg a kongresszussal kapcsolatos rendkívüli érdekesnek ígérkező kiállítást is.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ Kaució nélkül. Berthó József cipészlegény a Budapestben megjelenő heti szaklapban a Cipészben közzétette dr. Wengraff J. német író szocialista izű cikkét, amelyet Mezőfi Vilmos fordított magyarra. A cikk erősen politikai irányzata szemelt szurt a kir. ügyészségnek, amely nem késett sajtórendőri kihágás miatt felelősségre vonni a nevezett lap szerkesztőjét. Ma tartották meg a tárgyalást a büntető törvényszékben Eördögh bíró elnökölte alatt. A vádhatóságot a tárgyaláson dr. Mészáros ügyész képviselte. Előnk első sorban az inkriminált cikket olvasta fel egész terjedelmében. A német cikkirő munkáját Mezőfi meglehetősen éles tollal idomította át hazai politikai viszonyainkra s erősen támadja benne a szabadelvű pártot. Berthó József cipészlegény azzal védekezett, hogy a cikket, amelynek címe Hogyan támadnak a szocialisták? — ő tette közzé a Cipész című lapban, de mert csak egy polgári osztályt végzett, nem volt elég képzettsége arra, hogy kritizálni tudja a cikket. A törvényszék a kaució nélküli politikáló lap szerkesztőjét, Berthó Józsefet, sajtórendőri kihágás miatt 20 forint fős- és 5 forint mellék pénzbüntetésre ítélte. Az ítélet jogerős.

§§ Letartóztatott zálogháztulajdonos. Eibenschütz Sándor belvárosi volt zálogháztulajdonos ez évi augusztus 5-ikén csödbe jutott. A csödvagyon leltározása alkalmával kitűnt, hogy több mint százezer forint értékű vagyon hiányzik. E miatt aztán bukás büntette címén megindult a vizsgálat a csödbeljutott zálogháztulajdonos ellen. A vizsgálattal megbízott dr. Papp Sándor vizsgálóbíró ma hosszabb kihallgatás után letartóztatta Eibenschütz Sándor volt zálogháztulajdonost, mivel ellene annyi súlyos kompromittáló adat merült fel, amelyek ezt szükségessé tették. Így többek között kiderült, hogy Eibenschütz 1898. év óta főkönyvet nem vezetett. Ez a hanyagsága Eibenschütznek arra enged következtetni, hogy ő a helyzettel már jó régen leszámolt s főkönyv hiányában a vagyonelvonást rendszeresen üzte. A vizsgálóbírónak a vizsgálati fogságot elrendelő végzése ellen Eibenschütz védője, dr. Keszi Antal ügyvéd felelősséggel állt.

Stahl Jakab szerelme. *Stahl Jakab, egy budafoki sváb parasztleány régóta szerette Kálmánt, s el is akarta venni feleségül, de időközben besorozták katonának s el kellett hagynia kedvesét. Ezt a nagy fájdalmat Stahl Jakab nem bírta elviselni. Pisztolyt vásárolt s megegyezett a leánnyal, hogy előbb őt, aztán önmagát fogja agyonlőni. Kimentek a mezőre, Stahl Jakab fölemelte a pisztolyt, de Kálmán Katalin az utolsó pillanatban ismét elotrózkodt és futásnak eredt. A golyó csak a levegőt hasította. Stahl Jakab egy darabig utána szaladt, de leánynak, de még mielőtt elérte volna, elkéseredésében beleugrott egy kutba. Onnét húzták ki a pásztorok. Megindult ellene a vizsgálat, amelynek során Kálmán Katalint is ki kellett hallgatni. A vizsgálóbíró idézésére azonban meglepő válasz érkezett Budafokról. Azt írták vissza, hogy Kálmán Katalin nem tehet eleget az idézésnek, mert időközben Stahl Jakab felesége lett, s a friss családi fészék fölött csak a minap kelepelt a golyó... A pestvidéki kir. törvényszék Rónay Kamill táblai bíró elnöklésével ma vonta felelősségre Stahl Jakabot szándékos emberölés kísérlete miatt. Tanu alig volt, s a jószívű bíróság, amely a sok baj után összekorult fiatal házaspárt nem akarta újból szétválasztani, Stahl Jakabot fölmentette, mert nem talált elég bizonyítékot arra, hogy a kérdéses alkalommal csakugyan a leány felé lőtt a vádolt. Az ügyész felebbezett.*

A besugó. *Lázár Vilmos, egyike a főváros legkétszesebb existenciájú alakjainak, egy ideig a rendőrség szolgálatában állott, mint besugó. Állását azonban arra használta fel, hogy boldog, boldogalantól pénzt csalt ki italmérséi és trafikengedély közbenjárásai és kieszközlései díja fejében. Ezenkívül még zugirászokodott is. Szélfamos dolgai miatt akkor került először összeütközésbe a büntető bírósággal, amikor egy kávéházban tetten érték a szeméremstől fotográfiai árulásán. A kir. törvényszék az elzűllött besugót a családokért és a szemérem elleni kihágásért fűszűntetésre ítélt egy évi s 3 hónapi börtönrre és 200 frt pénzbüntetésre ítélt. Ma tárgyalta ezt a büntetést másodfokban a királyi ítélőtábla I. büntető tanácsa és az első bíróság ítéletnek a zugirászatra vonatkozó részét helybenhagyta, ellenben a családok s a szemérem elleni kihágás miatt kiszabott büntetést leszállította egy évi börtönrre és 50 frt pénzbüntetésre, amely azonban 5 napi börtönrre változtatható át nem fizetés esetén. A tábla a vizsgálati fogság által 6 hónapot vett kitöltöttnek az elítélt büntetéséből.*

Nyiltér.

Visszatérés a mezei munkából.

Egy fiatal, a tizenhetedik évéhez közeledő leány egészsége olyan, mint a fejlődni kezdő virág, amely olyan érzékeny, hogy a szél legkisebb érintésére lehull és a meleg nap sugarát élteti. Így a fiatal leánynak, a ki valamely esemény következtében elgyöngült, vérszegény lett és erejéből vesztett, hogy újra életlen, hatalmas regenerátorra van szüksége, amely nála a napsugarat helyettesíti. Ez az aprótt szer kell, hogy visszaadja az erőt és a friss arcszín, el kell osztania a főfájást, amely szenvedést okoz, elő kell segítenie az emésztést, lohasztania kell a heves fájdalmakat és elő kell segítenie azt, hogy az éjlejek nyugodtan és a napokkal szenvedés nélkül teljenek el. Azok, a kiknek ilyen szerre szükségük van, teljes gyógyulást fognak találni a Pink-pilulák használatával, a vér legjobb helyreállításával és az idegek megerősítésével. Csudálatos eredményeket értek el ezzel a pilulával a vérszegénység, sárgaság, idegség, álmatlanság és az általános gyengeség, a mely oly gyakori a fiatal leánynak és a ifjaknál, a kiknél a fejlődés túlságosan gyorsan történik. Bordas Margit kasszony Candillacból (Lalinde, Dordogne) tizenhat éves kora óta sokat szenvedett, ma huszonegy éves és a Pink-pilulának köszönheti, hogy egészsége, a mely öt éven keresztül borzasztóan meg volt támadva, annyira helyreállt, hogy újra hozzáfoghatott megszokott mezei munkájához, a melyet kénytelen volt éveken át abban hagyni.

— Éveken át — írja levelében — minden testrészemben iszonyuan szenvedtem, főfájás, szúrás és sok mindenféle betegség annyira hatalmába kerített, hogy sem aludni, sem enni nem tudtam. Oly gyöngye voltam, hogy lábam megtámadta a szolgálatot. Bármit kíséreltem is meg, nem erősödtem és csakis a Pink-pilulák alkalmazásával láttam egészségemet teljesen visszatérni. Most már régóta megkezdhettem újra mezei munkámat, melyet minden megerőltetés nélkül végzek. Sőt éretem gyarapodni érzem. Ez a levél bizonyítja a Pink-pilulák hatásának és bátorításul szolgálhat azoknál, kik a pilulákkal még nem tettek próbát. A Pink-pilula kapható Magyarországon a legtöbb gyógyszerárban. Egy doboz ára 1 frt 75 kr. és hat doboz 9 frt. Központi főraktár: Gablin & Cie, 3 cite Trévisse, Páris.

EGYÉVES ÖNKÉNTESÉK
legjobban és legelőszöbben
szerezhetik be felszereléseiket az előnyösen ismert
BLUM ÉS TÁRSA
szerb királyi udvari szállító és ő cs. és kir. Fensége József főherceg udvari szállító cégénél.
Budapest, IV. ker. Sütő-utca 2. szám
Szerverta-ter sarkán.
Sorozókötelesek
ingyen és bérmentve kapnak oly árjegyzéket, mely az egyéves önkéntes évi elnyerésére vonatkozó magyar és német szövégi védőtanúsítványokat, utasításokat és folyamodványmintákat tartalmazza. Mindennemű felvilágosítás legnagyobb készséggel adatik.

(Az e rovat alatt közöltetteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK.

A bécsi községtanács és a 14. §.

Bécs, szeptember 6. A községtanács egyhangulag elhatározta, hogy az osztrák-magyar bank annak idején összehívandó közgyűlésére Bécs város megbízottját avval az utasítással küldi el, hogy szavazzon a bankszabadalomnak a 14. §. alapján való meghosszabbítása ellen.

Vilmos császár Elzászban.

Strasbourg, szeptember 6. Vilmos császár délután 1 órakor a lakosság viharos üdvözlése közt a helytartó kíséretében Stuttgartba utazott.

Stuttgart, szeptember 6. Vilmos császár délután ide érkezett; a pályaudvaron a württembergi király és királyné és a szász király fogadták.

Strasbourg, szeptember 6. A helytartó közzétette a császár leiratát, amelyben köszönetet mond a lakosság minden osztályában nyilvánult, a császár szívének jóleső hű odaadásért és benső bizalomért, melyben a birodalmi tartományok további üdvös fejlődésének reményteljes zálogát látja.

Tüntetés Egerben.

Eger, szeptember 6. Ma este több száz ember, legnagyobb részét szociáldemokraták, munkások éneklése közt az *Egerer Nachrichten* szerkesztősege elé vonultak és pfuj-kiáltások közt tüntettek Iro és Hofer képviselők ellen. Összeültözésre került a dolog a német nemzetiek és a szociáldemokraták között, mely alkalommal egy német nemzeti párti kézzurást kapott a mellébe. A rendőrség szétoszlatta a tömeget, mely azután az aggharcos-egyesület elnökének háza elé vonult, akit éltettek és aztán eloszlottak.

Transvaal és Anglia.

London, szeptember 6. Morley Arbroathban választói előtt beszédet mondott, amelyben nyomatékosan hangoztatta a békés politika szükségességét. Angliának — ugymond — szüksége van arra, hogy a délafrikai hollandi lakosság barátságos véleményét táplálja felőle és hogy ott a fehér faj egyetértően. Ha Transvaal koronagyarmattá lenne, csak erőszakkal lehetne megtartani. Azt a háborút, amely a birodalomra nagyobb terheket ró, az emberi balgaság tetőfokának tartja. Angliának nincs szüksége arra, hogy rablóbirodalom legyen. A Transvaallal való háború csak szegényre válnék Angliának.

Pretória, szeptember 6. (Reuter.) A transvaali kormány utolsó táviratában, amelyet ma hoztak nyilvánosságra, sajnálatát fejezi ki a fellett, hogy Anglia Transvaal utolsó javaslatait el nem fogadhatónak mondja. Transvaal nem vonja kétségbe az 1884-iki egyezmény értelmében Angliát megillető jogokat és koncedálja, hogy Anglia a nemzetközi jog alapján angol alattvalók érdekében fellépjen, azt azonban visszautasítja, hogy Anglia szuverénitását a délafrikai köztársaság felett újból megerősítse és kijelenti, hogy kész Fokvárosban értekezletet tartani, amelyen a választó jognak s az utlanderekné képviselőtének kérdését tárgyalják.

Pretoria, szeptember 6. (Havas.) Ma tették közzé Transvaal választás Chamberlain utolsó táviratára. A válaszban visszavonják a bányakerületek 10 képviselőjére és a választó jog elnyeréséhez szükséges öt évi állandó tartózkodásra vonatkozó javaslatokat, mert Anglia a feltételeket nem fogadja el. Transvaal kijelenti, hogy ha szükséges, kész a választási törvényen javítani. A válasz azt mondja továbbá, hogy Transvaalnak sohasem volt szándékában sem az, hogy az Angliának a londoni egyezményben nyújtott jogokat hatályon kívül helyezze, sem pedig az, hogy nemzetközi jogairól fennhatóságát illetőleg lemondjon.

Fokváros, szeptember 6. (Reuter.) Hír szerint Hofmeyer, a fokföldi afrikanderek vezére, azt táviratozza Krüger elnöknek, hogy háború esetén ne számítson a Fokföld támogatására.

Az összeesküvők pöre.

Belgrád, szeptember 6. A rügtönítelő bíróság kezébe számos olyan okmányt és levelet nyújtott át a vizsgálóbíró, melyek nagy szenzációt fognak előidézni. Némcsak a Karagyorgyevics hercepektől származó okmányokat és leveleket fognak felolvasni, hanem állítólag Nikita montenegrói fejedelem egy levelét is, melyet a fejedelem egy Kneziacs Dömötör nevű, ó-szerbiai származású ember által küldött volna Gyurics Milán urcsiai esperesnek, aki viszont Belgrádba küldötte a levelet Protics Sztójánnak, az *Odjek* szerkesztőjének, akinél hízmozgás alkalmával találták volna meg Nikita fejedelem levelét.

Nikita fejedelem állítólagos levelében a Karagyorgyevics-párt legrégibb hívét, Gyurics főesperest és a többi dinasztia-ellenes vezérembereket fölhívja,

hogy az Obrenovics-dinasztia ellen folytassák a küzdelmet s egyben azt tanácsolja nekik, hogy a közelgő leszármolás napjakra, először Milánt kell ártalmatlanná tenni. Ugy Gyurics, mint Protics tagadják, hogy Kneziacs valaha járt volna náluk s Nikita montenegrói fejedelemről levelet hozott. Kneziacs egyszerű bérenc.

Montenegró részéről pedig figyelmeztették Szerbia kormányát, hogy a fejedelem senkinek nem irt Szerbiába levelet s ha a bíróság mégis ilyen levélnek birtokában volna, úgy az a levél apokrif. Montenegró egyben tiltakozik egy illetén hamisított levélnek fölolvására ellen, a mi nemcsak a kölcsönös bizalomnak dezavválása lenne, hanem a két testvér-állam diplomáciai szakadására vezetne s örök időkre lehetetlenné tenné, hogy Szerbia és Montenegro közt valaha békés viszony létesüljön.

A neheztelő porta.

Konstantinápoly, szeptember 6. A porta körében kedvetlenség nyilvánul a miatt, hogy az orosz állomáshajó üdvözléseket adott, mikor a montenegrói fejedelmi pár vasárnap látogatást tett Büjükdereben az orosz nagykövetségen és arra hivatkoznak, hogy a nemzetközi szabályzatba és uralkodó szokásokba ütközik. Az orosz állomáshajó különben két év óta mindennap tesz lövést délben és néhány hónappal ezelőtt is tett ágyulóvést, mikor a Bosporusban Kavak erőd előtt elhaladt.

A pestis.

Oportó, szeptember 6. Tegnap sem újabb megbetegedés, sem halálestet nem fordult elő. Az üzletek zárva vannak. A katonaságot konszignálták.

Közgazdasági táviratok.

London, szeptember 6. (Gadonapiac.) Az irányzat általában névleg változatlan. Tenger 3 pennyvel emelkedett, magyar lizt 9 pennyvel csökkent. Városi lizt 23. —28. sh., repecolaj 23 sh. 5 p., tengeri 18 sh. 6 p. (eladók.) Behozatal 23.000 qu., árpa 14.000 qu., tengeri 680.000 qu. Az idő elég szép, de felhős.

Frankfurt, szeptember 6. Árfolyamok szeptemberre. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom. Osztrák hitelrészvény 238.20. Osztrák-magyar államvasut. —. Déli vasut 32.95. Osztrák aranyjárdék —. Olasz járadék —. Laura-kohó —. Harpeni —. Discont —. Alpesi —. Bécsi bankegyesület —. Csöndes.

New York, szeptember 6. Lízst helyben 2.80. Buza szeptemberre —, októberre 73.7/8, májusra 76.%, Tengeri szeptemberre 38.4/8.

Chicago, szeptember 6. Buza szeptemberre 70.4/8. Tengeri szeptemberre 31.7/8.

Napirend.

Napló. Csütörtök, szeptember 7. — Római katolikus Regina az. — Protestáns: Regina. — Görög-ország: (augusztus 28.) Natália. — Zsidó: Tisri 3. Com Gedálja. — A nap két reggel 5 óra 12 perckor. — Nyugszik este 6 óra 11 perckor. — A hold két reggel 7 óra 37 perckor. — Nyugszik este 6 óra 34 perckor.

A közoktatásiügyi miniszter fogad délután 4 órakor. Az igazságügyi miniszter fogad délután 4 órakor. A magyar turista egyesület kirándulása Gerecsébe. Indulás a nyugati pályaudvarról.

A magyar történelmi társulat igazgatóválasztmányi ülése az Akadémia heti üléstermében, délután 5 órakor. Nemzeti múzeum: Természettörténelmi társaság nyitva délelőtt 9 óratól 1-ig. Többi társai 1 korona belépő díj mellett megtekinthetők.

Iparművészeti múzeum és az iparművészeti társulat állandó bazarja nyitva délelőtt 9—1-ig. Technológiai iparmúzeum nyitva délelőtt 9—12-ig és délután 3—5-ig.

Szabadalmi levéltár (Erzsébet-körút 19.) nyitva délelőtt 9—1-ig. A magyar királyi központi statisztikai hivatal nyilvános könyvtára és térképgyűjteménye nyitva délelőtt 10—1 óráig.

Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9—12-ig és délután 3—8 óráig. Muzumi könyvtár nyitva délelőtt 9—1-ig.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Állandó kiállítás, kereskedelem-történelmi múzeum és keleti mintatár az Iparcsarnokban délelőtt 9—12-ig és délután 3—6-ig van nyitva. Az igazgatóság hivatalos órái ugyanott délelőtt 9-től délután 2 óráig. Magyar házi-ipari központi bazar. Kerespet-ut 22. 1. emelet délelőtt 9-től déli 1 óráig és délután 3-tól este 7 óráig. Tudakozó iroda és nyilvános szakkönyvtár, Kerespet-ut 20. szám alatt, délelőtt 9 óratól 12-ig és délután 3—6-ig. Vasár- és ünnepnapokon délelőtt 9 óratól 12-ig.

Szórakozó helyek.

A Hódolói díszfelvonulás. Eisenhut Ferenc óriási körképe, látható Városliget, Andrássy-ut végén, reggel 9 óratól este 5 óráig. Belépő díj 50 krajcár, gyermekjegy 30 krajcár.

Állatkert nyitva egész nap. Somossy Mulató. Nagymező-utca. Ma egész új szenzációs műsor.

Folles Caprice. VI., Révay-utca 18. Naponta fényes műsor. Ó-Budavény. Új szeptemberi variété műsor. Círons Henry. Naponta változatos műsor.

Páris szálloda. Váci-körút. Éttermek. Elegáns kávéház. Látványosság: Bachus-pince. Fehérlő szálloda. Kerespet-ut 15. Kitűnő konyha. Naponta zene.

KÜLÖNFÉLEK.

Üzenet.

Most is úgy szeretlek,
Most is úgy imádlak
Mint első tavaszán
A virágnylásban,
Bimbó fakadásnak.

Most is olyan forrón
Ölel át a lelkem,
Mint mikor először
Vallottam, esküdtem:
Szeretlek szerelmem!

Most is úgy van szívem,
Olyan örök gyászbán,
Most se tudok hinni
A virágnylásban,
Bimbófakadásban!

Horváth Elemér.

— **A haragos ezredes.** A Guérin várát őrző katonaság összekülönbözött a Chabrol-utcába kivényelt rendőrökkel. Az összekülönbözés oka a következő: A minap megállapították, hogy Guérin házat minden éjjel ellátják éleséggel. A kerületi rendőröknek a kordont álló rendőröket e miatt felelősségre vonták és ezentúl nagyobb éberségre szólította fel őket. A rendőrök nem hagyták magukon száradni a hanyagság gyanúját és a házat közvetlenül őrző katonaságra hárították a vádat. Azt állították, hogy a katonaság vigyázatlanságának, sőt talán közreműködésének kell tulajdonítani az ételek becsempészését. Mikor az ezredes azt megtudta, hogy katonáit mivel vádolják, nagy haragra lobbant. Haragjában rendeletet adott ki, amelyben megtiltotta a katonáknak, hogy kordonjukon egy rendőrt is át-ereszsenek. A katonáknak ezentul ugy kell banni a rendőrökkel, mint akármelyik közönséges civillel. Hiába volt Lépine rendőrprefektusnak közbenjárása, a haragos ezredes nem vonta vissza a rendeletet.

— **A piramisok rendeltetése.** Már az ókorban is élt az az egészséges nézet, hogy a piramisok az egyiptomi királyok és családjaik temetkezési helyei voltak, de azért később még sok más föltevés keringett róluk. Azt mondták, hogy csillagászati megfigyelésekhez valók, titkos összejöveteleket tartanak bennük, misztériumoknak a helyei, gabonaraktárak, azt is mondták, hogy a halhatatlanságnak szimbólumai. Még napóránként is tartották őket. Mindezeket a téves föltevéseket mellőzték, amikor 1844-ben előállott Persigny, III. Napóleon jobb keze, egy egészen új, de éppen olyan tarthatatlan nézettel. Persigny vicomtest, amint magát

nevezte, tulajdonképpen Fialin János Gilbert Viktor volt a neve, a boulognei csíny után husz esztendőre a douleni citadellába való elzáratásra itélték, de már négy esztendő múlva engedelmet kapott, hogy egy versaillesi gyógyító intézetbe költözzék. Versaillesben sokat olvasott s többek között elolvasta Denonnak Egyiptomról szóló könyvét. Ámbár ismeretei meglehetősen hiányosak voltak, könyvet írt a piramisokról s azt akarta kimutatni, hogy a piramisokat nem építették egyébrét, mint azért, hogy a sivatag homokjában a Nilus völgyébe való jutását megakadályozzák. Ezt a művét a tudományos akadémia elé terjesztette, amely bizottságot küldött ki a megvizsgálására. De azért a szerző iránt való kíméletből soha ez a bizottság jelentést nem tett. Persigny azonban már egy esztendő múlva türelmetlen lett és kiadta a munkáját, amely 1849-ben második kiadásban is megjelent.

— **Csak — véletlenség.** Párisban ötezernél több embernek adtak vadászengedélyt erre a szezonra. Ez csak azt bizonyítja, hogy Párisban sokan kedvelik a vadászatot. Malicia-e az illetékes hatóságtól, vagy csak a véletlenség műve-e, de annyi tény, hogy épp a vadászengedélyek kiadásával egyidejűleg a minap megengedték a vidéki és külföldi vadaknak Párisba való hozatalát és ottan való elárulását. A párisi vadászok ünnepiesen kijelentik, hogy ez a két engedély csak véletlenségből esett egy időre és hogy a vadászatnak semmi köze a vásárcsarnokhoz. A vásárcsarnok vadkereskedői pedig azt állítják, hogy a vadász-szezon alatt adják el a legtöbb vadat. De lehet, hogy ez is csak véletlenség. Ki tudja itt kideríteni a tiszta igazságot?

— **Schubert harisnyát.** Egy reggel Schubert-hez, a zeneszerzőhöz, beállított egyik barátja, hogy valami kirándulásra elvigye. Schubert sietett, hogy a toalettjét befejezze és nagy buzdogny kerességét egyik fiókos szekrényében egy pár harisnyát. Abányat elővett, mind rongyos volt. Amikor végre az utolsó pár harisnyához ért és az is rongyos volt, megrázta a fejét az öreg muzsikos és szinte babonás ünnepiességgel jelentette ki:

— Barátom, most már hiszem, hogy nem köntök egész harisnyákat.

— **Üzlet.** Egy angol, aki sokáig élt Párisban, amikor visszatért hazájába, visszaemlékezései között elmondotta egyik folyóiratban a következő megfigyelését is: Akárhányszor ment is el a Saint-Péres hidra, mindig feléje rohant egy borzasztóan piszkos kutya, ahempergett a cipőjére s alaposan bepiszkította. Nyomban ezután megjelent egy cipőtisztító, aki alázatosan felajánlotta szolgálatait. Első alkalommal természetesen nem tűnt fel neki a dolog, de

amikor már többször megesett vele ugyanaz a jelenet, figyelni kezdett. És rájött, hogy a kutya a cipőtisztító, aki rátanította ilyen formán üzletének előmozdítására. Később még csudálatosabb körülmény is figyelte meg. Kitapasztalta, hogy a kutya csak szépen ültözött, jómódúnak látszó járókelővetette rá magát, a kopottas szegény embert pedig mindannyiszor kikerülte.

— **Uj vasuti találmány.** Fontos találmány próbálták ki legutóbb Londonban a városi vasút egyik vonalán. Egy ajtóelzáró készülékről van szó, amelynek segítségével a vonat vezetője bármikor elzárhatja a vonat összes ajtóit. Ez a készülék komprimált levegő útján működne, amely a vagonok alatt levő hengertartókból kerülne a készülékbe. Emelők és rugók közvetítésével az ajtók egyszerűen zárulnának és pedig olyan lassan, hogy az utasoknak semmi bajuk nem történhetne, még abban az esetben sem, ha például a kezük vagy az ujjuk szorulna az ajtó közé. Az ajtó csak rendkívül csököly nyomást gyakorol, s csak akkor záródik be, amikor a közbejött akadályt eltávolítják.

— **Telefonos ítélet.** Amerikában, ahol a telefon útján házasságokat kötnek, mindenre felhasználható már. Történt, hogy elesiptek egy vadászot és elvitték New York egyik kerületi bíróságához. A bíróságot a tényállást, de a vádlott illetéktelenségét jelentette ki azt a bírót ügyének az elbírálására. A bíró nem jött zavarba. Minek halaszsa el ezt a jelentéktelen ügyet, minek komplikálja az írásbeli elintézésel! Oda ment a telefonhoz, felszólította az ügyben illetékes bírót kollegáját, elmondta neki az esetet. Egy perc múlva a bíró kollega meghozta az ítéletet és hetvenöt forint bírságot rótt rá a vádlottra.

— **Izákos rovarok.** Az alkoholt nemcsak kétlábú észlény szereti, hanem némely oktan állatok is. Hogy például a rovarok is kedvelik az alkoholt az abból is látható, hogy a legyek milyen nagy örömmel lepik el a nyitott boros, vagy sörös hordókat. Még jobban megfigyelhető a dolog a virágokon, amelyek cukortartalmának egy része bizonyos mikróbak hatására erjedésnek indul s az így keletkező alkoholra egész csapat mindenféle rovar telepedik le a szirmokon. És szívják magukba az alkoholt és pedig nem valami nagy mérséklettel, hanem olyan alapos mohósággal, hogy a mámorosodásnak minden fázisán átmennek. Először is rendkívül elevenekké válnak, botorkálva máskálnak, aztán kimerülnek, teljesen nehézkessékké válnak a mozdulataik, végül mély álomba merülnek. Ez az álom aztán a legtöbbször a végzetük, mert a rovargyűjtők kényelmesen elforják őket ilyenkor.

REGÉNY.

Grubbe Mária.

(26)

— Dán regény. —

Írta: JACOBSEN J. P.

A király azt kérdeztette tőle, hogy nem volna-e kedve Dániába jönni. Ugy suttogomban meg is mondhatná neki Frederik Ulrik, hogy a király és Skeel Keresztély nem volna nekik hála nélkül iránta, ha Kopenhágába jönne.

Mikor tehát Frederik Ulrik 1662. június havában Amsterdamba érkezett, felkereste Borch Olet, aki jó ismerős volt Burriának. Borch aztán bemutatta őt a nagynevű aranyinálónak. Burri negyven évesnek látszó, középtermű ember volt.

Tartása könnyed, arcszíne sárgás, fekete haja és szénfekete szakállja, gömbölyű ajka, hajlott orra husos, villogók a szemei. A szemét ezernyi ránc környezte, melyek legyező alakban ágaztak szét s kissé hamis, de egészen jóindulatu kifejezést adtak arcának.

Fekete bársonykabátját gyászfátyollal átvont ezüstgombok díszítették, selyem harisnyáját és cipőit nagy fekete szalageszokor ékesítette. Ugy látszott, hogy szereti a csipkét, mert csipke volt a mellén, nyakkendője szélein, mindkét kezcsuklóján, sőt térdszalagja szegélyéről is gazdag, bodros csipkamanaszok lógtak le. Kezei hófehérek, duzzadtak, tele apró gödröskékkel. Ujjain annyi volt a vastag karikagyűrű, hogy alig tudta össztönni az ujjait. Ámbár meleg nyár idején volt is, valahányszor leült, nagy prémes karmantyuba dugta a kezét s egyre arról panaszkodott, hogy a keze lázik.

Egy nagy terembe vezette Frederik Ulrikot. A tetőzet ives, az ablakok pedig keskeny, csúcsos ablakok voltak. A szoba közepén nagy göm-

bölyű asztal állott, körötte székek, melyek puha piros selyemmel átvont vánkossal voltak leterítve. Az asztal nagy ezüst-lappal volt beborítva, melyre a tizenkét égi jel, a planéták s a legfontosabb csillagképletek voltak kivésve. A szoba közepéről hosszu zsinór lógott le, melyre strucctojások voltak felfűzve. A padló sötét és piros négyszögekkel volt telerajzolva, a küszöbön pedig régi patkók háromszög alakban voltak kirakva a padló deszkájába. Az egyik ablak alatt korállfa állott, a másik alatt egy sötét, faragott faállvány, sárgaréz veretel. A sarokban életragságu viaszbáb, a fal hosszában cinére és rézére tömbök voltak. A mór nagy, száraz pálmalevelet tartott a kezében.

Miután leültek s udvariasan köszöntötték egymást, Frederik Ulrik azt kérdezte, hogy híres, nagy tudományával nem segítene-e azokon, akik Dániában is kutatnak az arany után.

Burri a fejét rázta.

— Ámbátor nagyon jól tudom, — mondta, — hogy a titkos tudományok hatalmas és előkelő tisztelői vannak Dániában, de mostanában oly sok országoló ur és prelátus tanítványom van, akik jóindulattal, hálával és anyagiakkal is segítenek, mégis oly sok járatlansággal és tudatlansággal találkozom, hogy egy csepp kedvet sem érek magamban, hogy újból előkelő tanítványokat vállaljak el. Nem tudom, hogy Dánia királya mely regula és mely methodus szerint laborál, úgy hogy szavaim egyáltalában nem vonatkozhatnak ő reá. De köztünk maradjon a szó — esküszöm önnek, hogy az ország legelőkelőbb nemességéből származott tanítványaim, felkent királyok és trónörökösök oly járatlanságot és tudatlanságot tanusítottak a historia naturalisban és materia magicában, hogy a legrongyosabb falusi jegyző sem lehet olyan hülye és babonás, mint ő fenségeik. Még abban is hisznek, sőt teljes bizalommal hisznek abban a képtelen parasztesében, hogy az aranyinálás egy cseppet sem különbözik az álomporok keverésétől és a gyógy-pillulák készítésétől. Amint ennél a

mesterségnél, úgy az aranyinálásnál is, csak azokat az anyagokat kell összekeverni, melyeket a recipe előír. Az ily módon összekevert anyagot csak fel kell tenni a tűzre, el kell mondani hozzá a varázsigét — s ezzel egyszerre készen van az arany. Ezeket az ostobaságokat természetesen kuruzslók és babonások szórták ki a nép közt — hogy az ördög vigye el őket! Hát nem érik fel észszel ezek a hülyék, hogy ha csakugyan így volna, a világ csakhamar el volna árasztva arannyal? Ámbátor, kitűnő autorok állítják, úgy rendezte be a természet a dolgokat, hogy a materiának csak egy bizonyos része tisztítható meg úgy, hogy arany váljék belőle, mégis ilyen módon teljesen el volna árasztva arannyal. Nem, az aranyinálás nehéz és drága mesterség. Úgyes kéz kell hozzá és bizonyos konstellációk és konjunkciók okvetlen megkívántatnak, ha azt akarjuk, hogy jó aranyat nyerjünk. Az anyag különben sem egyforma aranytartalmu, nem, nem, mert jól megfontolandó, hogy nem destillációt hanem szublimációt végzünk, hanem az egész természetet forgatjuk fel munkákkal. Azt merném mondani, hogy a természeti szellemek sejtjében valami remegés fogja el, valahányszor a materia vilis ezeréves öleléséből egy darabka csillogó, ragyogó aranyat szabadítunk ki.

— De bocssáson meg — vetette közbe Frederik Ulrik — nem viszi kisértebe az ember a lelkét, mikor ilyen dolgokkal foglalkozik?

— Nem! Nem! — felelt Burri — Hogy is lehet ilyet gondolni! Volt-e valaha nagyobb mágus Salamonnál, akinek jeleit a kicsit is, nagyot is, napjainkig megőrizték? Ki adta meg Mózesnek a varázsló erőt? Nem-e Cebaath, a viharok rettenetes szelleme? Mikor Burri Cebaath nevét említette, gyűrűjének követéjéig emelte. Igen, igen — folytatta aztán — igaz, hogy a sötétség nagyszerű neveit is megemlítjük s hogy veszedelmes szavakat is használunk, sőt rémes, titkos jeleket, melyeknek hallatára a gyehennai bilincsei szorulnak rá a kiáltó ember lelkére.

(Folytatása következik.)

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

A gabonatözsden a zsidó ünnep miatt ma nem volt üzlet.

A közsénkartell. Hosszas vajadás után ma végre megkötötték a közsénkartell. A társaságok teljes megegyezésre jutottak és már aláírták a kartell-szerződést.

Hajósok kongresszusa. A magyar-német-osztrák hajózási kötelék kongresszusát ma délelőtt befejezték. Elsőnek Landa építési főtanácsos (Bécs) tartott előadást arról a kérdéssel, hogy milyen általános intézkedésekre volna szükség, hogy a kötelékben levő államok egységes hidrogénát létesítsenek s vajjon szükség van-e erre az egységre. Ugyanerről a kérdéssel értekezett Bolla osztálytanácsos és Radány Dezso a dunai gőzhajós társaság főfeligyőzője. Renner Vilmos kölni mérnök megtartotta tegnapról elmaradt előadását a nafta-fűtésről. Hosszabb vita után elhatározták, hogy a jövő nagygyűlést Boroszlóban tartják meg. A kongresszus programja ki lévén merítve, Mallekovits Sándor elnök megtartotta záróbeszédét. Beck manheimi főpolgármester javaslatára köszönetet mondott a kongresszus Mallekovits elnöknek. A hajózási kötelék küldöttsége tisztelget a délbén Hegedűs Sándor és Darányi Ignác minisztereknek s megköszönte nekik a kongresszus iránt tanúsított érdeklődésüket. A kongresszus tagjai este 9 óra 45 perckor a Vaskapuhoz utaznak.

Budapesti sertés-konzumvásár. A ferenovárosi petróleum-árakodónál lévő székes-fővárosi sertés-konzumvásár megkezdése 1899. szeptember 6-án. Készlet 13 darab. Érkezett 845 darab. Összesen. 853 darab. Eladott 691 darab. Maradt 167 darab. Napárak: 120-180 kgr. sulyban 44-45 krajcárig, 220-280 kgr. sulyban 43-45 krajcárig, 320-380 kgr. sulyban 43-45 krajcárig. Öreg nehéz páronkint 400-500 kilos 42-43 krajcárig. Malacok 42-45 krajcár kilónkint. A vásár hangulata élénk volt.

Közlekedés.

Kirándulási hajójárat megszüntetése. A Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság közhírré teszi, hogy a Budapest-Visegrád és Nagymaros között vasárnap és ünnepnapokon fenntartott kirándulási hajó az előrehaladott évadra való tekintettel szeptember 10-iken fog utoljára közlekedni. A kirándulási hajójáratot tehát a fentemített nap után erre az évre megszüntetik.

A budapesti értéktözsde.

Az izraelita költés ünnep éreztetőleg apasztotta a mai tőzsde forgalmát is. A hangulat nagyjában gyengébbnek volt mondható. A pénzpiac szűke és a német piacok kedvtelensége reánk is átragad s a bányáértékek kivételével az összes forgalomba került értékek csak olcsóbb ártelek mellett képeztek kereskedés tárgyát. Csupán Rima és Salgó követtek ismét erősen emelkedő irányzatot.

A helyi piac ugyszólván teljesen szünetelt. A déli tőzsde alacsonyabb bécsi és berlini jegyzésekre s a Dreyfus-ügy kedvezőtlen megítélésé folytán ismét egy nauce-szal gyengébb.

Valuták és ércváltók változtalának. Az előtőzsde üzletellen, inkább gyenge. Jegyzetek: Osztrák hitelrészvény 375.60-376.30. Osztrák-magyar államvasutó részvény 348.50. Rimamurányi vasmű 344. Salgótarjáni közszenbánya részvény 342. forinton.

A déli tőzsde lanya. Jegyzetek: Osztrák hitelrészvény 375.-375.50. Osztrák-magyar államvasutó részvény 347.50. Rimamurányi vasmű 342-345 forinton.

Az utőtőzsde irányzata csekély üzlet mellett nyugodt maradt.

Zárul: Osztrák hitelrészvény 374.60. Magyar hitelrészvény 388.50. Leszámítolobank 388.50. Leszámítolobank 268.-. Rimamurányi vasmű részvény 343.50. Osztrák-magy. államvasutó 347.50. Közúti vas-pálya 367.-. Városi villamos vasutó 206.- forinton.

Leszámítolobank árfojlamok:

Table with 2 columns: bank name and price. Includes Magyar általános hitelbank, Osztrák hitelintézet, Pesti m. kereskedelmi bank, Pannónia viszontbirt. részv., Magyar keramiak gyár r.-t., Salgótarjáni közszenbánya r. társaság, Ujlaki téglagyár r. t., Ganz-féle vasöntőde részv.-társ., Városi villamos vasutó részvény.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonszerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyözöbottség hivatalosan a következő árfojlamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: lucerna 36.-40.- forint, vörös tiszai, alföldi és felvidéki 30.-32.- forint, Vörös erdélyi, Vörös bánágsági, Közepiszemű 38.-40.-, Nagyszemű 41.-43.-, Disznózsír: budapesti 49.-49.50 forint, vidéki, Disznózsír: táblaszalonna: légerszártított vidéki, városi 4 darabos 41.50-42.- forint, 3 darabos 42.50-43.50 forint, füstölt 46.50-47.50 forint.

Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség, forint, 120 darabos, forint, 85 darabos, forint, 100 darabos, azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség, forint, 100 darabos, forint, 85 darabos, forint, Szilvaiz: szlavóniai 17.75-18.- forint, szerbiai 15.75-16.- forint azonnali való szállításra.

A bécsi gabonatözsde.

Éleós, szeptember 6. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A mai izraelita ünnep miatt nem volt üzlet.

A bécsi értéktözsde.

Az előtőzsden a mai transvaali hírekre gyengült az irányzat.

A déli tőzsden eleinte üzletellen volt és változatlan, később kedvezőtlen maradt Londonra és Berlinre.

Zárulok üzletellen.

Bécs, szeptember 6. (Osztrák értékek zárulata.) 4% aranyjárdék 117.90. Tiszai és szegedi kölesön sorsjegy 140.20. Magyar vasutó kölesön ezüstben 99.70. Magyar keleti vasutó állami kötvény 119.40. Magyar leszámítolobank 268.-. Rimamurányi vasmű részvény 342.25. Magyar koronajárdék 95.50. 4% os Magyar földterem. kötvény 93.00. Magyar hitelbank részvény 389.50. Magyar nyerevény kölesön sorsjegy 161.75. Kassa-oderbergi vasutó részvény 184.-. Magyar kereskedelmi bank 1435.

Bécs, szeptember 6. (Osztrák értékek zárulata.) 4-2% papírjárdék 100.15. 4% os osztrák aranyjárdék 118.05. 1860-iki sorsjegy 137.-. Osztrák hitelsorsjegy 193.75. Angol-osztrák bank 151.50. Bécsi bankkegyesület 274.-. Osztrák-magyar bank 905.-. Déli vasutó 73.75. Dunagőzhajózási részvény 405.-. Dohányrészvény 139.50. Császári és királyi arany 5.71.-. Német bankváltók 58.90. 4-2% ezüst járdék 100.10. Osztrák koronajárdék 100.25. 1864-iki sorsjegy 195.-. Osztrák hitelintézet részvény 374.50. Unionbank 309.-. Osztrák Länderbank 240.-. Osztrák-magyar államvasutó 347.75. Elbavölgyi vasutó 255.25. Alpesi bányarészvény 288.40. 20 frankos arany 9.26.-. Londoni váltóár 120.90. Bécsi Tramway 4.57. Az irányzat nyomott.

Bécs, szeptember 6. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése. A délutáni magánforgalomban a zárulok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 374.75 Magyar hitelrészvény 389.-. Angol-Osztrák bank 151.50 Union bank 274.-. Länderbank 309.-, bankkegyesület 240.25, osztrák-magyar államvasutó részvény 348.-, északnyugati vasutó részv. 73.50, elbavölgyi vasutó 256.-, dunagőzhajós részv. 244.-, alpesi bányarészvény 139.25, májusi járdék 344.25, osztrák koronajárdék 288.50, magyar arany, 100.15, magyar koronajárdék 95.- német birodalmi márika készpénz -, ultimóra 58.92, török sorsjegyek 60.90, rimamurányi vasmű -, déli vasutó -, dohányrészvény -, Napoleon d'or -, Lombard 9.55 1/2

Külföldi értéktözsdek.

Berlin, szeptember 6. (Tőzsdei tudósítás.) A gyöngye látogatottság ma is befolyásolta az értéktőzsde forgalmát. A hangulat a transvaali kérdésre vonatkozó jelentések következtében kedvezőtlen volt, minthogy a mai hírek még most is válságosnak tüntetik föl a helyzetet. A vasártelek piacán a felső-sziléziai vas- és acélárú-piacról szóló kedvező jelentések szilárd irányzatot teremtek. A közszenrészvények is kissé javultak. Különbön az árfojlamok nem igen javultak. Magánleszámítolobank kamatláb 4% százalékos.

Berlin, szeptember 6. (Zárulati.) 4-2% os papírjárdék 99.80. 4% osztrák aranyjárdék 100.-. Elbavölgyi vasutó -, Magyar koronajárdék 95.10. Osztrák-magyar államvasutó 148.40. Kassa-oderbergi vasutó -, Bécsi váltóár 169.50. Magyar vasutó beruházási kölesön 101.60. Alpesi bányarészvény -, Disconto-Commandit 103.25. Általános villamosági Edison 259.-. Gelsenkircheni 196.90. Laurakohó 263.-. 4-2% ezüstjárdék 99.80. 4% os magyar aranyjárdék 99.80. Osztrák hitelrészvény 238.25. Déli vasutó 32.90. Károlyi Lajos vasutó -, Ország bankjegy 216.30. 4% os orosz kölesén 99.60. Török dohányrészvény -, Olasz járdék 92.60. Magyar hitelbank -, Dynamit Trust 161.75. Harpeni 195.-. Az irányzat csendes.

Hamburg, szeptember 6. (Zárulati.) 4-2% ezüstjárdék 99.60. 1860. sorsjegy 144.-. Déli vasutó 32.80. 4% osztrák aranyjárdék 99.80. Osztrák hitelrészvény 238.20. Osztrák-magyar államvasutó 148.-. Olasz járdék 92.50. 4% os magyar aranyjárdék 99.10. Az irányzat csendes.

Frankfurt, szeptember 6. (Zárulati.) 4-2% os papírjárdék 100.-. 4% osztrák aranyjárdék 100.-. Magyar koronajárdék 95.30. Osztrák-magyar bank 150.50. Déli vasutó 32.90. Elbavölgyi vasutó -, Londoni váltóár 204.50. Bécsi bankkegyesület 138.-. Villamos részvény 154.-. 3% os magyar aranykölesén 80.85. 4-2% os ezüstjárdék 99.75. 4% os magyar aranyjárdék 99.85. Osztrák hitelrészvény 239.40. Osztrák-magyar államvasutó 143.30. Északny. vasutó -, Bécsi váltóár 169.60. Párisi váltóár 81.08. Unionbank -, Alpesi bányarészvény -, Az irányzat csendes.

Páris, szeptember 6. (Zárulati.) 3% os francia járdék 100.60. Olasz járdék 92.35. Osztrák-magyar államvasutó 750.-. Francia törleszt. járdék -, 4% os magyar aranyjárdék 100.05. Török dohányrészvény 308.-. Osztrák Länderbank -, 3 1/2% os francia járdék 102.20. Osztrák földhitelintézet részvény -, Déli vasutó -, 4% os osztrák aranyjárdék 101.70. Ottománbank 508.-. Párisi bankrészvény -, Alpesi bánya részvény -, Az irányzat gyenge.

Budapest-köbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

Szeptember 6. A sertésüzlet irányzata: lanya. A) Hízott sertések ára: I. A Magyar elsőrendű: Öreg nehéz (páronkint 400 kilogramm felüli sulyban) - - - - - krajcárig. Öreg közép páronkint 300-340 kilogramm terjedő sulyban - - - - - krajcárig. Fialat nehéz (páronkint 320 kilogramm felüli sulyban) 42 1/2-43 1/2 krajcárig. Fialat közép (páronkint 251-320 kilogramm terjedő sulyban) 44-44 1/2 krajcárig. Fialat könnyű páronkint 250 kilogramm terjedő sulyban) 45-45 1/2 krajcárig. - II. Magyar szedett: Nehéz (páronkint 280 kilogramm felüli sulyban) - - - - - krajcárig. Közép (páronkint 220-280 kilogramm sulyban - - - - - krajcárig. - Könnyű

(páronkint 220 kilogramm terjedő sulyban) - - - - - krajcárig. - III. Romániai: Nehéz (páronkint 820 kilogramm felüli sulyban) - - - - - krajcárig. - Közép (páronkint 250-320 kilogramm terjedő sulyban) - - - - - krajcárig. - Könyű (páronkint 200 kilogramm terjedő sulyban) - - - - - krajcárig. - IV. Romániai eredeti (Stachl). Nehéz (páronkint 240 kilogramm terjedő sulyban) - - - - - krajcárig. - Könyű (páronkint 250 kilogramm terjedő sulyban) - - - - - krajcárig. V. Szerbiai: Nehéz (páronkint 280 kilogramm felüli sulyban) 43-43 1/2 krajcárig. - Közép (páronkint 240-260 kilogramm terjedő sulyban) 43 1/2-44 - krajcárig. Könyű (páronkint 240 kilogramm terjedő sulyban) 44-44 1/2 krajcárig.

Sétéslista szám: 1899. szept. 4. napján volt készlet 40.316 darab, 1899. szeptember 6. napján felhajtott 329 darab, 1899. szeptember 5. napján elszállított 339 darab, 1899. szeptember 6. napjára maradt készletben 40.306 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

- Szeptember 6. -

Athelyezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Török Teréz bíkei állami elemi iskolai tanítót a köpcsényi állami elemi népiskolához helyezte át.

Kinevezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Baross Jánost, az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum szolgálatát, ugyanabhoz az intézethez laboránsná nevezte ki. - A kolozsvári itóftábla elnöke Kauten Miklós bográosi lakos végzett joghallgató segélydíjas joggyakornokká nevezte ki. - Az ezéki pénzügyigazgatóság Steiner Viktort segélydíjas kir. pénzügyi irodagyakornokká nevezte ki. - A szegedi törvényszék elnöke Mátyus Márton szegedi itóftáblai napidíjas hivatalosoltát a szegedi törvényszékhez és Burghardt Károly szegedi járásbírószáki napidíjas szolgálatát ugyananez járásbírószághoz III-ad osztályú hivatalosoltá nevezte ki.

Ügyvédi kamara. A soproni ügyvédi kamara dr. Székács Sámuel ügyvédet, Sopron székhelyre, a kamara lajstromába bejegyezte. - A szabadkai ügyvédi kamara közhírré teszi, hogy Szűts Mihály ügyvéd ördóráját Pest-Szent-Istvánról, ezen kamara területén helyli, Bács-Martonosra tette át; továbbá, hogy dr. Bikár Voin ügyvédet, Zombor székhelyre, az ügyvédekről vezetett lajstromába folytatásként fölvette.

Névváltoztatások. Bankár Pirnitzer Zsigmond máv. hivatalnok-ügyakornok tepla-trencseny-telepi lakos Pintérré, Eckstein Zsigmond máv. mozdonyvezető pozsonyi lakos, valamint kiskoru gyermekei Olga, Margit és Janka Erdélyre, Kirehner Lajos máv. mozdonyfűtő pozsonyi lakos Kertészre, Lalinetz Ignác máv. hivatalnok váci lakos Lányira, Harosza János török-szent-miklósi illetőségű ugyanottani lakos Turócziára, kiskoru Abeles Alfréd, Abeles Mór, Abeles Cecília, Abeles Róza, Abeles Ida és Abeles Emil budapesti illetőségű ugyanottani lakos Koppányra, Ganzel Izrael győzeleki illetőségű ugyanottani lakos Galgócziára, Kohn Sándor galanthalai illetőségű ugyanottani lakos Kovácsra, Engel Sámuel iván-dárdai illetőségű pécsi lakos Anyalára, Klimek János budapesti illetőségű ugyanottani lakos, valamint kiskoru mostoha gyermeke Peka Mária bársonyosi illetőségű budapesti lakos Kovácsra, kiskoru Blattmann Ágost temesvári illetőségű budapesti lakos Bartosra, Feldensblüh László mezőturi illetőségű budapesti lakos Podorra, kiskoru Kohn Sándor polgári iskolai tanító, nyitrai lakos Keményre, kiskoru Klein Jenő szolnoki illetőségű ugyanottani lakos Komlóra, Laczko János tesszéri illetőségű ugyanottani lakos, valamint kiskoru fia János Lukácsira, Munczak János debreceni illetőségű ugyanottani lakos, valamint kiskoru fia Ernő Vincézre változtatták nevüket belügyminiszteri engedéllyel.

Pályázatok. Tanári állásra a zalatinai kofaragó és kőcsiszoló szakiskolánál szeptember 15-ig. Díjas gyakornoki állásra a nagy-röcei kir. adóhivatalnál 14 nap alatt. Irodakezelési gyakornoki állásra a nagyszabeni pénzügyigazgatóságnál 8 hét alatt. Járásbírói állásra a hódásági járásbírósnál 2 hét alatt. Adóosztói állásra a kaposvári kir. adóhivatalnál 2 hét alatt. Pénztárnoki állásra a csik-szeredai kir. adóhivatalnál 2 hét alatt. Segédteleknyvezetői állásra a leveai járásbírósnál 2 hét alatt. Postamesteri állásra Mártonfalván (Szabolcs megye) szeptember 28-áig.

Időjelzés.

- A m. kir. országos meteorológiai intézet jelentése. -

Budapest, szeptember 6.

A légneműs maximuma délkeleti Európa fölé húzódtott, de azért Közép-Európában is tulnyomóan magas a légneműs. Közép-Oroszország fölé mély depresszió került, míg Irsország felül új maximum közeledik.

Az idő Európa északi felében jobbra borús és esős, míg déli felében inkább derült és általában száraz. A hőmérséklet nyugaton és délen magas, keleten ellenben alacsony.

Hazánkban általában derült, száraz és meleg az idő. Erdélyben az éjjeli lehűlés jelentékeny.

Külts: Meleg idő várható, helyenkint - főleg keleten - zivataros esőkkel.

Vizállás.

Table with 4 columns: location, date, and water level. Includes locations like Ina, Duna, Buda, Pest, etc. and water levels for various stations.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ. Szünet.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1899. évi szeptember hó 7-én.
Bánk bán.

Eredeti szomorujáték 5 felv. Irta Katona J.

Személyek:		
II. Endre	Somló	Faludi
Gertrud	Jászai M.	Szaecsvay
Ottó	Horráth	Abonyi
Bánk bán	Pálfi	Mészáros
Melinda	Alszeghy	Maróthy
Miklál	Egressy	Gyenes
Simon	Körösmari	Ujházi

NÉPSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1899. évi szeptember hó 7-én.
A görög rabszolga.

Operett 3 felvonásban. Szövegét írta Owen Hall. Fordította Makai Emil és Pásztor Árpád. Zenéjét szerzte Sidney Jones.

Személyek:		
Antonia	Szelepcsényi	Raskó
Iris	Blaha S.	Lubinszky
Pomponius	Solymosi	Ujvári
Heliódorus	Kovács	Várnai
Aspasia	Küry	Ternyei
Archias	Kenédich	Izsóné

VIGSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1899. évi szeptember hó 7-én.
Mozgó fényképek.

Bóhozát 3 felvonásban. Irta Blumenthal Oszkár és Kadelburg Gusztáv. Magyarosította Heltai Jenő.

Személyek:		
Kapor Kálmán	Tapolezai	Kázar Vilma
Mariska, a felesége	T. Delli E.	Kaján Tóbiás
Rönes Bálint	Balassa	Menszky Boris
Góza, Göncös felesége	Rostagni	Ladányi
	Julia	Gombos
	Kezdetre 7 1/2 óraker.	Szerémy Szőke
		Pécsi P.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1899. évi szeptember hó 7-én.
A Gyurkovics lányok.

Életkép 4 szakaszban. Irta: Herczeg Ferenc.

Személyek:		
Gyurkovicsné	Szilassy	Liza
Katinka	Rózsa	Klári
Sári	Aranyossy	Radányi
Ella	Bilkei	Gida
Mici	Ráskai	Horkay
Terka	Galambos	Sándorffy
		Füredi

FŐVÁROSI NYIRAI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1899. évi szeptember hó 7-én.
Ífj. Fromont és idősebb Risler.

Dráma 5 felvonásban. Kezdetre 7 óraker.

VÁROSLIGETI SZINKÖR.

Csütörtök, 1899. évi szeptember hó 7-én.
Dreyfus, az Ördögsgiget áldozata.

Alkalmi szenzációs színmű hét képből, hiteles adatok nyomán írta Deréki Antal.

Személyek:		
D'Arras	Haday	Patty
Walsin	Keszler	ifj. Polgár
Picquart	Bihari	D'Abbeville
Dreyfus	Hidvégi	Henry
	Mohrenheim	Lucio
	Fehérvári.	Feld Irén

KISFALUDY SZÍNHÁZ.

Ó-Budán.

Csütörtök, 1899. évi szeptember hó 7-én.
Sulamit, Jeruzsálem leánya.

Keloti opera 4 felvonásban, 7 képből. Irta: Goldfa den Dávid. Zenéjét szerzte: Dávidsohn Emánuel

Személyek:		
Monaoch	Radó S.	Ábigail
Sulamit	Kövessyné	Zigitaug
Absolon	Érczkövy	Ezriel
		Tukoray
		Tarján

Somossy Mulató

Albrecht Ferenc, bérlő.

A mulató 16 fokra szellőztetve van.
Kezdetre 1/2 óraker, vége 12 óraker.
Ma fellépte a híres amerikai ének és táncosnőnek

La belle Miss Deyo

az új szenzációs jelenetében

„A lepkeébredés.”

Mr. Fred Hermann

Jongleur akrobata a legjobb a maga nemében. Az eredeti Barrison nővérek (Inga és Gertrud) angol énekes táncosnők a Koldusnők duettben, ugyanint a kitanó szeptemberi műsor.

Jegyek elővételben kaphatók Weiss A. nagy dohánytőzsdéjében Károly-körut 26.

FOLIES CAPRICE

VI., Révay-utca 18. sz.

Die Champagnernymphe.

Leitner H.-tól.

9 óraker. Ezt megelőzi: 9 óraker.

RENNES.

Részlet az évszázad legnagyobb komédiájából.

Mlle. Medora

Chanteuse franco-espagnole.

Kávéházi megnyitás!

Van szerencsénk a nagyérdemű közönséget értesíteni, hogy a mai napon az

Európa kávéházat V. kerület, Ferenc József-ter. 5. megvettük és minden kényelemmel berendezve ma megnyitottuk. Naponta a most Párisból haza érkező

Farkas Pista és fiai

híres zenekara hangversenyez. Mély tisztelettel

Barna Ferenc Landauer és Szomoró üdvözlöztető. Kávéházi tulajdonosok.

!! Egész éjjel nyitva !!

Katona-ügyekben
legjobban, leggyorsabban és legolcsóbban eljárás elintézt
reklamációt,
morszeres utleveleket, idő előtti nőülérés engedélyeket, eljár a tiszt urak és önkéntesek összes személyes ügyében stb. a Dominke János v. osász. és kir. százados tulajdonát képező

KATONAÜGYI IRODA
Budapest, VII., Kerepesi-ut 6. sz.

Budapest egyedül szakszerű intézete.

A fehérművek tisztításra saját kecskájainkon háztól elvitetnek és haza is szállítatnak költségmentesen.

Saját varroda a fehérművek kijavítására.

„HATTYU”
Gőzmosóda és művasaló-intézet
Budapest, VII., Óvoda-utca 19. sz.

Elvállal legszébb kivitelre fehérmű mosást és vasalást magánosok, szállodások, kávécsok, vendéglátók és üzletek részére. — A n. é. közönségszives pártfogásáért esd

Vidékli megrendelések pontosan a telekimerítésre esz. özlötnek.

Sebestyén és Társa
A mosás minden kem. vegyszerek nélkül megtörténik.

Telefon: „Hattyn-mosóda.”

Kinek ne volna szüksége
arra, hogy helyes fogalmazású levelek, okiratok, szerződés, folyamodványok, szóval a mindennapi életben szükséges írásos munkák elkészítésében tanácsot lássák el? Erre kitűnően szolgál a közel 300 oldal terjedelmű

Legújabb Levelező,
önügyvéd és házi titkár.
Irta Kassay Adolf.
Ára színnyomatu borítékban füzve 1 frt, kötve 1 frt 20 kr.
Megrendelhető
a „Budapesti Napló”
kiadóhivatalában,
Budapest, VIII., József-körut 18. szám.
A portó előzetes beküldésük a könyv bérmentve küldetik.

Még csak néhány napig

kaphatók a

20 krajcáros

szegedi kiállítási

SORSJEGYEK.

Huzás márvasárnap

e hó 10-én este 6 óraker.

Főnyeremény 50,000

korona érték.

Egy sorsjegy csak

20 krajcár.

Iskolai hegedűk

Állatok minden fajának természetű s tartós kitévésű olesón teljesít
Katona Mihály nyilv. állatkitömő laboratoriuma
Budapest, VIII., József-körut 13.

Főülmulhatatlan.
80 kr. minden órajavítás 80 kr.
3 évi jótállás mellett.
Reisz F. műóras
IX. ker., Soroksári-utca 14. szám.
Dus választék órák és ékszerekben.
Vidékli javítások pontosan eszközöltetnek.

Iskola-harmoniumok.
Sternberg Ármán és Testv. cs. és kir. udvari hangszer-gyár. cs. és kir. udvari szállítók
BUDAPEST, Kerepesi-ut 36. szám. Külön zongoratermek Kosuth Lajos-utca 22., (Károly-körut sarkán) Zene-palota. Illustrált árjegyzék díjtalan.

A Magyar Minta-Tejtelep
Részv.-Társaság
Budapest, VIII., József-körut 41.
légmentesen
elzárt palackokban házhoz szállít:
Tisztított és pasteurizált teljes tej, Gyermektejet sterilizálva, Gyomor- és tüdőbetegnek való tej, Okor nélküli tej, Kefirt, Soxleth-készülékhez való tej, Édes savót, Pasteurizált habtejzint, Pasteurizált kávétejzint.
A megrendelők pontos címet: utca-, ház-, emelet- s ajtószámát kérjük.
Telefon: Dr. Hainiss, Dr. Pécsi.

A Sárga Dominó.
Irta: PRÉVOST MARCEL.
Fordította: Dr. Bethlen Oszkár.
Ára: 50 krajcár.
Megrendelhető: a Budapesti Napló kiadóhivatalában.

Ős-Budavára.
Ma csütörtökön, 1899. évi szeptember hó 7-én.
a 10 órai variété előadásban.
Európa szenzációja
Camille Ober.
Esti 1/2 óraker és 1/2 óraker ingyen páholy és zárszékek mellett.
Menjünk a mamához
bohózat.
A Tanfelügyelő
bohózat.
Belépődij este 7 óráig 30 krajcár, azután 50 kr.
Mérsékelt áru belépőjegyek a dohánytőzsdékben kaphatók.

TELEFON: Dr. Hainiss, Dr. Pécsi.

Gyengeségi állapotok

(impotencia) ellen páratlan sikerű

gyógyhatásai folytán legmelegebben

ajánljuk

Dr. MITZGER TIVADAR

HIRNEVES

HYDRO-ELEKTROTHERAPIAI

RENDELŐ-INTÉZETÉ

BUDAPEST,

VI. Teréz-körút 44. l. em.

Tapasztalt gyors és biztos eredm-

nyek folytán honorárium teljes gyó-

gyulás után fizethető.

Rendelés délelőtt 8—1-ig, délután 2—8-ig.

Legszébb Legjobb Legolcsóbb

PAP lan PAP lan PAP lan

szőnyeg	1.50	1. sz. szőnyeg	5.00
szőnyeg	1.70	1. tenzertű fejnykos	1.00
szőnyeg	2.50	1. levarott szalmazsák	2.30
szőnyeg	3.50	1. matrac	3.30
szőnyeg	4.50	1. Crinde Afrique matrac	4.50
szőnyeg	5.50	1. lészőr	12.00
szőnyeg	6.50	1. párnázott ruganyos matrac	16.00
szőnyeg	7.50	1. nagy szoba szőnyeg 200/300/2.50	1.00
szőnyeg	8.50	1. ablak tunis függöny	1.30
szőnyeg	9.50	1. bouret ágyterítő	2.30
szőnyeg	10.50	1. futószőnyeg méterenként 35	1.00
szőnyeg	11.50	1. krtól 4 frt-ig.	

GICHNER JANOS és TÁRSA

szőnyeg, matrac és kárpitosas gyárosok, szőnyeg, függöny, ágy- és szőnyeg stb. nagy választékban. Budapest, VII. ker., Erzsébet-körút 20. szám. Irányítékot kívánva ingyen és bérmentve küldünk. Nem tisztező árakat kisorsolunk, vagy a pénzt visszaadjuk.

Hirdetés.

A Földmivvelésügyi m. kir. minisztérium

50006. VIII/I. rendelete alapján

„Attila” filloxera fecskendők

Balatonfüreden	a községi előjáróság
Bihardózszege	avinecelleriskolaigazgatósága
Bonyhád	a községi előjáróság
Budán	a III. k. szőlőművesek egyesül.
Budafokon	a községi előjárósága
Décs-Szt. Mártonban	kiskülföldm. gazdabizottsága
Dunaújváros	szőlősgazd. védekező egylete
Egerben	a városi tanács
Esztergomban	a városi tanács
Gödöllőn	agödöllői borászati egyesület
Kaposváron	a somogy megyei gazdasági egyesület
Kővárosrón	a községi előjárósága
Keszthelyen	a keszthelyi gazdakör
Ménesen	aménési vinecelleriskolaigazg.
Megyesen (Erdély)	a városi tanács
Mórton	a községi előjáróság
Pápán	a városi tanács
Pécelt	a városi tanács
Siklósn	a községi előjárósága
Simontornán	a községi előjáróság
Sümegben	a sümegvidéki gazdakör
Sopronban	a megyei gazd. egyesület
Szegvárdon	Tolnám. filloxera bizottsága
Székesfehérvárott	a városi tanács
Tapolcán	a balatonvidéki filloxera ellen védekező bizottságnál
Tarcalon	a vinecelleriskola igazgatós.
Tatán	a komáromm. gazd. egyesül.
Tokajon	a községi előjáróság
Ujvidéken	a városi tanács
Vácson	a városi tanács
Veszprémben	a veszprémm. gazd. egyesül.
Vilányban	a községi előjáróság
Vörösmarton(Baranya)	a községi előjáróság
Zala-Szt.-Gróthon	a járási mezőgazdasági bizottság

és a gyárosnál
Szigeti Sándornál
Kecskeméten.

Hirdetmény.

A os. kir. osztrák kereskedelmi és iparhitelintézet részvényeseinek ez évi augusztus 22-én tartott rendkívüli közgyűlése elhatározta, hogy az alapítke 40 millió frtól, 82500 drb bemutatásra és egyenkint 160 frtól szóló részvény kibocsátása által, amely részvények az 1900 január 1-én kezdődő üzleti év eredményeiben is már részt vesznek, 50 millióra emeltessék és az új részvények kétharmadára a mostan forgalomban levő 280,000 részvény tulajdonosainak, egyharmadára pedig a Hitelintézet alapítóinak, — utóbbiaknak azonban a jogkérdés praedjudikálása nélkül, — az elővételi jog az igazgató tanács által meghatározott módokat mellet fenntartassék.

E határozat kivétellel céljából a fentemeltet elővételi jog módzatai az alábbiakban közöltek:
A) A hitelintézeti részvények tulajdonosainak, vagy ezek képviselőiben a letétjegyek tulajdonosainak, szintugy a hitelintézet alapítóinak, az igényjogosultság arányában, az új részvények

darabonkint 330 forint árfolyamon

ajánlatnak fel.
B) A most forgalomban levő részvények tulajdonosai, vagy letétjegyek tulajdonosai

hat régi részvény után egy új részvényre

tarthatnak igen yt. — Törtrészek figyelembe nem vétetnek.

A részvényesek tartoznak ebbeli igényeiket, ezek különbeni megszűnésének terhe alatt az évi szeptember 4-től bezárólag szeptember 18-ig bejelenteni:
Bécsben a os. kir. szab. osztrák kereskedelmi- és iparhitelintézet számfejtéségnél I. am Hof 6. naponta (ünnep- és vasárnap kivételével) 9—12 óráig, Bécsen kívül az alábbi helyeken, az ott szokásos hivatalos órák alatt:
Brünnben, Lembergben, Prágában, Triestben, és Troppauban az intézet fiókjainál;
Budapestben: a Magyar Általános Hitelbanknál;
Berlínben: a Disconto-társaság igazgatóságánál Bleichröder S., Mendelssohn & Co. és a Bank für Handel und Industrie cégeknel;
Frankfurtban a/M: M. A. von Rothschild & Söhne és a Bank für Handel und Industrie fióküzletében;
Hamburgban: a Hamburgi Norddeutsche Bank, L. Behrens & Söhne és M. M. Warburg & Co. cégeknel;
Münchenben: Merk, Finck & Co. cégnél;
Boroszóban: a Schlesische Bankverein és E. Heimann cégeknel;
Lipcsében: az Allg. deutsche Credit Anstalt, Becker & Co. közkereseti részvénytársaságnál.

Az igény bejelentés a régi részvények küzletének, esetleg a letétjegyeknek benyújtása mellet történik. Bécsben egyszerű, a többi helyeken pedig keztös konszignáció kíséretében, amelyekhez való formulár a bejelentő helyeken kiszolgáltatik s amelyben a letéteményezett részvények vagy letétjegyek, aritmetikai számsorban legyenek bevezetve.
A részvények, illetve letétjegyek letéteményezéséről a deponens egy írásbeli igazolványt kap, a melynek előmutatása ellenében, legkésőbb 8 nap alatt, a letett darabok egy, az igény bejelentésének megtörténtét feltüntető bélyegző-nyomattal ellátva visszaadnak. E levében igazoltatik minden új részvény után 100 forint lefizetése (D. pont), s ugyanabban egy bélyegző lenyomattal a benyújtott darabok visszaadása is megjegyeztetik.
C) A hitelintézet alapítói az 5 elővételi igényeiket, a mely minden egyesnek az 5 eredeti részesedési arányában áll rendelkezésére, s jog különbeni elvesztésének terhe alatt

ez évi szeptember 4-től bezárólag szeptember 18-ig (ünnep- és vasárnap kivételével) d. e. 9—12 óráig tartoznak a os. kir. szabad. osztrák kereskedelmi és iparhitelintézet igazgatóságánál. (Bécs l. Am Hof 6.) bejelenteni, magukkal hozván alapítói minőségüket igazoló, esetleg valamely alapítótól származó jogutódi minőségüket és maguk, vagy jogelődjeik részesedési arányát igazoló okmányait. Okmányaik letételéről, valamint új részvényenkint 100 frt lefizetéséről (D. pont) ezek is igazolványt kapnak.
A hitelintézet alapítóiként, esetleg mint az ilyenek jogutódaiként jelentkezők ez évi szeptember 30-ig az esetben, ha előterjesztett okmányaik az igényük jogosságának és terjedelmének igazolására alkalmasoknak találtattak, a részükre jogszerűen esedékes részvények átutalásáról értesítet kapnak.
D) Ugy a részvényesek, mint az alapítók az igény bejelentése alkalmával jogukülönbeni elvesztésének terhe alatt, tartoznak új-részvényenkint 100 frtot készpénzben lefizetni. További részletfizetések el nem fogadhatnak, hanem az egész 230 frt hátralék, az új részvényeknek a bejelentési helyeken közhírre teendő megjelenséi napjától számítva, legkésőbb 1900. január 31-ig egyszerre és egy összegben fizetendő le. A teljes lefizetés csak ugyanazon bejelentő helyen történhet, amelyről az első részlet lefizetése történt.

Az 1899. december 31-ike előtt történt, akár részlet- akár teljes fizetésért, a fizetés napjától december 31-ig járó 5 százalékos kamatok megtérítetnek. Ellenben az 1899. december 31-ike után történt fizetéseknél az 1899. december 31-től a fizetés napjái 5 százalékos kamatok hozzászámítottak. A teljesen befizetett részvények csak a C) pontban említett igazolvány és értesítés visszaadása mellett vehetők át az illető bejelentő helyen szokásos hivatalos órákban.
A felsorolt németországi bejelentő helyeken az igényjogosultaknak német bíróiáll bélyeggel ellátott részvények adának ki. A bélyegdíjat az igényjogosultak tartoznak viselni. A váltandó kötelevek költségei azonban nem számítatnak fel.

Bécs, 1899. augusztus hó 31.

Cs. k. szab. osztr. kereskedelmi és iparhitelintézet.

Titkos betegségek ellen

25 évi, részben katonarvosai (a bécsi és budapesti katonakórházakban), részben magánorvosai tapasztalatai után legmelegebben ajánljuk

DR. KAJDACSY,

v. cs. és k. ezredorvos.

Electrotherapial rendelő intézete

Budapest, Váci-körút 4. sz. 1. em.

A legelhanyagoltabb húgyszólyásokat, bujácóros sebeket, syphilit, az énfertőzötés utóbjait

Elgyengült férfierőt

az orvosi világ által legujabban olyannyira felkarolt és hatásában páratlan sikerű

Electro-Massage vagy Psychrophor

Által, magómléseket, nőknél hétfélfajta befecskendezés nélkül, a legmakacsabb bőrbetegségeket, valamint ifjúkori bűnök következtében beállott ideg és ennek utókövetkezményeképp létrejött hátrérbajokat gyógyít a legujabb gyógy-mód szerint alaposan és biztos, állandó sikerrel.
Rendel: délelőtt 9 órától 4 óráig; este 7—8 óráig. Nőknek ugy mint férfiaknak külön be és kijárat. Külön várótermek.
Levelekre díjtalanul azonnal válaszoltunk; esetleg gyógyszerrekről is gondoskodva lesz.

GUMMI!

A legfinomabb francia és angol gummi-különlegességek, valódi jótállás mellett. Róulí eredeti dobozban, tucatsja 3, 4, 6 és 8 frt. Róulí egyenként csomagolva, tucatsja 3, 4, 6 és 8 frt. Capotte americ. (róulí) fehér színű, tucatsja 3 és 4 frt. na szeszszű 5 és 6 frt. Viktoria, tucatsja 4, 6 és 8 frt. Hahólyag (hosszú) tucatsja 3, 4, 6 és 8 frt. Hahólyag (rövid) tucatsja 4 és 6 frt. Pely Porus Haase, drbja 2 frt. Pely Porus Mensinger, drbja 2.50 frt. Párisi óv sponzra, tucatsja 4, 6 és 8 frt. NG-nek legujabb Dinaoov, Teutol-téle-3-8 frt-ig.

Csakis **Pollitzer Mór és Fianál,**
Bpest, Drák Ferenc-tca 10. kaphatók.

Sneidig egyenruhákat

készít

BLUM SÁNDOR

Budapest,
Váci-utca 12. szám.

Magyar királyi államvasutak igazgatóság.
131992/360016 CV. szám.

Hirdetmény,

A kézbesíthetlen és fölös szállítmányok a vasuti üzletszabályzat 70. §-a értelmében nyilvános árverés útján d. e. 9 órákor az alább felsorolt állomások teherárúktáráiban a következő napokon kerülnek eladásra, melyhez a t. közönség ezennel meghívhatk.

Állomáson	1899. szeptember	25
Brassó	"	16
Kolozsvár	"	16
Pozsony	"	16
Arad	"	18
Ujvidék	"	18
Miskolc göm.	"	18
Pápa	"	18
Nagyvárad	"	21
Szeged	"	21
Budapest Dunapart	"	21
Veszprém	"	21
Debrecen	"	22
Csaba	"	22
Miskolc	"	22
Fiume	"	22
Szatmár	"	25
Zágráb	"	25
Temesvári Józsefv.	"	26
Budapest nyug. p. u.	"	26
Mármaros-Sziget	"	26
N.-Szabén	"	28
Győr	"	28
Kassa	"	28
Kaposvár	"	28
Eszék	"	29
Nyitra	"	29
Budapest Józsefváros	"	29
Pécs	"	29

Budapest, 1899. szeptember 1.

Az igazgatóság.

